

बार्षिक प्रगति तथा तथ्याङ्क पुस्तिका

आ.व. २०७७/०७८

प्रदेश सरकार

कृषि तथा पशुपन्छी विकास मन्त्रालय

कृषि विकास निर्देशनालय

बीउ विजन प्रयोगशाला

बागमती प्रदेश हेटौंडा

Web: www.seedlab.bagamati.gov.np

मेरो भनाइ

नेपालको संविधानको धारा ३६ मा प्रत्येक नेपाली नागरिकलाई खाद्य सम्बन्धि हक हुने; खाद्य बस्तुको अभावमा जीवन जोखिममा पर्ने अवस्थाबाट संरक्षित हुने तथा कानून बमोजिम खाद्य सम्प्रभुताको हक हुने जस्ता मौलिक अधिकारहरू उल्लेख गरिएको छ। यो संबैधानिक व्यवस्थाको कार्यन्वयनका घरेलु उत्पादन उल्लेख्य रूपमा वृद्धि गर्नु पर्ने हुन्छ र सोका लागि असल र गुणस्तरीय बिउ बिजन तथा बिरुवाहरूको आपूर्ति व्यवस्थालाई सुनिश्चित र दिगो बनाउनु आधारभूत आवश्यकता हो। बीउ बिजन प्रयोगशालाले स्थापना कालदेखि नै बीउको गुणस्तर प्रमाणिकरण गर्न प्रयोगशालामा बिउ परिक्षण, बिउ बाली खेत निरीक्षण, बिउ बजार अनुगमन गर्ने तथा उन्नत बीउको प्रयोगका लागि टेवा पुगाउने खालका क्रियाकलापहरू संचालन गर्दै आएको छ। बिगतमा रहेको केन्द्रिकृत शासन व्यवस्थामा हरेक विकास क्षेत्रमा एक- एक वटा क्षेत्रीय बिउ बिजन प्रयोगशाला स्थापना भै सोहि अनुरूप बिउ उत्पादन तथा गुणस्तर नियन्त्रण कार्य सन्तुलित रूपमा रहेकोमा हाल संघीय व्यवस्था कार्यन्वयनसंगै यस प्रयोगशालाले आफ्नो कार्य नयाँ शिराबाट शुरुवात गर्दै बागमती प्रदेशमा बिउ उत्पादन र गुणस्तर नियन्त्रण कार्यलाई उच्च प्राथमिकतामा राखी अघि बढाउनु पर्ने देखिन्छ।

अनुसन्धानबाट विकास भएका प्रविधिहरू पर्याप्त मात्रामा विस्तार नहुनु, उन्नत बीउको प्रतिस्थापन दर न्युन हुनु, वैज्ञानिक जनशक्तिको व्यवस्थापन कमजोर हुनु, अनुसन्धानका लागि प्रयोगशाला लगाएतका पुर्वाधारमा कमी हुनुले कृषिको दिगो रूपान्तरणमा अपेक्षाकृत उपलब्धि हासिल हुन सकेको छैन। फलस्वरूप देशमा एका तर्फ मल, बिउ बिजन, रसायन, उपकरण आदिको आयात तिब्र रूपमा बढिरहेको छ भने अर्को तर्फ सो कै अनुपातमा खाद्यान्नको आयात समेत बढी रहेको छ। बीउ बिजन क्षेत्रको दिर्घकालिन सोच २०१५-२५ प्रभावकारी रूपमा कार्यन्वयनमा आउन नसक्दा यसले परिलक्षित गरे अनुरूप अनुसन्धान निकाय, निजी क्षेत्र तथा कृषकहरूको समन्वय विकास र क्षमता अभिवृद्धि; उन्नत तथा वर्णशंकर जातहरूको स्वेदशमै विकास र प्रयोग तथा उत्पादकत्व सहित बालीहरूको बीउ प्रतिस्थापन दरमा उल्लेख्य वृद्धि जस्ता बृहत्तर उद्देश्यहरू हाँसिल भएका छैनन्।

प्रस्तुत वार्षिक पुस्तिकामा वागमती प्रदेश भित्र विभिन्न बालीले ढाकेको क्षेत्रफल, उत्पादन एवं उत्पादकत्व तथा विभिन्न बालीको लागि आवश्यक उन्नत बीउको परिमाण, बीउ बिजन

प्रयोगशालाले संचालन गरेको बीउ परिक्षण , बाली निरीक्षण , बिउ भण्डारण निरीक्षण ,बीउ प्रमाणिकरण तथा बीउ बजार अनुगमनका विविध क्रियाकलापहरूको विश्लेषणात्मक विवरण प्रस्तुत गरिएको छ । यस पुस्तिकाले बीउ उत्पादन , भण्डारण तथा बीउ परिक्षण सम्बन्धि आधारभुत विषयहरूमा प्राविधिक एवं बीउ विजनको क्षेत्रमा चासो राख्ने सरोकारवालाहरूलाई जानकारी प्रवाह गर्न उपयोगि सिद्ध हुने अपेक्षा गरिएको छ । बीउ उत्पादन तथा व्यवसायमा संलग्न कृषक/व्यवसायीका अलावा स्थानिय तहमा कार्यरत कृषि प्राविधिकहरू , कृषिमा उच्च शिक्षा अध्ययन गर्ने विद्यार्थीहरू, कृषि क्षेत्रको विकास तथा अनुसन्धान एवं व्यवसायमा संलग्न निकायहरूका लागि महत्वपुर्ण श्रोत सामाग्रीको रूपमा रहने कुराको अपेक्षा गरिएको छ ।

अन्तमा, यस पुस्तिका तयारी तथा सम्पादन कार्यमा आवश्यक श्रोत सामाग्री संकलन गर्न तथा पुस्तिका तयार गर्न आवश्यक सहयोग गर्ने प्राविधिक अधिकृत श्री भुवन ढुंगाना , सिर्मला योन्जनलगाएत प्रशासनिक कार्यमा आवश्यक सहयोग गर्ने कार्यालयका सबै कर्मचारीहरूलाई धन्यवाद दिन चाहन्छु । यस पुस्तिकामा रहेका कमि कमजोरीहरूलाई औल्याइ जानकारीमुलक एवं उपयोगि प्रकाशनका रूपमा परिमार्जनका लागि आवश्यक रचनात्मक सुझाव एवं पृष्ठ पोषणका लागि सम्पुर्ण पाठक वर्ग एवं प्रयोगकर्ताहरूमा हार्दिक अनुरोध गर्दछु ।

कुल प्रसाद दवाडी
बाली विकास अधिकृत

विषय सूचि

१. प्रयोगशालाको पृष्ठभूमि र परिचय	९
१.१ परिचय:	९
१.२ उद्देश्य:	१०
१.३ मुख्य-मुख्य कार्यहरू	११
१.४ संगठन तालिका	१२
१.५ बीउ विजन संग सम्बन्धित नीति, ऐन, नियम निर्देशिका तथा कार्यविधिहरू	१३
१.६ प्रदेश स्तरका ऐन नियम तथा कार्यविधिहरू	१४
१.७ मौजुदा दरबन्दी र पदपूर्ति सम्बन्धि विवरण	१५
१.८ प्रादेशिक बिउ विजन प्रयोगशालाको स्थापना देखि हाल सम्म रहनु भएका कार्यालय प्रमुखहरूको विवरण	१५
१.९ प्रयोगशालामा कार्यरत कर्मचारी विवरण	१६
२. प्रदेशमा कृषि सम्बन्धि तथ्याङ्क	१८
२.१ प्रदेशमा कृषि तथा भुउपयोग	१८
२.२ खाद्यान्न बालीले ढाकेको क्षेत्रफल उत्पादन र उत्पादकत्व	१९
२.३ सहायक बालीले ढाकेको क्षेत्रफल उत्पादन र उत्पादकत्व	२०
२.४ तेलहन बालीले ढाकेको क्षेत्रफल उत्पादन र उत्पादकत्व	२१
२.५ दलहन बालीले ढाकेको क्षेत्रफल उत्पादन र उत्पादकत्व	२२
२.७ आलुबालीले ढाकेको क्षेत्रफल उत्पादन र उत्पादकत्व	२३
२.८ प्रदेशमा विभिन्न बालीले ढाक्ने क्षेत्रफल तथा उन्नत बीउको आवश्यकता	२४
२.९ प्रदेशमा मुल /श्रोत बीउ उत्पादन सम्बन्धि संस्थागत विवरण	३०
२.१० श्रोत बीउ प्रशोधन कम्पनी	३०
२.११ नीजि स्तरमा बीउ विजन प्रयोगशाला	३०
२.१२ व्यावसायीक रूपमा मुल/श्रोत बीउ उत्पादन तथा प्रमाणिकरण गर्ने संस्था	३१
३. कार्यक्रम र प्रगति	४१

३.१ आ.व. २०७७/७८ स्विकृत कार्यक्रम अनुसार एकमुष्ट प्रगति विवरण	४१
३.२ बीउ परिक्षण	४८
३.२.१ नियमीत बीउ परिक्षण	४८
३.२.२ प्रोफीसियन्सी नमुना परिक्षण	५१
३.३ बीउ प्रमाणिकरण	५३
३.३.१ आ.व. २०७७/७८ मा बाली अनुसार स्रोत बीउ प्रमाणिकरणको विवरण..	५३
३.२.२ प्रमाणिकरण गरिएको धान बालीको विभिन्न जातहरूको परिमाण तथा ढाकिने क्षेत्रफल	५४
३.२.३ प्रमाणिकरण गरिएको गहुँ बालीको विभिन्न जातहरूको परिमाण तथा ढाकिने क्षेत्रफल	५६
३.२.४ प्रमाणिकरण गरिएको मकै बालीको विभिन्न जातहरूको परिमाण ढाकिने क्षेत्रफल ..	५७
३.२.५ प्रमाणिकरण गरिएको कोदोका विभिन्न जातहरूको परिमाण तथा उक्त बीउले ढाकिने क्षेत्रफल.....	५९
३.२.६ पछिल्लो ३ वर्षको तुलनात्मक मुल बीउ प्रमाणिकरण विवरण (मे.टन.).....	५९
३.२.७ पछिल्लो ३ वर्षको प्रमाणित बीउ प्रमाणिकरणको तुलनात्मक विवरण (मे.टन.)....	६०
४. बीउ उत्पादन परिक्षण एवं नियमन संग सम्बन्धित प्रचार प्रसार कार्यक्रम	६१
४.१ स्थलगत तालिम	६१
४.२ बीउ व्यवसायीहरूलाई बीउ विजन उत्पादन तथा गुणस्तर नियन्त्रण सम्बन्धि तालिम..	६२
४.३ बीउ व्यवसायीहरूलाई बीउ विजन कारोवारको लागि इजाजत पत्र सम्बन्धि तालिम ...	६३
४.४ स्थानिय तहमा कार्यरत प्राविधिक कर्मचारीलाई बीउ उत्पादन/व्यवस्थापन तालिम....	६३
४.५ प्रविधि पुस्तिका प्रकाशन तथा वितरण.....	६४
४.६ बीउ बाली जातिय परिक्षण.....	६४
५ बीउ गुणस्तर नियन्त्रण तथा नियमन	६५
५.१ बजारबाट नमुना बीउ संकलन तथा परिक्षण.....	६५
५.२ रेफ्री नमूना बीउ परिक्षण.....	६५

५.३. वीउ भण्डार निरिक्षण.....	६६
५.४ वीउ वाली खेत निरिक्षण.....	६६
६. वित्तिय तथा राजश्च सम्बन्धि विवरण.....	६६
७. राजश्च सम्बन्धि विवरण.....	६८
८. प्रयोगशालामा उपलब्ध सामांप्री औजार तथा भौतिक पुर्वाधारहरु.....	६९
९. सूशासन तथा समन्वय.....	७२
१०. आ.व. ०७७/७८ को मुख्य मुख्य प्रतिफलहरु.....	७२
११. समस्या तथा समाधानका लागि सुझावहरु.....	७५

तालिका सुचि

तालिका न. १: प्रदेशको जम्मा क्षेत्रफल घरधुरी संख्या तथा भुउपयोग सम्बन्धि विवरण.....	१८
तालिका २ जिल्ला अनुसार मुख्य खाद्यान्न बालीको क्षेत्रफल उत्पादन र उत्पादकत्व सम्बन्धि विवरण..	१९
तालिका न.३: जिल्ला अनुसार सहायक बालीको क्षेत्रफल, उत्पादन र उत्पादकत्व सम्बन्धि विवरण....	२०
तालिका न.४: जिल्लाअनुसार तेलहन बालीको क्षेत्रफल, उत्पादन र उत्पादकत्व सम्बन्धि विवरण.....	२१
तालिका न. ५: जिल्लाअनुसार दलहन बालीको क्षेत्रफल, उत्पादन तथा उत्पादकत्व सम्बन्धि विवरण.....	२२
तालिका न. ६: जिल्लाअनुसार दलहन बालीको क्षेत्रफल, उत्पादन तथा उत्पादकत्व सम्बन्धि विवरण.....	२३
तालिका न. ७: जिल्लाअनुसार आलुबालीको क्षेत्रफल उत्पादन तथा उत्पादकत्व सम्बन्धि विवरण	२४
तालिका न. ८: प्रदेशको लागि आवश्यक उन्नत बीउको परिमाण	२५
तालिका न. ९ जिल्लाअनुसार विभिन्न बालीको लागि आवश्यक उन्नत बीउको परिमाण.....	२६
तालिका न. १०: जिल्लाअनुसार विभिन्न बालीको लागि आवश्यक उन्नत बीउको परिमाण.....	२७
तालिका न. ११ : जिल्लाअनुसार विभिन्न बालीको लागि आवश्यक उन्नत बीउको परिमाण.....	२८
तालिका न. १२: जिल्ला अनुसार विभिन्न बालीको लागि आवश्यक उन्नत बीउको परिमाण.....	२९
तालिका न. १३: वागमती प्रदेशमा क्रियाशिल इजाजत पत्र प्राप्त मुल / श्रोत बीउ उत्पादकहरुको विवरण	३२
तालिका न. १४: वागमती प्रदेशमा क्रियाशिल इजाजत पत्र प्राप्त बीउ प्रशोधन कम्पनीहरुको विवरण.....	३४
तालिका न. १५: नीजि स्तरमा सञ्चालित इजाजत पत्र प्राप्त बीउ विजन प्रयोगशालाहरु	३५
तालिका न. १६: बीउ उत्पादन तथा प्रमाणिकरण गर्ने संस्थाहरु.....	३६
तालिका न. १७ स्विकृत कार्यक्रम तथा प्रगति सम्बन्धि विवरण.....	४१
तालिका न. १८: विभिन्न बालीको नमुना परिक्षण तथा नतिजा स्तर.....	५०
तालिका न. १९: प्रोफिसियन्सी नमुना परिक्षण सम्बन्धि विस्तृत विवरण.....	५२
तालिका न. २० स्थलगत घुम्ति तालिम सम्बन्धि विवरण	६२
तालिका न. २१ राजश्व संकलन सम्बन्धि विवरण	६८
तालिका न. २२ प्रयोगशालामा रहेका मेशिनरी औजार सम्बन्धि विवरण.....	७०

चित्र तथा अनुसुचिहरू

चित्र न. १: वार्षिक विनियोजित बजेट तथा खर्च	48
चित्र न. २: सम्पूर्ण परिक्षणको विश्लेषण नतिजा	49
चित्र न. ३. बीउ प्रमाणिकरण सम्बन्धि विवरण	53
चित्र न. ४ बीउ प्रमाणीकरण मे.टन (मुल बीउ)	53
चित्र न. ५ बीउ प्रमाणीकरण मे. टन (प्रमाणित बीउ).....	54
चित्र न. ६ प्रमाणिकरण गरिएको विभिन्न धानबालीको परिमाण मे.टन	55
चित्र न. ७ प्रमाणिकरण गरेको धानको वीउले ढाकिने क्षेत्रफल हेक्टर.....	55
चित्र न. ८ प्रमाणिकरण गरिएको गहुँको स्तर परिमाण तथा जातहरू.....	56
चित्र न. ९ प्रमाणिकरण गरिएको गहुँको विभिन्न स्तरका जातहरूले ढाकेको क्षेत्रफल.....	57
चित्र न. १० प्रमाणिकरण गरिएको मकैका बीउका विभिन्न स्तर परिमाण तथा जातहरू.....	58
चित्र न. ११ प्रमाणिकरण गरिएको मकैको विभिन्न स्तरका जातहरूले ढाकेको क्षेत्रफल.....	58
चित्र न. १२ प्रमाणिकरण गरिएको कोदोका बीउका परिमाण तथा प्रक्षेपित क्षेत्रफल.....	59
चित्र न. १३: विभिन्न आ.व.मा प्रमाणिकरण गरिएको खाद्यान्नबालीको मुल वीउ मे.टन	60
चित्र न. १४: विभिन्न आ.व.मा प्रमाणिकरण गरिएको खाद्यान्नबालीको मुल वीउ मे.टन	61
चित्र न. १५ बीउ विजन व्यवस्थापन सम्बन्धि प्रादेशिक तालिमका सहभागी विवरण.....	63
चित्र न. १६ : विगत ३ आ.व.को विनियोजित तथा खर्च भएको बजेट सम्बन्धि विवरण	67
चित्र न. १७ विभिन्न आ.व. मा संकलन भएको राजस्व सम्बन्धि विवरण	69
अनुसुचि १ बीउ विजन कारोबारका लागि इजाजत पत्र सम्बन्धि तालिमका सहभागिहरूको विवरण	78
अनुसुचि २ स्थानिय तहमा कार्यरत कर्मचारीका लागि सञ्चालित तालिमका सहभागिहरूको विवरण	80
अनुसुचि ३. बजारबाट नमुना वीउ संकलन तथा परिक्षण प्रतिवेदन 2077 कार्तिक	81
अनुसुचि ४. वीउ प्रमाणिकरण सम्बन्धि विवरण	83
अनुसुचि ५. वीउको न्यूनतम स्तर (Minimum Seed Standards)	89
अनुसुचि ६. बालीको न्यूनतम स्तर (Minimum Field Standards)	92
अनुसुचि ७. विभिन्न बालीहरूको लागि निर्धारित नमूनाको तौल	96
अनुसुचि ८. न्यूनतम खेत निरीक्षण (Field Inspection) पटक र समय	103
अनुसुचि ९. वागमती प्रदेश स्थित विभिन्न कार्यालय एंव वीउ विजन क्षेत्र संग सम्बन्धित कार्यालयहरूको विवरण	106

खण्ड क

प्रयोगशाला परिचय, उद्देश्य तथा दरवन्दी
सम्बन्धि विवरण

१. प्रयोगशालाको पृष्ठभूमि र परिचय

१.१ परिचय:

"बीउ गुनाको बोट र बोट गुनाको फल" भन्ने नेपाली उखानले इंगित गरे झैं विज्ञानले समेत गुणस्तरीय बीउ विजनको प्रयोगले मात्र बाली उत्पादकत्व २०-२५ प्रतिशतले बृद्धि हुने तथ्य सिद्ध गरेको छ । तत्कालिन मध्यमाञ्चल विकास क्षेत्रका विभिन्न जिल्लाहरूमा गुणस्तरीय बीउ उत्पादनको सुनिश्चित गर्दै संकेत पत्र (ट्याग) सहितको बीउ उत्पादनलाई नियमन गर्ने उद्देश्यका साथ तत्कालको क्षेत्रिय सदरमुकाम हेटौँडाको औद्योगिक क्षेत्र भित्र अवस्थित यस प्रयोगशालाको स्थापना आ.व. ०३५/०३६ मा भएको हो । राज्य पुनर्चसंरचना पश्चात देशमा तिन तहका सरकारहरू क्रमशः संघ, प्रदेश र स्थानिय तह रहेका छन् । नेपालको संविधानमा कृषि र पशुपंछीहरूको उत्पादन स्थानिय तहको अधिकार सुचिमा रहेको छ भने कृषि एवं पशु विकास संग सम्बन्धित क्रियाकलापहरू प्रदेश एवं संघिय सरकार अन्तरगत रहेका छन् । सोहि अनुरूप तत्कालिन क्षेत्रिय बीउ विजन प्रयोगशालाले सम्पादन गर्ने कार्यहरू राज्य पुनर्चसंरचना पश्चात प्रादेशिक स्तरको बीउ विजन प्रयोगशालाले गर्ने गरि नेपाल सरकारको मिति २०७५/०६/१२ को निर्णयानुसार प्रादेशिक स्तरमा यस प्रयोगशालाको स्थापना भएको हो । प्रदेशस्तरमा बीउ विजन व्यवस्थापनको क्षेत्रमा नेतृत्व लिने सरकारी निकायको रूपमा रहेको यस प्रयोगशालाको मुख्य जिमीवारी बीउ बालीको निरिक्षण तथा बीउ परीक्षण गरि गुणस्तरीय बीउ विजनहरूको सहज आपूर्ति गर्न सहयोग पुर्याउने रहेको छ । यसका अलावा प्रदेश सरकारलाई बीउ विजनको क्षेत्रमा आवश्यक राय, सुझाव, उपलब्ध गराउने, बीउ विजन संग सम्बन्धित प्रादेशिक नीति, कार्यविधि एवं निर्देशिकाको मस्यौदा तयार गरि भूमि व्यवस्था कृषि तथा सहकारी मन्त्रालयमा आवश्यकताअनुसार पेश गर्न, प्रदेशका लागि आवश्यक गुणस्तरीय श्रोत बीउको परिमाण तथा श्रोतको आंकलन एवं प्रदेश बीउ विजन वासलात तयार गरि कार्यान्वयन गर्न एवं वागमती प्रदेशका कृषकहरूलाई आवश्यक परिमाणमा गुणस्तरिय श्रोत बीउ सहज एवं सुलभ तरिकाले उपलब्ध गराउनका लागि योजना तयारी देखि कार्यान्वयन तथा नतिजामुलक अनुगमन समेत गर्ने हेतुले बीउ विजन प्रयोगशालाको स्थापना गरिएको हो ।

आर्थिक दृष्टिकोणले सक्रिय जनसंख्याको करिब ६०.४ प्रतिशत जनसंख्याको जीवनयापनको मूल आधार कृषि क्षेत्रको विकास नै नेपालीको आर्थिक उन्नति को लागि कोशेढुङ्गा हो भन्दा अत्युक्ति नहोला। देशको कूल गार्हस्थ्य उत्पादनमा कृषि क्षेत्रको योगदान करिब ३३ प्रतिशतले रहेको र औद्योगिकीकरणको लागि कच्चा पदार्थका साथै अधिकांश निकासी योग्य वस्तुहरूको उत्पादन यसै क्षेत्रबाट हुने भएकोले कृषि व्यवसाय नेपाली जनजीवनको माध्यम मात्र नभई समग्र आर्थिक विकासको आधारशिला पनि हो। यसरी नेपाली अर्थतन्त्रको मेरुदण्डको रूपमा अग्रणी भूमिका खेल्दै आएको कृषि क्षेत्रको विकास नभए सम्म बहुसंख्यक जनताको जीवन स्तरमा सुधार ल्याउन नसकिने तथ्य निर्विवाद छ।

यही वास्तविकतालाई हृदयंगम गरी द्रुत गतिमा कृषिको वृद्धि दर हासिल गरी गरिवी निवारण गर्ने उद्देश्य प्राप्ति का लागि नेपाल सरकारको कृषि विकास रणनीतिको परिकल्पना र यसले अङ्गीकार गरेको पकेट प्याकेज रणनीति अनुरूप तथा तुलनात्मक लाभको आधारमा बाली विविधिकरण गरी कृषि उत्पादन तथा उत्पादकत्व वृद्धि हुनु अपरिहार्य छ। कृषि उत्पादन तथा उत्पादकत्व अभिवृद्धिका लागि आवश्यक उत्पादन सामग्रीहरू मध्ये उन्नत बीउको प्रयोगले मात्र पनि १५-२५ प्रतिशत कृषि उत्पादन वृद्धि गर्न सकिने तथ्य सावित भै सकेको छ। करिब ८८ प्रतिशत कृषकहरूले प्रयोग गर्दै आइरहेका उन्नत जातका नयाँ बीउहरू भए तापनि उत्पादनको शिलशिलामा विभिन्न कारणहरूबाट सम्मिश्रण भई बीउको गुणस्तर हास हुन गई स्थानीय जात सरहनै भई कम उत्पादन दिने बीउलाई गुणस्तरीय बीउले प्रतिस्थापन गर्न सके मात्र पनि समग्र कृषि उत्पादनमा १५-२५ प्रतिशतले वृद्धि गर्न सकिन्छ। तसर्थ: उन्नत जातको गुणस्तरयुक्त बीउलाई हास हुन बाट जोगा उन व्यवस्थित प्रणालीबाट बीउ उत्पादन कार्यक्रम संचालन गरी बीउको गुणस्तर नियन्त्रण गर्न अति आवश्यक छ।

१.२ उद्देश्य:

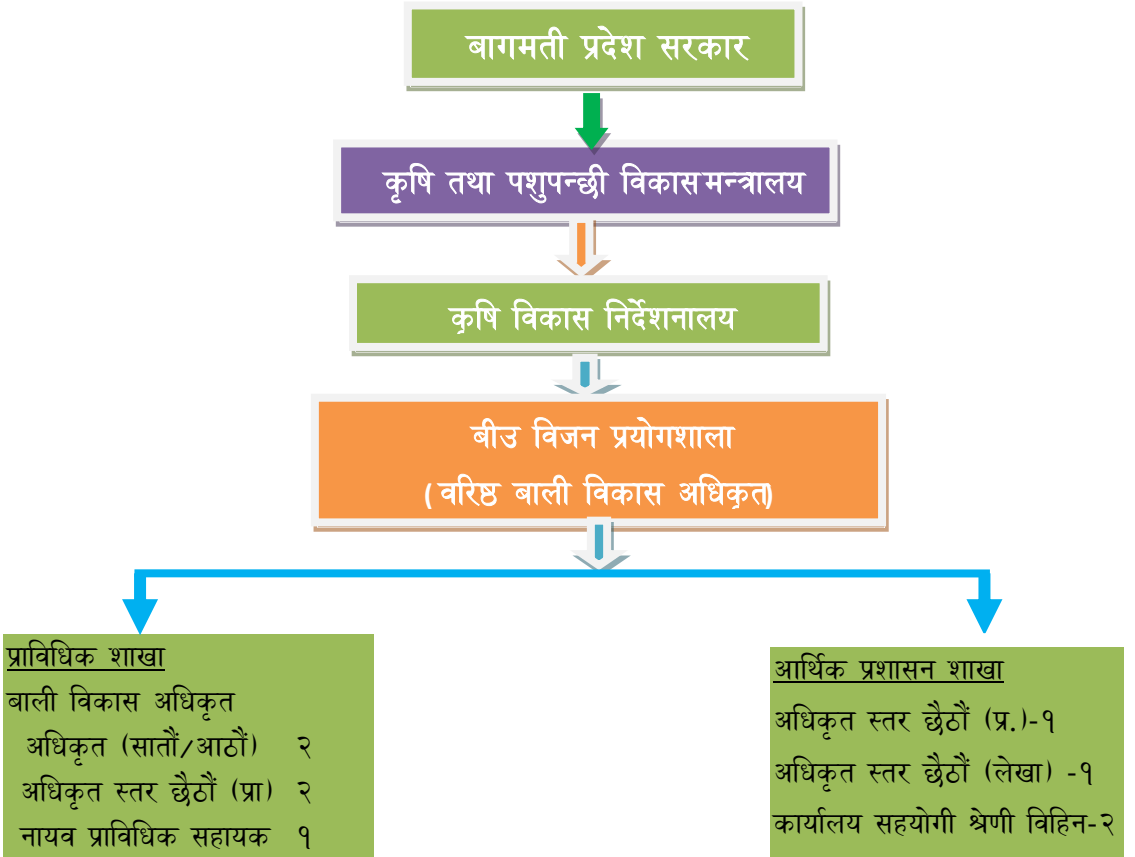
- प्रमाणिकरण पद्धती अनुसार बीउ उत्पादन गर्ने कृषक वा संस्थाहरूको बीउ बाली निरीक्षण, बीउ नमूना संकलन र बीउ परीक्षण गरी तोकिएको मापदण्ड पाइएमा संकेत पत्र जारी गर्ने।
- यथार्थ संकेत पत्र पद्धती अनुसार बीउ उत्पादन गर्ने कृषक वा संस्थाहरूको बीउ परीक्षण गरी गुणस्तर बीउ बिजनको प्रमाण जारी गर्ने।

- विभिन्न स्तरका बीउ बिजनको उत्पादन तथा उपलब्धताको लागि प्राविधिक एवम् समन्वयात्मक सहयोग गर्ने ।
- बीउ बिजन सम्बन्धी नीति, ऐन र नियमावली अनुसार निर्देशिका तथा कार्यविधि तयार पारी कार्यान्वयन गर्न अन्य बीउ बिजन का सरोकारवाला निकायहरूसँग समन्वय गर्ने तथा परामर्श दिने/लिने ।
- प्रदेशस्तरमा बीउ बिजनको वासलात तयार गरी बीउ बिजन व्यवस्थापन सहित गुणस्तरयुक्त बीउ बिजन उपलब्ध गराउने कार्यमा आवश्यक सहयोग गर्ने ।
- विभिन्न तालिम/गोष्ठीका माध्यमबाट सरोकारवाला निकायहरु संग समन्वय गरी गुणस्तरिय बीउ उत्पादन, व्यवस्थापन एवं विक्री वितरण वारे आवश्यक जनचेतना फैलाउने ।
- स्थानियस्तर तथा प्रदेश भित्र बीउ उत्पादन तथा संकेत पत्र (ट्याग) जारी गर्न प्राविधिक सहयोग गर्ने ।

१.३ मुख्य-मुख्य कार्यहरु

१. बीउ प्रमाणीकरणका लागि बीउ वाली खेत निरीक्षण , बीउ परिक्षण, बीउ प्रशोधन तथा भण्डारण निरीक्षण एवं अनुगमन तथा पृष्ठपोषण प्रदान
२. यथार्थ संकेतपत्र प्रयोजनका लागि बीउ परिक्षण
३. बीउ बजार को गुणस्तर प्रवर्दनका लागि नियमित रूप मा बीउ बजारको अनुगमन एवं विश्लेषण
४. गुणस्तरिय बीउको प्रयोगका लागि बीउ उत्पादन, व्यवस्थापन एवं वजारीकरण सम्बन्धी तालिम/गोष्ठी आदि संचालन
५. विभिन्न निकायहरुबाट संचालित बीउ उत्पादन कार्यक्रमहरुको अनुगमन तथा निरीक्षण
६. बीउ बजार गुणस्तर अध्ययन
७. प्रमाणीकरण गरिएको वालीको जातीय परीक्षण गर्ने ।

१.४ संगठन तालिका

प्राविधिक शाखा

- परिक्षणका लागि प्राप्त बीउ विजनको रजिष्टर गरि रेकर्ड राख्ने
- बीउको खडाबाली निरिक्षणको लगत राख्ने
- बीउ प्रमाणिकरण कार्यका लागि नमुना संकलन, भण्डारण एव प्रशोधन कक्ष निरिक्षण गर्ने
- समय समयमा बीउ बजारको अनुगमन गरि प्रतिवेदन पेश गर्ने

- वीउ परिक्षण कार्य गर्ने
- गुणस्तरिय वीउको प्रवर्दन सम्बन्धमा विभिन्न प्रकारका तालिम तथा गोष्ठीहरू सञ्चालन गर्ने
- प्रदेश स्तरमा प्रयोगहुने वालीहरूको विभिन्न स्तरका वीउ सम्बन्धि तथ्याङ्क अध्यावधिक राख्ने
- प्राविधिक प्रतिवेदन तयार गर्ने
- वार्षिक योजना तयार गर्ने तथा तदनुरूपका प्रगति प्रतिवेदन तयार गर्ने

आर्थिक प्रसाशन शाखा

लेखा फाँट

- कार्यालयको विनियोजन राजस्व तथा धरौटीको लेखा राख्ने
- मासिक तथा वार्षिक प्रगति प्रतिवेदन तयार गर्ने
- आन्तरिक तथा अन्तिम लेखा परिक्षण गर्ने गराउने

प्रसाशन फाँट

- कार्यालयका कर्मचारीहरूको दैनिक प्रसाशिनक व्यवस्थापन गर्ने
- कार्यालयको जिन्सी सामाग्री व्यवस्थापन गर्ने
- कार्यालयको नियमित मासिक बैठक संचालन गर्ने
- कार्यालयमा प्राप्त एवं प्रेषण गरिएका पत्रहरूको अभिलेख राख्ने

१.५ वीउ विजन संग सम्बन्धित नीति ऐन, नियम निर्देशिका तथा कार्यविधिहरू

- राष्ट्रिय वीउ विजन निति, २०५६
- वीउ विजन ऐन, २०४५ पहिलो संसोधन २०६४
- वीउ विजन नियमावली, २०६९
- वीउ विनजको दिर्घकालिन राष्ट्रिय सोच, २०१५-२०२५
- वीउ विजनको नमुना संकलन गर्ने कार्यविधि २०७३
- वीउ विजनको प्रयोगबाट हुने हानी नोक्सानीको क्षतिपुर्ति सम्बन्धि निर्देशिका २०७३
- जफत गरिएको वीउ विजन मुल्याङ्कन तथा नष्ट गर्ने निर्देशिका २०७३
- नीजि क्षेत्रमा वीउ विजन उत्पादन तथा व्यवस्थापन निर्देशिका २०७३
- वीउ विजनको अनुमोदन उन्मोचन र दर्ता सम्बन्धि निर्देशिका २०७३

- बाली निरिक्षक बीउ विजन नमुना संकलक तथा बीउ विजन बिक्षेष्कको नियुक्ती अनुमतिपत्र दिने व्यवस्था र अनुगमन सम्बन्धि निर्देशिका, २०७३
- बीउ विजन प्रमाणिकरण निर्देशिका, २०७४
- बीउ विजन परीक्षण निर्देशिका, २०७४
- बीउ विजन प्रयोगशाला संचालन सम्बन्धि निर्देशिका, २०७४
- बीउ विजन उत्पादनको प्राविधिक परीक्षण निर्देशिका, २०७५
- बीउ विजन व्यवसायी एवम् अनुगमन निर्देशिका, २०७५

१.६ प्रदेश स्तरका ऐन नियम तथा कार्यविधिहरु

- प्रदेश बीउ विजन ऐन २०७६
- उन्नत बीउमा अनुदान दिने कार्यविधि २०७७
- नमुना बीउ उत्पादन क्षेत्र स्थापन प्रवर्दन सहयोग कार्यक्रम कार्यान्वयन कार्यविधि २०७८
- सहायक बालीको बीउ उत्पादन तथा प्रमामणीकरण सहयोग कार्यक्रम कार्यान्वयन कार्यविधि २०७८

१.७ मौजूदा दरबन्दी र पदपूर्ति सम्बन्धि विवरण

क्र.स	पद	तह	समूह	दरबन्दी संख्या	पदपूर्ति संख्या	रिक्त संख्या	कैफियत
१.	अधिकृत स्तर	दशौं (प्रा.)	बाली विकास	१	१	-	
२.	अधिकृत स्तर	आठौं (प्रा.)	बाली विकास	२	१	१	
३.	अधिकृत स्तर	छैठौं (प्रा.)	बाली विकास	२	२		
४.	नायव प्राविधिक सहायक	रा.प.अनं.द्वि.प्रा.	बाली विकास	१	१		
५.	अधिकृत स्तर	छैठौं (प्रा.)	लेखा प्रशासन	१	१		
६.	अधिकृत स्तर	छैठौं (प्रा.)	सामान्य प्रशासन	१	१		
७.	कार्यालय सहयोगी	श्रेणी विहिन	सामान्य प्रशासन	२	१		१ जना करार
८.	सवारी चालक जम्मा	श्रेणी विहिन	सामान्य प्रशासन	-	१	-	करार
				१०	८	१	

१.८ प्रादेशिक बिजु बिजन प्रयोगशालाको स्थापना देखि हाल सम्म रहनु भएका कार्यालय प्रमुखहरुको विवरण

क्र.स.	कार्यालय प्रमुखको नाम थर	अवधि		कैफियत
		देखि	सम्म	
१.	श्री निर्मल गदाल	२०७७/०५/३१	हाल सम्म	
२.	श्री कुल प्रसाद दवाडी	२०७७/०२/०५	२०७७/०५/३१	निमित्त प्रमुख
३.	श्री जगदीश यादव	२०७६/३/२६	२०७६/१२/३०	निमित्त प्रमुख
४.	श्री भरत प्रसाद देवकोटा	२०७५/८/२३	२०७६/०३/२५	

१.९ प्रयोगशालामा कार्यरत कर्मचारी विवरण

क्र.स	कर्मचारीको नाम थर	पद	श्रेणी	सेवा	समूह	हालको पदमा नियुक्ति मिति	शैक्षिक योग्यता
१.	श्री कुल प्रसाद दवाडी	बाली विकास अधिकृत	अधिकृत स्तर आठौं	कृषि	बाली विकास	२०६७/०६/१४	M.Sc.Ag. , M.A. (Sociology)
२.	श्री भुवन हुंगाना	अधिकृत	छैठौं	कृषि	बाली विकास	२०७६/३/०५	M.A. (Sociology)
३.	श्री सिर्मला योन्जन	अधिकृत	छैठौं	कृषि	बाली विकास	२०७६/३/०५	जे.टी.
४.	श्री डोर बहादुर खड्का	अधिकृत	छैठौं	प्रशासन	लेखा	२०७५/१२/२२	स्नातक (मानविकी)
५.	श्री रामकुमार अगस्ती	नायव प्राविधिक सहायक	रा.प.अनं.द्वि.प्रा.	कृषि	बाली विकास	२०७६/०३/२२	जे.टी.ए. तालिम
६.	श्री बसुन्धरा कार्की	कार्यालय सहयोगी	श्रेणी विहिन (रा.प.अनं. पाचौं)	प्रशासन	प्रशासन	२०७६/०२/१२	साधारण लेखपढ
७.	श्री निर्मला चौधरी	कार्यालय सहयोगी	श्रेणी विहिन	प्रशासन	प्रशासन	-	साधारण लेखपढ
८.	श्री राम बहादुर थारु	हल्का सवारी चालक	श्रेणी विहिन	प्रशासन	प्रशासन	-	साधारण लेखपढ

खण्ड ख

प्रदेशको भुउपयोग, विभिन्न बालीको क्षेत्रफल,
उन्नत बीउ बिजनको आवश्यकता तथा बीउ
बिजन सम्वन्धि संस्थागत अवस्था

२. प्रदेशमा कृषि सम्बन्धि तथ्याङ्क

२.१ प्रदेशमा कृषि तथा भुउपयोग

कृषिगणना २०६८ का अनुसार बागमती प्रदेशको जम्मा क्षेत्रफल ३२८२९७.४ हेक्टर मध्ये खेतियोग्य भूमि ८६.९४ प्रतिशत अर्थात २८५४२३ हेक्टर रहेको छ। जसमध्ये बालीले ढाकेको क्षेत्रफल २७८५९७ हेक्टर रहेको छ। प्रदेशमा जम्मा घरधुरि ६५८७७६ रहेको छ भने औषत कित्ता संख्या २.८ रहेको छ। प्रदेशको जम्मा क्षेत्रफल तथा भूउपयोग सम्बन्धि विवरण तालिका न. १ मा दिइएको छ।

तालिका न. १: प्रदेशको जम्मा क्षेत्रफल घरधुरी संख्या तथा भुउपयोग सम्बन्धि विवरण

क्र.स.	विवरण	परिमाण
१	जम्मा क्षेत्रफल (हे.)	३२८२९७.४
२	जम्मा कित्ता संख्या	१८७४९.६८
३	औषत कित्ता संख्या	२.८
४	जम्मा घरधुरी संख्या	६५८७७६
४.१	आफ्नै जग्गा जमिन भएको घरधुरी	५७०६५३
४.२	जग्गा भाडामा लिएको घरधुरी संख्या	६९२३
४.३	अधिया वा ठेक्कामा लिएको घरधुरी संख्या	१६८९
५	भूउपयोग (हे.)	
५.१	मौषमी बालीले ढाकेको क्षेत्रफल	२७८५९७.५
५.२	मौषमी प्रकारको चरण क्षेत्र	१३६८.३
५.३	वाँझो जग्गा	५४५७.६
६	जम्मा खेतियोग्य जग्गा (हे.)	२८५४२३.३
७	वाह्रैमहिना बालीले ढाकिने क्षेत्रफल (हे.)	११०६४.९
८	वाह्रैमहिना चरणको रुपमा प्रयोग हुने क्षेत्र (हे.)	४०९५.७
९	वनजंगल क्षेत्र (हे.)	१०८१५.९
१०	जलाशय तथा पोखरी (हे.)	२८७.४
११	अन्य जग्गा जमिन (हे.)	१६६१०.१

श्रोत: राष्ट्रिय कृषि गणना, २०६८

२.२ खाद्यान्न बालीले ढाकेको क्षेत्रफल उत्पादन र उत्पादकत्व

बागमती प्रदेशमा धानले ढाकेको क्षेत्रफल १२९८३० हेक्टर रहेको छ भने उत्पादकत्व ३.९० मे.टन प्रति हेक्टर रहेको छ । त्यसैगरि मकै एवं गहुँको क्षेत्रफल क्रमशः १९१२६९ र ५५८७८ हेक्टर रहेको छ । मकैको उत्पादकत्व ३.३९ मे टन प्रति हेक्टर तथा गहुँको ३.१४ मे टन प्रति हेक्टर रहेको छ । जिल्लाअनुसार मुख्य खाद्यान्न बालीको क्षेत्रफल , उत्पादन र उत्पादकत्व सम्बन्धि विवरण तालिका न. २ मा दिइएको छ ।

तालिका २ जिल्ला अनुसार मुख्य खाद्यान्न बालीको क्षेत्रफल उत्पादन र उत्पादकत्व सम्बन्धि विवरण

जिल्ला	धान			मकै			गहुँ		
	क्षेत्रफल (हे.)	उत्पादन (मे.टन)	उत्पादकत्व (मे.टन/हे.)	क्षेत्रफल (हे.)	उत्पादन (मे.टन)	उत्पादकत्व (मे.टन/हे.)	क्षेत्रफल (हे.)	उत्पादन (मे.टन)	उत्पादकत्व (मे.टन/हे.)
दोलखा	२८१४	८१३३	२.८९	५७१८	१६६८४	२.९२	४२४८	८४५४	१.९९
सिन्धु	११९८१	३५५४७	२.९७	२५१६८	७०४७०	२.८	६९०८	१३९५४	२.०२
रसुवा	११७२	३९९९	३.४१	२२९८	६०८८	२.६५	६८९	१३८५	२.०१
रामेछाप	८७६२	२७४४७	३.१३	२१६८६	६२१२१	२.८६	३८७५	९१०६	२.३५
सिन्धुली	१३९४७	५२७२८	३.७८	२५६५७	८११९७	३.१६	६८७५	१९३८८	२.८२
काभ्रे	१०७५५	४२१०१	३.९१	२४८२३	८०१३७	३.२३	८८६०	२६५९१	३
भक्तपुर	३९२५	१९७०५	५.०२	१९५१	८३७७	४.२९	२०९४	१०४८८	५.०१
ललितपुर	४१७५	१८५७९	४.४५	९२०३	३४६५९	३.७७	२५१२	८६७१	३.४५
काठमाण्डौ	५९५९	२६५१८	४.४५	५५३२	२३९९२	४.१९	२०७५	९१५५	४.४१
नुवाकोट	१६१२९	७०५३५	४.३७	१६२१८	६२२३५	३.८४	४१६५	१३७४५	३.३
धादिगा	१२८११	५७२६८	४.४७	२०८६०	६२९३९	३.०२	४५६०	१३६०२	२.९८
मकवानपुर	११३९५	४३५६५	३.८२	२६१६९	८५५८०	३.२७	३९२९	१४५३२	३.७
चितवन	२६००५	१०४०७५	४	५९८६	२४०८३	४.०२	५०८८	१९३६०	३.८१
जम्मा	१२९८३०	५१०२००	३.९०	१९१२६९	६१७७६२	३.३९	५५८७८	१६८४३१	३.१४

श्रोत : कृषि तथा पशुपन्छी विकास मन्त्रालय २०७७

२.३ सहायक बालीले ढाकेको क्षेत्रफल उत्पादन र उत्पादकत्व

सहायक बालीहरू क्रमशः कोदो, जौ तथा फापरको ५९३५५, १७७२ तथा २४६८ हेक्टर क्षेत्रफलमा खेति हुने गरेको छ। सहायक बालीहरूको उत्पादकत्व क्रमशः कोदो १.१६, जौ १.४८ तथा फापर १.०५ रहेको छ। मुख्य खाद्यान्न एवं सहायक बालीहरूको जिल्ला अनुसारको क्षेत्रफल उत्पादन र उत्पादकत्व सम्बन्धि विवरण तालिका न. ३ मा दिइएको छ।

तालिका न.३: जिल्ला अनुसार सहायक बालीको क्षेत्रफल उत्पादन र उत्पादकत्व सम्बन्धिविवरण

जिल्ला	कोदो			जौ			फापर		
	क्षेत्रफल (हे.)	उत्पादन (मे.टन)	उत्पादकत्व (मे.टन/हे.)	क्षेत्रफल (हे.)	उत्पादन (मे.टन)	उत्पादकत्व (मे.टन/हे.)	क्षेत्रफल (हे.)	उत्पादन (मे.टन)	उत्पादकत्व (मे.टन/हे.)
दोलखा	३६३५	५१३३	१.४१	१४६	१७५	१.२०	९०१	१०९७	१.२२
सिन्धुपाल्चोक	१६९५२	२२०७९	१.३०	१७२	२०५	१.१९	-	-	-
रसुवा	८२८	८१४	०.९८	२५३	३३६	१.३३	-	-	-
रामेछाप	४८३१	५३९९	१.१२	६३	८५	१.३५	१६	१७	१.०३
सिन्धुली	११९३४	१२१६३	१.०२	४१	६५	१.५९	५०५	४८६	०.९६
काभ्रे	३४४४	३४९०	१.०१	३६७	५९९	१.६३	५६३	५८१	१.०३
भक्तपुर	११५	१५५	१.३५	१७	३५	२.०६	-	-	-
ललितपुर	५७२	६४६	१.१३	३८	५५	१.४५	४६	४७	१.०२
काठमाण्डौ	६१३	७४२	१.२१	३	४	१.५१	४	५	१.०३
नुवाकोट	५२४५	६९२६	१.३२	१५२	१९८	१.३०	१७८	१८७	१.०५
धादिग	६९४०	७१७५	१.०३	२५२	३५०	१.३९	-	-	-
मकवानपुर	२७७३	३३०८	१.१९	२५०	३४८	१.३९	१८५	२०२	१.०९
चितवन	१४७३	१६४५	१.१२	१८	३४	१.८७	७०	७७	१.१०
जम्मा	५९३५५	६९६७५	१.१७	१७७२	२४८९	१.४८	२४६८	२६९९	१.०६

श्रोत : कृषि तथा पशुपन्छी विकास मन्त्रालय, २०७७

२.४ तेलहन बालीले ढाकेको क्षेत्रफल उत्पादन र उत्पादकत्व

प्रदेशमा कुल तेलहन बालीले ढाकेको क्षेत्रफल ३५१४६ हेक्टर रहेको छ जसमध्ये तोरीको क्षेत्रफल ३०७७९, सस्यौं १५९६ तथा रायोको कुल क्षेत्रफल ५९६ हेक्टर रहेको छ। तोरीको उत्पादकत्व १.०१ मे.टन प्रति हेक्टर, सस्यौंको १.०१ तथा रायोको उत्पादकत्व ०.९७ मे.टन प्रति हेक्टर रहेको छ। जिल्लाअनुसार तेलहन बालीले ढाकेको क्षेत्रफल, उत्पादन र उत्पादकत्व सम्बन्धि विवरण तालिका न.४ मा देखाइएको छ।

तालिका न.४: जिल्लाअनुसार तेलहन बालीको क्षेत्रफल, उत्पादन र उत्पादकत्व सम्बन्धि विवरण

जिल्ला	तोरी			सस्यौं			रायो		
	क्षेत्रफल (हे.)	उत्पादन (मे.टन)	उत्पादकत्व (मे.टन/हे.)	क्षेत्रफल (हे.)	उत्पादन (मे.टन)	उत्पादकत्व (मे.टन/हे.)	क्षेत्रफल (हे.)	उत्पादन (मे.टन)	उत्पादकत्व (मे.टन/हे.)
दोलखा	३४७	२९५	०.८५	-	-	-	-	-	-
सिन्धुपाल्चोक	५४९	४७२	०.८६	३०३	३००	०.९९	२६	२६	१
रसुवा	६९७	६९०	०.९९	२४	२३	०.९६			
रामेछाप	५६७	६३४	१.१२	३२७	४०९	१.२५	५०४	५९५	१.१८
सिन्धुली	४९५४	४७८७	०.९७	५	५	१	-	-	-
काभ्रे	४७७	५०८	१.०६	१५	१२	०.८	२४	२२	०.९२
भक्तपुर	४८०६	४४४४	०.९२	४४५	३८२	०.८६	-	-	-
ललितपुर	५	७	१.२७	-	-		३	२	०.७१
काठमाण्डौ	३११०	३४६३	१.११	३४६	३६६	१.०६	२८	३०	१.०६
नुवाकोट	५७२	७६४	१.३३	-	-		-	-	-
धादिग	४२५	३०५	०.७२	७८	८२	१	४	४	०.८८
मकवानपुर	२०१५	२००१	०.९९	-	-	१.०५	५	५	१
चितवन	१२२५५	१२१८०	०.९९	५३	६०	१.१३	२	२	१
जम्मा	३०७७९	३०५५०	१.०१	१५९६	१६३९	१.०१	५९६	६८६	०.९७

श्रोत : कृषि तथा पशुपन्छी विकास मन्त्रालय, २०७७

२.५ दल्हन बालीले ढाकेको क्षेत्रफल उत्पादन र उत्पादकत्व

वागमती प्रदेशमा दल्हन बाली मध्ये सर्वैभन्दा बढि भट्टमास ६८२५ हेक्टर, मुसुरो ३८५० हेक्टर, मास ३२२९ हेक्टर क्षेत्रफलमा खेति हुने गरेको छ। त्यसपछि क्रमशः चना ६८२, गहत ६१७, केराउ २८४, रहर १८० हेक्टर क्षेत्रफलमा उत्पादन हुने गर्दछ। जिल्ला अनुसार दल्हनबालीका फरक फरक जातहरुले ढा केको क्षेत्रफल, उत्पादन तथा उत्पादकत्व सम्बन्धि विवरण तालिका न. ५ र ६ मा दिइएको छ।

तालिका न. ५: जिल्लाअनुसार दल्हन बालीको क्षेत्रफल उत्पादन तथा उत्पादकत्व सम्बन्धि विवरण

जिल्ला	भट्टमास			मुसुरो			मास		
	क्षेत्रफल (हे.)	उत्पादन (मे.टन)	उत्पादकत्व (मे.टन/हे.)	क्षेत्रफल (हे.)	उत्पादन (मे.टन)	उत्पादकत्व (मे.टन/हे.)	क्षेत्रफल (हे.)	उत्पादन (मे.टन)	उत्पादकत्व (मे.टन/हे.)
दोलखा	३५३	४५१	१.२८	२०	१२	०.६६	१२३	११७	०.९५
सिन्धुपाल्चोक	३९५	४२१	१.०७	११	१०	०.९१	१६३	१६०	०.९८
रसुवा	७०३	९१८	१.३१	४५४	४६४	१.०२	१२४७	१००९	०.८१
रामेछाप	१३८०	१८३०	१.३३	६१	७१	१.१६	४१	४८	१.१७
सिन्धुली	८४	१०९	१.३	३९	२१	०.५४	१३६	१०३	०.७६
काभ्रे	६३४	७७६	१.२२	८६	९७	१.१३	२७०	२४६	०.९१
भक्तपुर	४०५	५१९	१.२८	२९७	२९९	१.०१	४१५	४१०	०.९९
ललितपुर	१०९	१४४	१.३२	२०	२१	१.०७	१८	२३	१.२४
काठमाण्डौ	२४३	३४७	१.४२	१२	१३	१.०८	७०	५९	०.८३
नुवाकोट	२६५	४४३	१.६७	१०	९	०.९२	३२	२६	०.८२
धादिग	४९१	६७३	१.३७	५०	६०	१.२	५९	५९	१.००
मकवानपुर	१४२७	२०५४	१.४४	२९०	३५२	१.२१	३५५	३५५	१.००
चितवन	३३६	३५१	१.०५	२५००	२८७५	१.१५	३००	२८८	०.९६
जम्मा	६८२५	९०३६	१.३१	३८५०	४३०४	१.००	३२२९	२९०३	०.९६

श्रोत : कृषि तथा पशुपन्छी विकास मन्त्रालय, २०७७

तालिका न. ६: जिल्लाअनुसार दलहन बालीको क्षेत्रफल उत्पादन तथा उत्पादकत्व सम्बन्धि विवरण

जिल्ला	चना			गहत			केराउ		
	क्षेत्रफल (हे.)	उत्पादन (मे.टन)	उत्पादकत्व (मे.टन/हे.)	क्षेत्रफल (हे.)	उत्पादन (मे.टन)	उत्पादकत्व (मे.टन/हे.)	क्षेत्रफल (हे.)	उत्पादन (मे.टन)	उत्पादकत्व (मे.टन/हे.)
दोलखा	७	५	०.७१	१२	१०	०.८३	-	-	-
सिन्धुपाल्चोक	१९	२०	१.०६	२९	२७	०.९३	-	-	-
रसुवा	३९०	४१५	१.०६	१०	११	१.१	-	-	-
रामेछाप	४५	४०	०.८९	२९९	३५५	१.१९	-	-	-
सिन्धुली	-	-	-	१०	९	०.९	-	-	-
काभ्रे	४४	४०	०.९१	७	६	०.८६	-	-	-
भक्तपुर	४२	६०	१.४३	१७३	२१०	१.२१	२८३	४७२	१.६७
ललितपुर	१४	१३	०.९३	-	-	-	-	-	-
काठमाण्डौ	६१	५२	०.८५	-	-	-	-	-	-
नुवाकोट	१५	१४	०.९५	-	-	-	-	-	-
धादिङ्ग	९	१०	१.११	९	१०	१.११	-	-	-
मकवानपुर	२६	२७	१.०४	६७	५२	०.७८	-	-	-
चितवन	१०	११	१.१	१	१	१	१	१	१.२
जम्मा	६८२	७०७	०.९३	६१७	६९१	०.७६	२८४	४७३	०.२२

श्रोत : कृषि तथा पशुपन्छी विकास मन्त्रालय, २०७७

२.७ आलुबालीले ढाकेको क्षेत्रफल उत्पादन र उत्पादकत्व

बागमती प्रदेशमा आलुबालीले ढाकेको कुल क्षेत्रफल ३४७११ हेक्टर रहेको छ भने वार्षिक उत्पादन ६४६४८५ मे. टन रहेको छ । सवैभन्दा बढि क्षेत्रफलमा आलु हुने जिल्ला काभ्रे ८१६९ हेक्टर रहेको छ त्यसैगरी कम क्षेत्रफलमा आलु हुने जिल्ला धादिङ्ग १६६९ हेक्टर रहेको छ । सवैभन्दा बढि उत्पादकत्व २२.८४ मे टन प्रति हेक्टर मकवानपुरको रहेको छ त्यसैगरी कम उत्पादकत्व धादिङ्गको १४.६ मे टन प्रति हेक्टर रहेको छ । जिल्लाअनुसार क्षेत्रफल उत्पादन र उत्पादकत्व सम्बन्धि विवरण तालिकान. ७ मा दिइएको छ ।

तालिका नं ७: जिल्लाअनुसार आलुबालीको क्षेत्रफल उत्पादन तथा उत्पादकत्व सम्बन्धि विवरण

क्रस	जिल्ला	आलु		
		क्षेत्रफल(हे.)	उत्पादन(मे.टन)	उत्पादकत्व(मे.टन/हे.)
१	दोलखा	२५०३	४२४८९	१७.१२
२	सिन्धुपाल्चोक	२६७९	४६३०१	१७.२८
३	रसुवा	२१५१	३३६९२	१५.६६
४	रामेछाप	२२९४	३६७८१	१६.०३
५	सिन्धुली	२१९९	३८९७२	१७.७२
६	काभ्रे	८१६९	१४५१०३	१७.७६
७	भक्तपुर	१२८४	२७५८१	२१.४८
८	ललितपुर	२२९१	४६४०१	२०.२५
९	काठमाण्डौ	२०९५	४५९८७	२१.९५
१०	नुवाकोट	२०४९	४१३९५	२०.२
११	धादिग	१६६९	२४३७२	१४.६
१२	मकवानपुर	३३०९	७५५८२	२२.८४
१३	चितवन	२०१९	४१८२९	२०.७२
	जम्मा	३४७११	६४६४८५	१८.७३९२

श्रोत : कृषि तथा पशुपन्छी विकास मन्त्रालय, २०७७

२.८ प्रदेशमा विभिन्न बालीले ढाक्ने क्षेत्रफल तथा उन्नत बीउको आवश्यकता

क्षेत्रफल र उत्पादनको हिसावले बागमती प्रदेशको मुख्य खाद्यान्न बाली मकै १९१२६९ हेक्टर क्षेत्रफल तथा उत्पादन ६१७७६२ मे.टन रहेको छ। धानको खेति १२९८३० हेक्टर क्षेत्रफलमा गरिन्छ भने गहुँ ५५८७८ हेक्टर क्षेत्रफलमा गरिन्छ। वार्षिक रूपमा खाद्यान्न, दलहन

तेल्हन तथा आलुबालीको लागि गरि जम्मा ९०५६४ मे.टन उन्नत बीउको आवश्यकता पर्दछ। प्रदेशको लागि आवश्यक उन्नत बीउको परिमाण तालिका न. ८ मा दिइएको छ।

तालिका न. ८: प्रदेशको लागि आवश्यक उन्नत बीउको परिमाण

क्रस	बालीको नाम	बीउ दर (के. जी./हे.)	कुल क्षेत्रफल (हे)	आवश्यक बीउको परिमाण (मे.टन)
१	धान	५०	१२९८३०	६४९१.५
२	मकै	३०	१९१२६९	५७३८.०७
३	गहु	१२०	५५८७८	६७०५.३६
४	कोदो	१५	५९३५५	८९०.३२५
५	जौ	१२०	१७७२	२१२.६४
६	फापर	५०	२४६८	१२३.४
७	तोरी	१०	३०७७९	३०७.७९
८	सस्यौँ	१२	१५९६	१९.१५२
९	रायो	१२	५९६	७.१५२
१०	आलु	२०००	३४७११	६९४२२
११	भट्टमास	५०	६८२५	३४१.२५
१२	मुसुरो	४०	३८५०	१५४
१३	मास	२०	३२२९	६४.५८
१४	चना	६०	६८२	४०.९२
१५	गहत	३०	६१७	१८.५१
१६	केराउ	८०	२८४	२२.७२
१७	रहर	३०	१७०	५.१
	जम्मा		५२३९११	९०५६४

जिल्ला अनुसार विभिन्न बालीको क्षेत्रफल तथा आवश्यक उन्नत बीउको परिमाण तालिका न. ९-१२ मा उल्लेख गरिएको छ।

तालिका न. ९ जिल्लाअनुसार विभिन्न बालीको लागि आवश्यक उन्नत बीउको परिमाण

जिल्ला	दोलखा		सिन्धुपाल्चोक		रसुवा	
	क्षेत्रफल (हे.)	आवश्यक बीउको परिमाण (मे.टन)	क्षेत्रफल (हे.)	आवश्यक बीउको परिमाण (मे.टन)	क्षेत्रफल (हे.)	आवश्यक बीउको परिमाण (मे.टन)
धान	२८१४	१४१	११९८१	५९९	११७२	५९
मकै	५७१८	१७२	२५१६८	७५५	२२९८	६९
गहु	४२४८	५१०	६९०८	८२९	६८९	८३
कोदो	३६३५	५५	१६९५२	२५४	८२८	१२
जौ	१४६	१८	१७२	२१	२५३	३०
फापर	९०१	४५	०	०	०	०
तोरी	३४७	५	५४९	५	६९७	७
सस्यौं	०	०	३०३	४	२४	०
रायो	०	०	२६	०	०	०
आलु	२५०३	५००६	२६७९	५३५८	२१५१	४३०२
भट्टमास	३५३	१८	३९५	२०	७०३	३५
मुसुरो	२०	१	११	०	४५४	१८
मास	१२३	२	१६३	३	१२४७	२५
चना	७	०	१९	१	३९०	२३
गहत	१२	०	२९	१	१०	०
केराउ	०	०	०	०	०	०
रहर	२	०	९९	३	०	०
जम्मा	२०८२९	५९७२	६५४५४	७८५४	१०९१६	४६६४

तालिका न. १०: जिल्लाअनुसार विभिन्न बालीको लागि आवश्यक उन्नत बीउको परिमाण

जिल्ला	रामेछाप		सिन्धुली		काभ्रे	
	क्षेत्रफल (हे.)	आवश्यक बीउको परिमाण (मे.टन)	क्षेत्रफल (हे.)	आवश्यक बीउको परिमाण (मे.टन)	क्षेत्रफल (हे.)	आवश्यक बीउको परिमाण (मे.टन)
धान	८७६२	४३८	१३९४७	६९७	१०७५५	५३८
मकै	२१६८६	६५१	२५६५७	७७०	२४८२३	७४५
गहु	३८७५	४६५	६८७५	८२५	८८६०	१०६३
कोदो	४८३१	७२	११९३४	१७९	३४४४	५२
जौ	६३	८	४१	५	३६७	४४
फापर	१६	१	५०५	२५	५६३	२८
तोरी	५६७	६	४९५४	५०	४७७	५
सस्यौं	३२७	४	५	०	१५	०
रायो	५०४	६	०	०	२४	०
आलु	२२९४	४५८८	२१९९	४३९८	८१६९	१६३३८
भट्टमास	१३८०	६९	८४	४	६३४	३२
मुसुरो	६१	२	३९	२	८६	३
मास	४१	१	१३६	३	२७०	५
चना	४५	३	०	०	४४	३
गहत	२९९	९	१०	०	७	०
केराउ	०	०	०	०	०	०
रहर	३	०	८	०	३९	१
जम्मा	४४७५४	६३२२	६६३९४	६९५८	५८५७७	१८८५७

तालिका न.११ : जिल्लाअनुसार विभिन्न बालीको लागि आवश्यक उन्नत बीउको परिमाण

जिल्ला बालीको नाम	भक्तपुर		ललितपुर		काठमाण्डौ	
	क्षेत्रफल (हे.)	आवश्यक बीउको परिमाण (मे.टन)	क्षेत्रफल (हे.)	आवश्यक बीउको परिमाण (मे.टन)	क्षेत्रफल (हे.)	आवश्यक बीउको परिमाण (मे.टन)
धान	३९२५	१९६	४१७५	२०९	५९५९	२९८
मकै	१९५१	५९	९२०३	२७६	५५३२	१६६
गहु	२०९४	२५१	२५१२	३०१	२०७५	२४९
कोदो	११५	२	५७२	९	६१३	९
जौ	१७	२	३८	५	३	०
फापर	०	०	४६	२	४	०
तोरी	४८०६	४८	५	०	३११०	३१
सस्यौं	४४५	५	०	०	३४६	४
रायो	०	०	३	०	२८	०
आलु	१२८४	२५६८	२२९१	४५८२	२०९५	४१९०
भट्टमास	४०५	२०	१०९	५	२४३	१२
मुसुरो	२९७	१२	२०	१	१२	०
मास	४१५	८	१८	०	७०	१
चना	४२	३	१४	१	६१	४
गहत	१७३	५	०	०	०	०
केराउ	२८३	२३	०	०	०	०
रहर	०	०	०	०	०	०
जम्मा	१६२५२	३२०२	१९००६	५३९१	२०१५१	४९६६

तालिका नं. १२: जिल्ला अनुसार विभिन्न बालीको लागि आवश्यक उन्नत बीउको परिमाण

क्र.स	जिल्ला बालीको नाम	नुवाकोट		धादिङ्ग		मकवानपुर		चितवन	
		क्षेत्रफल (हे.)	आवश्यक बीउको परिमाण (मे.टन)	क्षेत्रफल (हे.)	आवश्यक बीउको परिमाण (मे.टन)	क्षेत्रफल (हे.)	आवश्यक बीउको परिमाण (मे.टन)	क्षेत्रफल (हे.)	आवश्यक बीउको परिमाण (मे.टन)
१	धान	१६१२९	८०६	१२८११	६४१	११३९५	५७०	२६००५	१३००
२	मकै	१६२१८	४८७	२०८६०	६२६	२६१६९	७८५	५९८६	१८०
३	गहु	४१६५	५००	४५६०	५४७	३९२९	४७१	५०८८	६११
४	कोदो	५२४५	७९	६९४०	१०४	२७७३	४२	१४७३	२२
५	जौ	१५२	१८	२५२	३०	२५०	३०	१८	२
६	फापर	१७८	९	०	०	१८५	९	७०	४
७	तोरी	५७२	६	४२५	४	२०१५	२०	१२२५५	१२३
८	सस्यौं	०	०	७८	१	०	०	५३	१
९	रायो	०	०	४	०	५	०	२	०
१०	आलु	२०४९	४०९८	१६६९	३३३८	३३०९	६६१८	२०१९	४०३८
११	भट्टमास	२६५	१३	४९१	२५	१४२७	७१	३३६	१७
१२	मुसुरो	१०	०	५०	२	२९०	१२	२५००	१००
१३	मास	३२	१	५९	१	३५५	७	३००	६
१४	चना	१५	१	९	१	२६	२	१०	१
१५	गहत	०	०	९	०	६७	२	१	०
१६	केराउ	०	०	०	०	०	०	१	०
१७	रहर	०	०	०	०	६	०	१३	०
	जम्मा	४५०३०	६०१८	४८२१७	५३२०	५२२०१	८६३९	५६१३०	६४०३

२.९ प्रदेशमा मुल /श्रोत बीउ उत्पादन सम्बन्धि संस्थागत विवरण

मुल /श्रोत बीउ उत्पादनका लागि इजाजत पत्र लिएका जम्मा ५९ वटा विभिन्न संघ संस्था मध्ये वागमती प्रदेशमा जम्मा १६ वटा संस्थाहरूले इजाजत पत्र लिइ बीउ उत्पादन तथा व्यवस्थापन सम्बन्धि कार्य नियमित रूपमा गर्दै आइरहेका छन्। जसमध्ये २ वटा सरकारी कम्पनी, निजी कम्पनी ९, सहकारी संस्था २, कृषक समुह १, गैह्र सरकारी संस्था १ तथा विश्वविद्यालय १ गरि जम्मा १६ वटा संस संस्थाले श्रोत बीउ उत्पादनका लागि इजाजत पत्र लिइ कारोवार गरिरहेको देखिन्छ। नियमित रूपमा नविकरण नगरेका ३ वटा उत्पादक संस्थाको राष्ट्रिय बीउ विजन समितिको विभिन्न मितिको निर्णय अनुसार अनुमति पत्र रद्द समेत गरिएको छ। वागमती प्रदेशमा क्रियाशील मुल /श्रोत बीउ उत्पादक सम्बन्धि विस्तृत विवरण तालिका नं १३ मा दिइएको छ।

२.१० श्रोत बीउ प्रशोधन कम्पनी

उत्पादित श्रोत बीउको प्रशोधन प्रयोजनका लागि हाल सम्म जम्मा ६६ वटा संस्थाहरूले राष्ट्रिय बीउ विजन समितिबाट इजाजत पत्र लिइ कारोवार गरिरहेका छन्। वागमती प्रदेशमा निजी स्तरका कम्पनीहरू ९, अनुसन्धान केन्द्र ४, सरकारी कम्पनी २, कृषक समुह २, सहकारी १, गैह्र सरकारी संस्था १ तथा विश्वविद्यालय १ गरि जम्मा २० वटा संघ संस्थाहरूले सक्रिय रूपमा बीउ प्रशोधन गरि लट न राखेर बीउको बिक्री वितरण गर्ने गरेका छन्। वागमती प्रदेशमा क्रियाशील बीउ प्रशोधन कम्पनीहरूको विस्तृत विवरण तालिका नं १४ मा दिइएको छ।

२.११ नीजि स्तरमा बीउ विजन प्रयोगशाला

बीउ विजन ऐन तथा नियमावलीमा भएको व्यवस्था अनुरूप नीजि स्तरमा समेत बीउ परिक्षण कार्य सञ्चालन गर्ने उद्देश्य अनुरूप राष्ट्रिय बीउ विजन समितिबाट जम्मा ५ वटा कम्पनीहरूले प्रयोगशाला सञ्चालन सम्बन्धि इजाजत लिइ कारोवार गरिरहेका छन् जसमध्ये वागमती प्रदेशमा जम्मा ३ वटा कम्पनीहरू क्रियाशील रहेका छन्। नीजि स्तरका बीउ विजन प्रयोगशाला सम्बन्धि विवरण तालिका नं १५ मा दिइएको छ।

२.१२ व्यावसायिक रूपमा मुलश्रोत बीउ उत्पादन तथा प्रमाणिकरण गर्ने संस्था

बागमती प्रदेश भित्र इजाजत लिइ बीउ उत्पादन गर्ने / व्यवसाय गर्ने तथा प्रशोधन कारखानाहरू सञ्चालन गर्ने कम्पनीहरू १२, निजी फार्म ४, सरकारी संस्थान २, कृषक समुह १५, कृषि सहकारी २५, सरकारी फार्म ३ गरि जम्मा ६३ वटा संघ संस्थाहरूले बीउ विजन प्रयोगशाला संगको प्रत्यक्ष समन्वयमा बीउ उत्पादन / प्रमाणिकरण तथा वजारीकरण जस्ता क्रियाकलापहरू गर्ने गरेका छन्। बागमती प्रदेशमा व्यावसायिक रूपमा मुख्य गरि खाद्यान्न, दलहन, तरकारी बालीको गुणस्तरिय बीउ उत्पादन तथा प्रमाणिकरण हुने गरेको छ। प्रयोगशाला संगको समन्वयमा नियमित रूपमा बीउ उत्पादन तथा प्रमाणिकरण गर्ने संस्थाहरूको विवरण तालिका न १६ मा दिइएको छ।

तालिका नं. १३: वागमती प्रदेशमा क्रियाशिल इजाजत पत्र प्राप्त मुल / श्रोत बीउ उत्पादकहरुको विवरण

क्र.सं	मूल बीउ उत्पादक दर्ता नं.	समूह /सहकारी/कम्पनीको नाम	ठेगाना	जिल्ला	अनुमति लिएको मिति	सम्पर्क व्यक्ती	सम्पर्क नं
१	२	श्री वातावरण तथा कृषि नीति अनुसन्धान प्रसार एंव विकास केन्द्र (सिप्रेड) नेपाल	सानेपा,	ललितपुर	०४/०६/२०६२	जितेन्द्र कुमार साह रौनियार	०१-५५२०२७२
२	३	श्री राष्ट्रिय बीउ विजन कम्पनी लि.	टेकु,	काठमाण्डौ	२७/०७/२०६२	seed@kscl.gov.np	०१-४२७९५६७, ४२७६४५३, ४२७९२०७
३	४	श्री सियान सीड सर्भिस सेन्टर लिमिटेड	थानकोट,	काठमाण्डौ	३०/१०/२०६२	दुर्गा प्रसाद अधिकारी	०१-४३१०२४५
४	६	श्री नेपाल सीड कम्पनी प्रा.ली	पो.ब.नं. २०१४, सातदोबाटो,	ललितपुर	१६/०४/२०६३	२०७६/०४/१२ गतेको निर्णय अनुसार	०१-५५४९६६७
५	७	श्री एभरेष्ट सीड कम्पनी प्रा.लि	नेपाल	काठमाण्डौ,	०८/०६/२०६३	अनुमति पत्र रद्द	२२२१०१०
६	९	श्री साल्ट ट्रेडिङ्ग कर्पोरेशन लिमिटेड	नेपाल	काठमाण्डौ	१०/०६/२०६४	कृष्ण कुमार खडका	०१-४२७०९९४ ९६५११०७३७६
७	१०	श्री उन्नत बिज वृद्धि समुह	पटिहानी,	चितवन	०७/०८/२०६४	उमानाथ पौडेल	०५६-६२९४५६
८	१६	श्री अनमोल बीउ प्रा.लि.	भरतपुर १२,	चितवन	३१/०१/२०६९	महेश शर्मा	०५६-५२३००६
९	१८	श्री हरियालि सामुदायिक बीउ विजन कम्पनी प्रा.ली	थुम्पाखर ९,	सिन्धुपाल्चोक	१२/०२/२०६९	डि.वी. भण्डारी	०११-६९०००८

१०	२३	श्री न्यू श्रीराम बीज वृद्धि मल्टिपपोज कम्पनी प्रा.लि.	चितवन	चितवन	२०/०३/२०७३	२०७८/०४/२४ गतेको निर्णय अनुसार अनुमति पत्र रद्द	९८५५०६३५३३
११	२८	श्री गुप्तेश्वरी कृषि सहकारी संस्था लि.	हेटौटा १३	मकवानपुर	२४/२/२०७४	बसुन्धरा लामा	९८४५५३७६१४
१२	३२	श्री नेपाल एग्रो सिड्स एण्ड इन्पुट्स कम्पनि प्रा.लि.,	भरतपुर ४	चितवन	२९/३/२०७४	हरिराज भट्टराई	०५६-५७२४९८
१३	३४	श्री साईपाल बिज वृद्धि कम्पनी प्रा लि	भरतपुर -२१ भानुटोल	चितवन	०७/१२/२०७४	पुन्य प्रसाद अधिकारी	९८५५०८२८२६
१४	३५	श्री बाली विज्ञान फर्म, AFU	रामपुर,	चितवन	२५/०८/२०७५		
१५	३७	श्री काठमाण्डौ एग्रो कन्सर्न प्रा.लि.	ललितपुर	ललितपुर	२५/०८/२०७५	गणेश बानिया	९८४९२८६३०५
१६	५३	जागरुक कृषि सहकारी संस्था लि.	शिवपुरी-८	नुवाकोट	०९/१०/२०७७	विमल पाण्डे	९८५११०९८१४

तालिका न.१४: वागमती प्रदेशमा क्रियाशिल इजाजत पत्र प्राप्त बीउ प्रशोधन कम्पनीहरूको विवरण

क्रस	कारखाना नं.	बीउ बिजनप्रशोधन कारखानाको नाम	संस्थाको प्रकार	ठेगाना	जिल्ला	सम्पर्क
१	३	बीउ बिजन कम्पनी प्रशोधन कारखाना	सरकारी कम्पनी	हेटौडा	मकवानपुर	
२	१०	राष्ट्रिय मकैबाली अनुसन्धान केन्द्र	अनुसन्धान केन्द्र	रामपुर	चितवन	
३	१२	बाली विज्ञान महाशाखा नार्क	अनुसन्धान केन्द्र	खुमलटार	ललितपुर	
४	१६	बीउ एग्रो प्रशोधन कारखाना	नीजि कम्पनी	भरतपुर	चितवन	
५	१७	बीउ प्रशोधन कारखाना	नीजि कम्पनी	भरतपुर	चितवन	
६	१९	राष्ट्रिय कोशेबाली अनुसन्धान कार्यक्रम	अनुसन्धान केन्द्र	रामपुर	चितवन	
७	२०	साल्ट ट्रेडिङ कर्पोरेशन लि.	सरकारी कम्पनी	हेटौडा	मकवानपुर	
८	२१	विज वृद्धि कृषक समूह	समूह	रत्ननगर १४ पिठुवा	चितवन	
९	२२	मल्ल बीज सप्लायर्स	नीजि कम्पनी	रत्ननगर २ टाँडी	चितवन	
१०	२३	सिप्रेड बीउ प्रशोधन कारखाना	गैह सरकारी संस्था	ललितपुर	ललितपुर	
११	२६	एभरेष्ट सीड कम्पनी	नीजि कम्पनी	खुमलटार	ललितपुर	
१२	२८	पहाडी बाली अनुसन्धान कार्यक्रम	अनुसन्धान केन्द्र	वैतेशवर ४ कात्रे	दोलखा	
१३	३०	उन्नत विज वृद्धि कृषक समूह	समूह	भरतपुर २० पटिहानी	चितवन	
१४	३३	सियान सीड सर्भिस सेन्टर	नीजि कम्पनी	चन्द्रागिरी १ थानकोट	काठमाडौं	

१५	३५	न्यू श्रीराम बिजवृद्धि मल्टीप्रोजेक्ट क.प्रा.लि	नीजि कम्पनी	भरतपुर-२१, पार्वतीपुर	चितवन	९८५५०६३४१३
१६	३९	साईपल बीजवृद्धि कम्पनी प्रा.लि	नीजि कम्पनी	भरतपुर-२१, पार्वतीपुर	चितवन	
१७	४१	नेपाल एग्रीसिड्स एण्ड ईन्पुट्स क.प्रा.लि	नीजि कम्पनी	भरतपुर-२०, शारदानगर	चितवन	
१८	४४	कृषि तथा वन विज्ञान विश्वविद्यालय	विश्वविद्यालय	भरतपुर-१५, रामपुर	चितवन	
१९	४६	श्री ओमश्री बीजवृद्धि कम्पनी प्रा.लि	नीजि कम्पनी	भरतपुर-२१ पार्वतीपुर	चितवन	
२०	६१	जागरुक कृषि सहकारी संस्था लि.,	सहकारी	शिवपुरी -८, थानापति	नुवाकोट	९८५११०९८१४

तालिका न. १५: नीजि स्तरमा सञ्चालित इजाजत पत्र प्राप्त बीउ बिजन प्रयोगशालाहरु

प्रयोगशाला दर्ता नं.	प्रयोगशाला को नाम	गा.पा./न.पा.	जिल्ला	सम्पर्क व्यक्ति	सम्पर्क नम्बर	अनुमति जारी मिति
१	वातावरण तथा कृषि निति अनुसन्धान प्रसार एवं विकास केन्द्र (सिप्रेड)	ललितपुर	ललितपुर	जितेन्द्र कुमार साह	९८४१७९६९१९	२०७०/०५/२३
२	सियान सीड सर्भिस सेन्टर	काठमाडौं	काठमाडौं	दुर्गा प्रसाद अधिकारी	९८५१०६६९४६	२०७०/०७/२४
३	कृषि तथा वन विज्ञान विश्वविद्यालय	भरतपुर	चितवन	सुमन ढकाल	९८५५०५४४५७	२०७५/०३/२४
४	युनिक सीड कम्पनी प्रा.लि.	धनगढी	कैलाली	लक्ष्मीकान्त ढकाल	९८५८४२०५६०	२०७५/०४/२९
५	लुम्बिनी सीड कम्पनी प्रा.लि.	सिदार्थनगर	रूपन्देही	सुभास उपाध्याय	९८४७०३८५९४	२०७६/०९/०४

तालिका न.१६: बीउ उत्पादन तथा प्रमाणिकरण गर्ने संस्थाहरू

क्र स	संघ/ संस्थाको नाम	संस्थाको प्रकार	ठेगाना	सम्पर्क व्यक्तिकोनाम	पद	बीउ उत्पादन गर्ने बाली	सम्पर्क नम्बर
१	माथिल्लो ज्यामिरे धनेश्वरी कृषक समुह	समूह	मनहरी - १, मकवानपुर	लोकनाथ ढुंगाना	अध्यक्ष	खाद्यान्न बाली	९८६५०४९३५८
२	भुमैथान बान्द्रेवेसी बीउ उत्पादक कृषक समुह	समूह	मन्थली - २, रामेछाप	दिलकुमार श्रेष्ठ	अध्यक्ष	खाद्यान्न बाली	९८६२२५७८९१
३	अपाङ तथा विपन्न कृषि सहकारी संस्था लि.	सहकारी	मकवानपुरगढी - ४, मकवानपुर	कृष्ण बहादुर घलान	सचिव	खाद्यान्न बाली	९८६४७७६५९९
४	पन्चकन्या दुग्ध उत्पादक सहकारी संस्था,	सहकारी	हेटौडा - , मकवानपुर				
५	Himalaya Potato Research and Development Center (HPRDC)	निजि फार्म	गोकुलगङ्गा - ३, रामेछाप	लक्ष्मण के सी	प्रोप्राइटर	आलुबाली	९८५११७४४७५
६	फुल्चोकी बीउ उत्पादन कृषक समुह	समूह	पनौती - १, काभ्रेपलान्चोक	उपेन्द्र तिमलसिना	अध्यक्ष	खाद्यान्न बाली	९८४९७९९९४९
७	हरियाली सामुदायिक बीउ विजन कम्पनी	कम्पनी	सुनकोशी - ६, सिन्धुपाल्चोक	ढाल बहादुर भण्डारी	संचालक	खाद्यान्न बाली	९७५१००१५९५
८	दवाडी एगो इन्टप्राइजेज	कम्पनी	भरतपुर - २, चितवन	मित्रराज दवाडी	प्राेप्राइटर	खाद्यान्न बाली	९८५५०५५१८४
९	नमुना बहुउद्देशीय कृषि सहकारी संस्था लि	सहकारी	दुधौली - ९, सिन्धुली	अशोक कुमार गरुड	अध्यक्ष	खाद्यान्न बाली	९८१६८३५८८८
१०	एकता विजविद्ध कृषक समुह प्रा.ली	समूह	भरतपुर - २२, चितवन	रामहरी भण्डारी	अध्यक्ष	खाद्यान्न बाली	९८४५२०३१०६
११	धुमसे बीउ उत्पादक कृषक समुह	समूह	चौरीदेउराली - ५, काभ्रेपलान्चोक	भेष बहादुर गैतम	सचिव	खाद्यान्न बाली	९८६३३९०७४६
१२	माधवपुर कृषि सहकारी संस्था लि.	सहकारी	रत्ननगर - १५, चितवन	सन्तोष लामिछाने	व्यवस्थापक	खाद्यान्न बाली	९८५५०६२९३५
१३	न्यु श्रीराम विज वृद्धि मल्टीप्रोजेज कम्पनि प्रा.ली	कम्पनी	भरतपुर - २१, चितवन	प्रकास रावल	अध्यक्ष	खाद्यान्न बाली	९८५५०६३५९९
१४	फुलवारी बीज वृद्धि कम्पनी प्रा.लि.	कम्पनी	भरतपुर - १५, चितवन	चिरनजीवि पोखरेल	अध्यक्ष	खाद्यान्न बाली	९८५५०६३४१३
१५	कल्लेरीटार कृषक समुह	समूह	गल्ली - १, धादिङ	तारा गरुड	अध्यक्ष	खाद्यान्न बाली	९८५११६९००८

१६	मनास्लु एग्रोटेक एण्ड रिसर्च सभिसेज प्रा.ली	कम्पनी	रत्नगर - १४, चितवन	हरीशरण पराजुली	प्रोप्राइटर	खाद्यान्न बाली	९८५५०५१०८७
१७	कृषि तथा वन विश्वविद्यालय फार्म निर्देशनालय	सरकारी फार्म	भरतपुर - १५, चितवन	बलबिर तामाङ	व्यवस्थापक	खाद्यान्न बाली	९८४५१७६२७९
१८	प्रगति विजवृद्धि कृषक समुह	समूह	भरतपुर - २०, चितवन	लेखनाथ सुवेदी	अध्यक्ष	खाद्यान्न बाली	९८४५०६४१३७
१९	किसान जागृति विज वृद्धि समुह	समूह	माडी - १, चितवन	किर्तीनाथ सापकोटा	अध्यक्ष	खाद्यान्न बाली	९८६५१५९९४७
२०	खेतिपाती कृषक समुह	समूह	माडी - ५, चितवन	टुकनारायण पौडेल	सचिव	खाद्यान्न बाली	
२१	विज वृद्धि कम्पनी प्रा लि	कम्पनी	रत्नगर - १४, चितवन	रामचन्द्र अधिकारी	अध्यक्ष	खाद्यान्न बाली	
२२	श्रमिक कृषि सहकारी	सहकारी		भरतप्रसाद सापकोटा	सचिव	खाद्यान्न बाली	९८४१९२७१९३
२३	आशा किरण एगो फर्म	निजि फार्म	बनेपा - ५, काभ्रेपलान्चोक	इच्छाराम दहाल	प्रोप्राइटर	आलुबाली	९८४१५०२९५२
२४	चण्डेनी साना किसान कृषि सहकारी	सहकारी	मण्डनदेउपुर - १०, काभ्रेपलान्चोक	सुमन नेपाल	अध्यक्ष	आलुबाली	९८५११३०२९९
२५	हरियाली सामुदायिक वीउ कम्पनी प्रा.लि.	कम्पनी	सुनकोशी- ६, सिन्धुपाल्चोक	ढालबहादुर भाण्डारी	अध्यक्ष	खाद्यान्न बाली	९७५१००१५९५
२६	कालीदेवी विजविद्ध कृषक समुह	समूह	मन्थली - १३, रामेछाप	गोर्कण बुढाथोकी	अध्यक्ष	खाद्यान्न बाली	९८४४२०८३५२
२७	मसला बाली विकास केन्द्र	सरकारी फार्म	पाँचखाल - ५, काभ्रेपलान्चोक	विष्णु बोगोटी		खाद्यान्नबाली तरकारीबाली आलु बाली	९८४१३६५१६४
२८	साना किसान कृषि सहकारी संस्था ली.	सहकारी	राप्ती - ८, चितवन	टंक बहादुर पाठक	व्यवस्थापक	खाद्यान्न बाली	९८४५०६८३०१
२९	राष्ट्रिय मकैबाली अनुसन्धान कार्यक्रम	अनुसन्धान केन्द्र	भरतपुर- १५, चितवन	बलराम भाण्डारी	वैज्ञानिक	खाद्यान्न बाली	९८५१२०३०५२
३०	फुलबारी तरकारी वीउउत्पादन सहकारी संस्था	सहकारी	तेमाल - १, काभ्रेपलान्चोक	कालिप्रसाद पाण्डे	अध्यक्ष	तरकारी बाली	९८५११०७३९४
३१	नमुना कृषि सहकारी संस्था लि	सहकारी	दुधौली - २, सिन्धुली	प्रदिप उपाध्याय	अध्यक्ष	खाद्यान्न बाली	९८५४०४१११९
३२	भकुण्डे कृषि वीउ विजन सहकारी संस्था लि.	सहकारी	नमोबुद्ध - ७, काभ्रेपलान्चोक	उद्दव प्रसाद हुमागाड	अध्यक्ष	खाद्यान्न बाली	९८४१२६८५९१
३३	साना किसान कृषि सहकारी संस्था लि .	सहकारी	खैरहनी - १२, चितवन	बिनोद बर्तौला		खाद्यान्न बाली	

३४	सन्तानेश्वर ताजा तरकारी कृषि फार्म	निजि फार्म	गोदावरी - १३, ललितपुर	अजय के सी	व्यवस्थापक	खाद्यान्न वाली	९८४१३११९८९
३५	उपाकरण कृषि महिला सहकारी संस्था लि	सहकारी	लिखु तामाकोशी - ६, रामेछाप	वन्दना दहाल न्यौपाने	व्यवस्थापक	खाद्यान्न वाली	९८६३०२३२७७
३६	आत्मनिर्भर बहुउद्देशिय सहकारी संस्था लि.	सहकारी	पाँचखाल - १०, काभ्रेपलान्चोक	केदार प्रसाद सापकोटा	अध्यक्ष	खाद्यान्न वाली	९८४१२४७०५८
३७	पौरखी युवा कृषि सहकारी संस्था लि	सहकारी	मन्थली - ११, रामेछाप	सुन्दर घिमिरे	अध्यक्ष	खाद्यान्न वाली	९८५४०४३४४५
३८	माडी प्रांगारिक कृषि फार्म तथा अनुसन्धान केन्द्र	निजि फार्म	माडी - ४, चितवन	संजय वराल	व्यवस्थापक	खाद्यान्न वाली	९८४५१५२४७३
३९	ग्रामिण कृषि उत्पादन तथा प्रशोधन कम्पनी लि	कम्पनी	वैतेश्वर - ३, दोलखा	तारा कुमार तामांग	अध्यक्ष	तरकारी वाली	९८५१२२१०६५
४०	आँसीखोला अर्गानिक कफी उत्पादक सहकारी संस्था लि	सहकारी	मण्डनदेउपुर - ४, काभ्रेपलान्चोक	देवि प्रसाद तिमिल्सिना	कोषाध्यक्ष	खाद्यान्न वाली	९८४१९३३४२६
४१	ब्राह्मणायणी प्रगतिशिल कृषि सहकारी संस्था लि	सहकारी	बलेफी - २, सिन्धुपाल्चोक	राजकुमार श्रेष्ठ	अध्यक्ष	खाद्यान्न वाली	९८४१४३३४८२
४२	श्रीजन उदमशिल एकिकृत कृषक समुह	समूह	भरतपुर - २५, चितवन	इन्द्रकुमारी दवाडी	अध्यक्ष	खाद्यान्न वाली	९८४५२७५५७२
४३	बीउ बिजन उत्पादन तथा वितरण कृषि समुह	समूह	तारकेश्वर - ३, काठमाण्डौ	लोकनाथ जमकट्टेल	अध्यक्ष	तरकारी वाली	९८६९६२५२३५
४४	नालदुगा कृषि सहकारी संस्था लि	सहकारी	वैतेश्वर - ४, दोलखा	रत्न दहाल	अध्यक्ष	खाद्यान्न वाली	९७४४००३८
४५	कैलाश कृषि विकास कृषक समुह	समूह	भरतपुर - ५, चितवन	नीर विक्रम मल्ल	अध्यक्ष	खाद्यान्न वाली	९८४५०४४७८३
४६	कृषक जागरण कृषि सहकारी संस्था लि	सहकारी	रामेछाप - ६, रामेछाप	कौशल्यता तामांग	अध्यक्ष	खाद्यान्न वाली	९८४४०६६४३७
४७	लेकाली कृषि तथा पशुपन्छी कृषक समुह	समूह	शैलुङ्ग - ८, दोलखा	दिर्गे तामाङ	सचिव		९८४१६४७४०९
४८	जिलु साना किसान कृषि सहकारी संस्था लि	सहकारी	भिमेश्वर - ४, दोलखा	अर्जुन प्रसाद चौलागाइ	अध्यक्ष		९८४४५५४७९५
४९	रातोपुल कृषि सहकारी संस्था लि	सहकारी	हेलम्बु - २, सिन्धुपाल्चोक	याम वहादुर ज्योती	अध्यक्ष	खाद्यान्न वाली	९८२३०६४००८
५०	ओमश्री बीज वृद्धि कम्पनी प्रा.लि.	कम्पनी	भरतपुर - २१, चितवन	चिरनजीबि पोखरेल	अध्यक्ष	खाद्यान्न वाली	९८५५०६३४१३

५१	अनमोल बीउ प्रा.लि.	कम्पनी	भरतपुर - ११, चितवन	महेश शर्मा	व्यवस्थापक	खाद्यान्न बाली तरकारी बाली	९८५४०४५५४७
५२	छतिवन कृषि सहकारी संस्था लि.	सहकारी	बकैया - ४, मकवानपुर	सुशिमता घोरासाइनी	व्यवस्थापक	खाद्यान्न बाली	९८४५४६४४२६
५३	कृषि सामग्री कम्पनी लि.	संस्थान	हेटौडा - ८, मकवानपुर	लक्षमण यादव	अध्यक्ष	खाद्यान्न बाली	९८५५०११४५७
५४	श्रीगुप्तेश्वरी कृषि सहकारी संस्था लि.	सहकारी	हेटौडा - १२, मकवानपुर	बसुन्धरा लामा	अध्यक्ष	खाद्यान्न बाली	९८४५५३७६१४
५५	पहाडीबाली कृषि अनुसन्धान कार्यक्रम	अनुसन्धान केन्द्र	वैतेश्वर - ४, दोलखा	सुवास सुवेदी	व्यवस्थापक	खाद्यान्नबाली	
५६	बीज वृद्धि कम्पनी प्रा.लि.	कम्पनी	रत्ननगर - १५, चितवन	राम चन्द्र अधिकारी	अध्यक्ष	खाद्यान्नबाली	०५६५६६६८१
५७	साल्ट ट्रेडीङ्ग कर्पोरेशन लिमिटेड	संस्थान	हेटौडा - ४, मकवानपुर	ध्रुवराज गौली	व्यवस्थापक	खाद्यान्नबाली	९८५५०७१६४२
५८	कन्दमुल तरकारी विकास केन्द्र सिन्धुली	सरकारी फार्म	कमलामाई - १, सिन्धुली	सञ्जय धिमाल	व्यवस्थापक	तरकारी बाली	९८५४०४१३२०
५९	जागरुक कृषि सहकारी संस्था लि.	सहकारी	शिवपुरी - ८, नुवाकोट	विमल पाण्डे	व्यवस्थापक	खाद्यान्नबाली	९८४९१३३००१
६०	साइपाल विज वृद्धि कम्पनी प्रा लि	कम्पनी	भरतपुर - २१, चितवन	पुण्य प्रसाद अधिकारी	संचालक	खाद्यान्नबाली	९८५५०८२८२६
६१	ज्यामिरे साना किसान कृषि सहकारी संस्था लि	सहकारी	मेलम्ची - ९, सिन्धुपाल्चोक	देबराज गिरी	सदस्य	खाद्यान्नबाली	९८१८४०३००२
६२	उन्नत विज वृद्धि कृषक समूह	समूह	भरतपुर - २१, चितवन	उमानाथ पौडेल	अध्यक्ष	खाद्यान्नबाली दल्हनबाली तेल्हन बाली	९८५५०६०१३७
६३	पिङ्गडाँडा कृषि सहकारी संस्था लि	सहकारी	सुनकोशी - २, सिन्धुपाल्चोक	हिमवहादुर आचार्य	अध्यक्ष	खाद्यान्नबाली	९८४१४४६४५७

खण्ड ग

वार्षिक कार्यक्रम तथा प्रगति

३. कार्यक्रम र प्रगति

३.१ आ.व. २०७७/७८ स्विकृत कार्यक्रम अनुसार एकमुष्टप्रगति विवरण

यस वर्ष जम्मा विनियोजन बजेट २ करोड २८ लाख ३४ हजार रहेकोमा पुँजिगत तर्फ रु ५८ लाख ८० हजार तथा चालु तर्फ जम्मा रु १ करोड ६९ लाख ५४ हजार रहेको थियो । जसमध्ये जम्मा १ करोड ७५ लाख ६७ हजार खर्च अर्थात कुल विनियोजन रकमको जम्मा ७६.९३ प्रतिशत तथा भारित प्रगति ९२.९३ प्रतिशत रहेको छ । यस वर्ष मुख्यतया विश्वव्यापी कोभिड - १९ को विश्वव्यापी महामारीका कारण केहि प्राविधिक तालिम तथा गोष्ठीहरु जस्ता क्रियाकलापहरु संचालन गर्न नसक्दा वित्तिय प्रगति न्युन भएको देखिन्छ । कार्यक्रम तथा प्रगति सम्बन्धि विस्तृत विवरण तालिका न. १७ मा देखाइएको छ । साथै वार्षिक विनियोजन र खर्च सम्बन्धि विवरण चित्र न १ मा दिइएको छ ।

तालिका न. १७ स्विकृत कार्यक्रम तथा प्रगति सम्बन्धि विवरण

क्र.सं	आयोजना/ क्रियाकलापहरुको विवरण	ईकाई	वार्षिक लक्ष्य			वार्षिक प्रगति		कैफियत
			परिमाण	भार	बजेट	परिमाण	भारित	
(अ)	पुँजिगत खर्च अन्तर्गतका कार्यक्रमहरु							
१	ल्यापटप/कम्प्युटर खरिद (कार्यालय संचालनसंग सम्बन्धि यन्त्र, उपकरण तथा मेशिन)	सेट	२	०.८८	२००	२.००	०.८८	
२	Temperature measuring probe खरिद	संख्या	१	०.६६	१५०	१.००	०.६६	
३	कार्यालय परिसरमा CCTV खरिद तथा जडान	सेट	१	०.४४	१००	१.००	०.४४	
४	प्रयोगशालाका लागि AC खरिद तथा जडान	संख्या	२	०.६६	१५०	२.००	०.६६	
५	Seed storage with double chamber(Room Germinator)	संख्या	१	७.८८	१८००	१.००	७.८८	

क्र.सं	आयोजना/ क्रियाकलापहरूको विवरण	ईकाई	वार्षिक लक्ष्य			वार्षिक प्रगति		कैफियत
			परिमाण	भार	बजेट	परिमाण	भारित	
६	वाटर डिस्टिलेसन (डबल चेम्बर) मेशिन खरिद	संख्या	१	१.३१	३००	१.००	१.३१	
७	गार्ड स्याम्पल स्टोरका लागि डिप फ्रिज खरिद	संख्या	१	०.३५	८०	१.००	०.३५	
८	कार्यालय प्रांगणदेखि मुख्य द्वारसम्मको बाटो निर्माण तथा सुधार	पटक	१	०.६६	१५०	१.००	०.६६	
९	तालिमको Dormitory भवन मर्मत तथा सुधार	पटक	१	४.३८	१०००	१.००	४.३८	
१०	कार्यालयको अधुरो कम्पाउनण्ड बाल निर्माण	पटक	१	२.१९	५००	१.००	२.१९	
११	Dry तथा wet room मा Purity analysis and Plating गर्न slab निर्माण	पटक	१	१.३१	३००	१.००	१.३१	
१२	Lab management information system software develop and installation	पटक	१	२.१९	५००	१.००	२.१९	
१३	कार्यालयको लागि फर्निचर तथा फिक्सर्स	पटक	१	०.८८	२००	१.००	०.८८	
१४	तालिमको Dormitory room को लागि Bedding and Furnishing	सेट	१५	१.९७	४५०	१५.००	१.९७	
(क)	पूँजिगत खर्च अन्तर्गतका कार्यक्रमको जम्मा		१५	२५.७५	५८८०	१५.००	२५.७५	
(आ)	चालू खर्च अन्तर्गतका कार्यक्रमहरू					-		
१	अधिकृतस्तर नवौं/दशौं स्थायी कर्मचारी	जना	१	३.२०	७३०	१.००	३.२०	
२	अधिकृतस्तर सातौं/आठौं स्थायी कर्मचारी	जना	२	५.५२	१२६१	२.००	५.५२	
३	अधिकृतस्तर छैठौं (स्थायी कर्मचारी)	जना	४	१०.२०	२३२९	४.००	१०.२०	

क्र.सं	आयोजना/ क्रियाकलापहरूको विवरण	ईकाई	वार्षिक लक्ष्य			वार्षिक प्रगति		कैफियत
			परिमाण	भार	बजेट	परिमाण	भारित	
४	सहायकस्तर पाँचौं (स्थायी कर्मचारी)	जना	१	२.०६	४७१	१.००	२.०६	
५	का.स. पाचौं (स्थायी कर्मचारी)	जना	१	१.९०	४३३	१.००	१.९०	
६	स्थायी कर्मचारीको महंगी भत्ता (महंगी भत्ता)	जना	९	०.९५	२१६	९.००	०.९५	
७	प्रसुति स्याहार भत्ता, शिशु स्याहार भत्ता	पटक	६	०.१३	३०	६.००	०.१३	
८	ल्यावमा खटिएका कर्मचारीहरूका लागि जोखिम भत्ता (अन्य)	संख्या	८	३.४७	७९२	-	-	
९	पाले पहरा भत्ता (अतिरिक्त समय भत्ता)	जना	१	०.१२	२८	१.००	०.१२	
१०	निजामति कर्मचारीहरूको पोशाक खर्च (कर्मचारी पोशाक)	जना	९	०.३९	९०	९.००	०.३९	
११	स्थायी कर्मचारीको योगदानमा आधारित बीमा कोष	संख्या	१०	०.२१	४८	१०.००	०.२१	
१२	पानी महशुल तथा जारको पिउने पानी	महिना	१२	०.४२	९६	१२.००	०.४२	
१३	बिधुत महशुल (बिजुली महशुल)	पटक	१२	१.५८	३६०	१२.००	१.५८	
१४	जारको पिउने पानी	जार	१२०	०.१६	३६	१२०.००	०.१६	
१५	टेलिफोन महशुल (टेलिफोन महशुल)	पटक	१२	०.२६	६०	१२.००	०.२६	
१६	ईमेल/ इन्टरनेट/वेबसाईट महशुल शुल्क	पटक	१२	०.२१	४८	१२.००	०.२१	
१७	वेबसाईट संचालन/अपडेट/इन्टरनेट संचालन जडान तथा सामांघ्रि	पटक	१	०.१३	३०	१.००	०.१३	

क्र.सं	आयोजना/ क्रियाकलापहरूको विवरण	ईकाई	वार्षिक लक्ष्य			वार्षिक प्रगति		कैफियत
			परिमाण	भार	बजेट	परिमाण	भारित	
	खर्च समेत							
१८	हुलाक/कुरियर खर्च	महिना	१२	०.००	१२	१२.००	-	
१९	पेट्रोल दुई पाइग्रे	लीटर	७२०	०.३२	७२	७२०.००	०.३२	
२०	मोबिल	लीटर	३६	०.१६	३६	३६.००	०.१६	
२१	कार्यालयको गाडीको डिजेल	लीटर	१८००	०.७९	१८०	१,८००.००	०.७९	
२२	चार पांग्रे गाडिका लागि मोबिल	लीटर	७२	०.४१	९४	७२.००	०.४१	
२३	ग्यास इन्धन अन्य प्रयोजन	संख्या	३६	०.२४	५४	३६.००	०.२४	
२४	हलुका सवारी साधन मर्मत खर्च (सवारी साधन मर्मत)	वटा	१	१.७५	४००	१.००	१.७५	
२५	दुई पांग्रे सवारी साधन मर्मत (सवारी साधन मर्मत)	वटा	६	०.२६	६०	६.००	०.२६	
२६	कम्प्युटर फोटोकपी तथा उपकरणहरू मर्मत	पटक	१०	०.४४	१००	१०.००	०.४४	
२७	प्रयोगशाला उपकरणहरू मर्मत सम्भार	पटक	३	१.०५	२४०	३.००	१.०५	
२८	अन्य सम्पतिको नियमित संचालन तथा सम्भार सम्बन्धित खर्च (अन्य)	पटक	२	०.४४	१००	२.००	०.४४	
२९	कार्यालयमा दैनिक प्रयोगमा आउने मसलन्द सामाग्री तथा सेवा	महिना	१२	२.१०	४८०	१२.००	२.१०	
३०	प्रयोगशालामा कार्यरत कर्मचारीहरूका लागि व्यक्तिगत सुरक्षाका सामाग्री एप्रोन मास्क ग्लोव्स आदि	संख्या	१०	०.८८	२००	१०.००	०.८८	

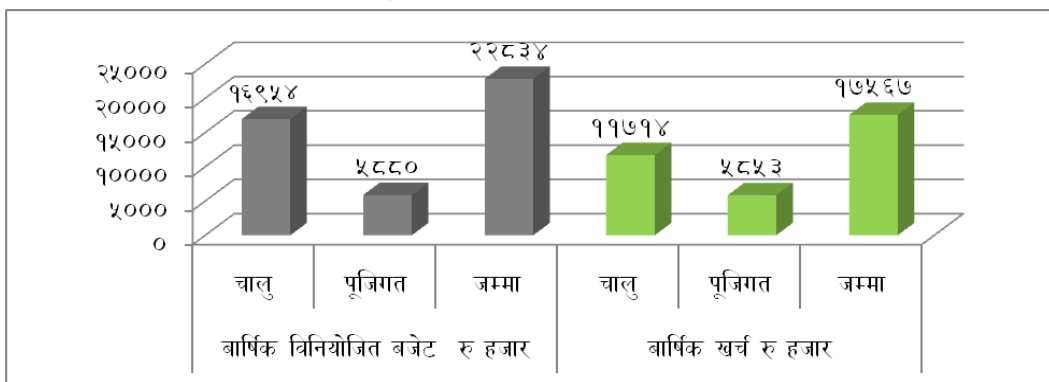
क्र.सं	आयोजना/ क्रियाकलापहरूको विवरण	ईकाई	वार्षिक लक्ष्य			वार्षिक प्रगति		कैफियत
			परिमाण	भार	बजेट	परिमाण	भारित	
३१	पत्रपत्रिका तथा पुस्तिका खरिद (पत्रपत्रिका तथा पुस्तिका)	पटक	१	०.०९	२०	१.००	०.०९	
३२	विज्ञापन तथा सूचना प्रकाशन	पटक	३	०.२६	६०	३.००	०.२६	
३३	कार्यालय सहयोगी करार (व्यक्ति करार)	संख्या	१	१.१२	२५६	१.००	१.१२	
३४	ह.स.चा. करारमा (व्यक्ति करार)	संख्या	१	१.२६	२८७	१.००	१.२६	
३५	सरसफाई सेवा करार	संख्या	१	०.३२	७२	१.००	०.३२	
३६	कार्यालय परिसर तथा बगैचा व्यवस्थापन (व्यक्ति करार)	जना	२	१.२६	२८८	२.००	१.२६	
३७	करारका कर्मचारीहरूका लागि चाड वाड खर्च (व्यक्ति करार)	संख्या	२	०.१९	४४	२.००	०.१९	
३८	प्रदेश स्तरमा प्रमुख खाद्यान्न एंव तरकारी बालीको Seed zoning & Mapping	पटक	१	२.१८९७	५००	१.००	२.१९	
३९	बीउ उत्पादक/ व्यवसायिहरूलाई बीउ उत्पादन तथा गुणस्तर नियन्त्रण सम्बन्धी तालिम	पटक	३	३.९४	९००.००	३.००	३.९४	
४०	बीउ व्यवसायीहरूलाई बीउ विजन बिक्र वितरण अनुमति पत्र सम्बन्धि तालिम	पटक	२	२.१०	४८०	२.००	२.१०	
४१	स्थानिय तहमा कार्यरत प्राविधिक कर्मचारीहरूका लागि गुणस्तरि बिउ उत्पादन तथा व्यवस्थापन तालिम	पटक	१	०.९२	२१०	१.००	०.९२	

क्र.सं	आयोजना/ क्रियाकलापहरूको विवरण	ईकाई	वार्षिक लक्ष्य			वार्षिक प्रगति		कैफियत
			परिमाण	भार	बजेट	परिमाण	भारित	
४२	सियान मार्फत वीड उत्पादक समुह/ सहकारी /व्यवसायीहरूका लागि गुणस्तरिय वीड प्रवर्दन तथा बजारीकरण तालिम	पटक	१	१.७५	४००	१.००	१.७५	
४३	केन्द्रिय प्रयोगशाला संगको समन्वयमा प्रयोगशाला संचालन तथा व्यवस्थापन सम्बन्धि कर्मचारी तालिम गोष्ठी तथा कार्यशाला	पटक	१	१.३१	३००	-	-	
४४	वीड संग्रहालय स्थापना	पटक	१	१.३१	३००	-	-	
४५	वीड उत्पादक कृषकहरूका लागि गुणस्तरिय वीड उत्पादन व्यवस्थापन सम्बन्धि घुम्टि स्थलगत तालिम	पटक	३	०.६६	१५०	२.००	०.४४	
४६	कार्यालय परिसर व्यवस्थापन वातावरण संरक्षण सरसफाइ कार्यक्रम	पटक	३	०.३२	७२	३.००	०.३२	
४७	वीड उत्पादन तथा गुणस्तर नियन्त्रण, भण्डारण सम्बन्धि प्रविधि पुस्तिका प्रकाशन तथा वितरण	पटक	१	०.८८	२००	१.००	०.८८	
४८	वीड नमुना परिक्षण (गुणस्तर परिक्षण)	संख्या	९००	१.३८	३१५	९९०.००	१.५२	
४९	बजारबाट नमुना वीड संकलन तथा परिक्षण (गुणस्तर परिक्षण)	संख्या	६०	०.२६	६०	२७७.००	१.२१	
५०	रेफ्री नमूना वीड परिक्षण (गुणस्तर परिक्षण)	संख्या	३	०.०५	१२	२.००	०.०४	
५१	वीड प्रमाणिकरण (गुणस्तर परिक्षण)	मे.टन.	३००	०.६६	१५०	४०७.९९	०.८९	

क्र.सं	आयोजना/ क्रियाकलापहरूको विवरण	ईकाई	वार्षिक लक्ष्य			वार्षिक प्रगति		कैफियत
			परिमाण	भार	बजेट	परिमाण	भारित	
५२	प्रयोगशालामा रसायन तथा जर्मिनिशन पेपर व्यवस्थापन (अन्य)	पटक	३	१.९७	४५०	३.००	१.९७	
५३	वार्षिक पुस्तिका प्रकाशन (अन्य)	पटक	१	०.३३	७५	१.००	०.३३	
५४	बीउ परिक्षण तथा गुणस्तर सम्बन्धि प्रचार प्रसार (अन्य)	पटक	२	०.२६	६०	२.००	०.२६	
५५	प्रादेशिक बीउ विजन आपूर्ति तथा बीउ बासलात तयारी गोष्ठी	पटक	१	१.३१	३००	-	-	
५६	संघ/प्रदेश/स्थानिय तहमा हुने प्रदर्शनी मेला आदिमा सहयोग तथा सहभागी	पटक	२	०.४४	१००	-	-	
५७	बीउ बाली जातिय परिक्षण	पटक	१	०.२२	५०	१.००	०.२२	
५८	बीउ भण्डार निरिक्षण	पटक	३५	१.२३	२८०	३५.००	१.२३	
५९	बीउ बाली निरिक्षण	पटक	७२	१.९७	४५०	७२.००	१.९७	
६०	सरुवा भ्रमण खर्च	पटक	५	०.४४	१००	२.००	०.१८	
६१	सवारीहरूको बीमा तथा नविकरण (बीमा सवारी साधन)	वटा	६	०.२६	६०	६.००	०.२६	
६२	कार्यालय दैनिक चिया खर्च तथा अन्य भैपरी आउने कार्यको लागि खर्च (अन्य विविध खर्च)	पटक	१	०.७०	१६०	१.००	०.७०	
६३	हेटौडा औधोगिक क्षेत्रलाई जग्गा भाडा (जग्गाको भाडा)	महिना	१२	०.८८	२००	१२.००	०.८८	

क्र.सं	आयोजना/ क्रियाकलापहरूको विवरण	ईकाई	वार्षिक लक्ष्य			वार्षिक प्रगति		कैफियत
			परिमाण	भार	बजेट	परिमाण	भारित	
६४	सवारी साधनको भाडा	पटक	३९	२.२२	५०७	३९.००	२.२२	
(ख)	चालू खर्च अन्तर्गतका कार्यक्रमको जम्मा		४४१२	७४.२५	१६९५४	४,४१२.००	६७.१८	
(ग)	कुल खर्चको जम्मा (क+ख)		४४२७.००	१००.००	२२८३४.००	४,४२७.००	९२.९३	

चित्र न. १: वार्षिक विनियोजित बजेट तथा खर्च

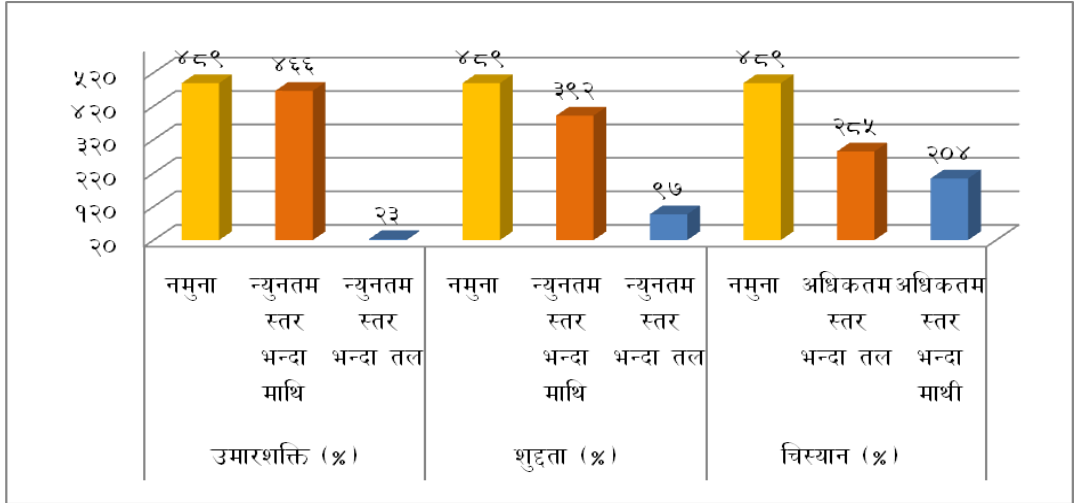
३.२ बीउ परिक्षण

३.२.१ नियमित बीउ परिक्षण

यस वर्ष उमारशक्ति परिक्षण तथा सम्पूर्ण विश्लेषण गरि जम्मा १०२८ नमुनाहरूको परिक्षण सम्पन्न भएको थियो। सम्पन्न भएका नमुना परिक्षणले प्रतिनिधित्व गर्ने लट अनुसार विस्तृत नमुना परिक्षण बाट ६ हजार ५ सय ४१ मे.टन तथा उमारशक्ती परीक्षण बाट ५ हजार ६२ मे.टन गरि कुल ११ हजार ६ सय ३ मे.टन वरावर विभिन्न बालीको गुणस्तरिय वीउको गुणस्तर कारोवार भएको छ जस्का कारण वीउ प्रतिस्थापन दर वृद्धि भइ बालीको उत्पादन वृद्धिमा समेत प्रत्यक्ष प्रभाव पर्ने देखिन्छ। बालीको प्रकृति अनुसार क्रमशः खाद्यान्न बाली - ३७९, तरकारी बाली - १५८, तेलहन बाली- ४, घाँसबाली-५ तथा दलहन बालीको - ७ वटा नमुनाको परिक्षण

सम्पन्न गरिएको थियो। विभिन्न बालीअनुसार नमुना तथा परिक्षण नतिजाको स्तर तालिका न. १८ मा देखाइएको छ। साथै सम्पूर्ण परिक्षणको विस्तृत अवस्था चित्र न. २ मा दिइएको छ।

चित्र न. २: सम्पूर्ण परिक्षणको विश्लेषण नतिजा

तालिका नं. १८: विभिन्न बालीको नमुना परिक्षण तथा नतिजा स्तर

क्र स	बाली	एउटा मात्र परिक्षण			सम्पूर्ण परिक्षण								
		उमार शक्ति (%)			उमारशक्ति (%)			शुद्धता (%)			चिस्यान (%)		
		नमुना	न्युनतम स्तर वा सो भन्दा माथि	न्युनतम स्तर भन्दा तल	नमुना	न्युनतम स्तर भन्दा माथि	न्युनतम स्तर भन्दा तल	नमुना	न्युनतम स्तर भन्दा माथि	न्युनतम स्तर भन्दा तल	नमुना	अधिकतम स्तर भन्दा तल	अधिकतम स्तर भन्दा माथि
१	धान	६५	६२	३	१६९	१६०	९	१६९	१६८	१	१६९	१०३	६६
२	गहु	२६९	१३५	१३४	२८५	२७१	१४	२८५	१८९	९६	२८५	१७२	११३
३	मकै	२१	१९	२	२९	२९	०	२९	२९	०	२९	१०	१९
	कोदो	५	५	०	६	६	०	६	६	०	६	०	६
४	तरकारी	१५८	१०२	५६	-	-	-	-	-	-	-	-	-
५	तेलहन	१	१	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	दलहनबाली	७	७	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
६	घाँस	१	१	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
जम्मा		५२७	३३२	१९५	४८९	४६६	२३	४८९	३९२	९७	४८९	२८५	२०४

यसरी परिक्षण गरिएका नमुनाहरूको प्राप्ति श्रोतको आधारमा सरकारी संस्था , फार्म केन्द्रहरूबाट सार्वजनिक संस्थान तथा नीजि क्षेत्रहरूबाट गरि जम्मा १०२८ वटा नमुनाहरू प्राप्त भइ विश्लेषण गरिएको थियो । विभिन्न श्रोतहरूबाट प्राप्त जम्मा ४८९ विस्तृत परिक्षण एवं विश्लेषण गर्दा न्यूनतम उमारशक्ति भन्दा माथि ४६६ न्यूनतम शुद्धता स्तरभन्दा माथि ३९२ तथा अधिकतम चिस्यान स्तरभन्दा तल २८५ वटा नमुनाहरू रहेका थिए । त्यसैगरि उमारशक्ति विश्लेषण मात्र ५२७ वटा नमुनाको गरिएकोमा न्यूनतम उमारशक्ति भन्दा तल १९५ वटा नमुनाहरू रहेका थिए ।

३.२.२ प्रोफिसियन्सी नमुना परिक्षण

प्रयोगशालामा नियमित वीड परिक्षणका अलावा विभिन्न प्रयोगशालाहरूबाट प्राप्त नमुनाहरूको क्रस चेक परिक्षण तथा केन्द्रिय वीड विजन प्रयोगशालाबाट प्राप्त हुने प्रोफिसियन्सी नमुना परिक्षण समेत हुने गर्दछ । यस वर्ष केन्द्रिय वीड विजन परिक्षण प्रयोगशाला हरिहरभवन ललितपुरबाट जम्मा २ पटक धान तथा गहुको विभिन्न ६ वटा लटहरूको नमुना प्राप्त भएको थियो । दुवै नमुनाहरूको प्रयोगशाला परिक्षण तथा विश्लेषणलाई केन्द्रिय वीड विजन प्रयोगशालाले Overall Rating गर्दा A निर्धारण गरेको छ । प्रोफिसियन्सी नमुना परिक्षण तथा विश्लेषण एवं Rating सम्बन्धि विस्तृत विवरण तल तालिका न. १९ मा देखाइएको छ ।

तालिका न. १९: प्रोफिसियन्सी नमुना परिक्षण सम्बन्धि विस्तृत विवरण

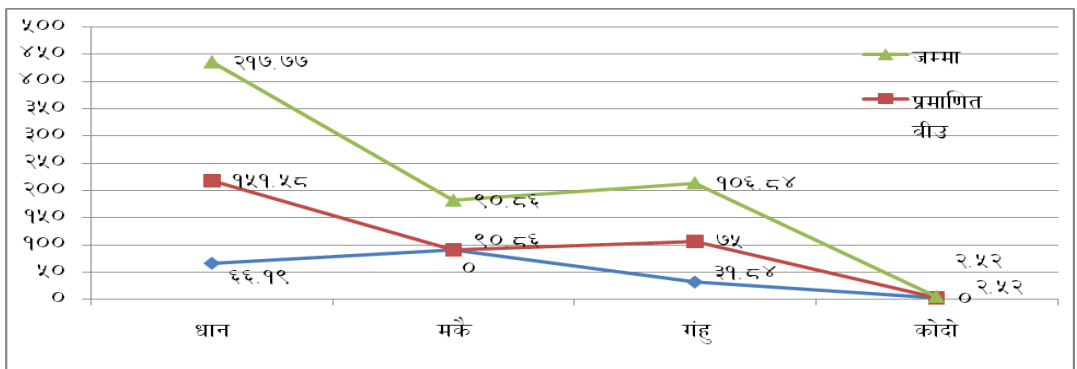
राउण्ड न	बाली	विवरण	Normal (सामान्य)			Sum of absolute Z Score	Abnormal (असामान्य)			Sum of absolute Z Score	Non Germinated (नउम्रेको)			Sum of absolute Z Score	
			लट न१	लट न२	लट न३		लट न१	लट न२	लट न३		लट न१	लट न२	लट न३		
४	धान	Mean	९०	८८	८५		५	६	७		५	६	८		
		Overall Mean	८७.८	८६.३६	८१.५५		३.९१	७	५.५५		८.०९	६.४५	१२.७३		
		SD	७.६३	१०.७३	९.३		२.७७	९	४.७८		६.३९	२.४६	६.५७		
		Z Score	०.२९	०.१५	०.३७	०.८१	०.३९	-०.११	०.३	०.५८	-०.४८	-०.१८	-०.७२	-१.३८	
		Out of tolerance result (Z score > +2)	0 in all samples												
		Sum of absolute Z Score < 3.5 in all samples	Less than 3.5 in all samples												
		Laboratory Rating for this round	"A"												
५	गहु	Mean	९५	८६	९६		१	४	०		४	१०	४		
		Overall Mean	९०.३	८६.०२	८९.९७		३.१५	४.८६	३.३६		६.३६	९.०४	६.७२		
		SD	५.९२	५.३१	४.७३		२.१	३.०९	२.८५		५.०५	३.७१	४.११		
		Z Score	०.८	०	१.२७	२.०७	-१.०२	-०.२८	-१.१८	-२.४८	-०.४७	०.२६	-०.६६	-०.८७	
		Out of tolerance result (Z score > +2)	0 in all samples												
		Sum of absolute Z Score < 3.5 in all samples	Less than 3.5 in all samples												
		Laboratory Rating for this round	"A"												

३.३ बीउ प्रमाणिकरण

३.३.१ आ.व. २०७७/७८ मा बाली अनुसार स्रोत बीउ प्रमाणिकरणको विवरण

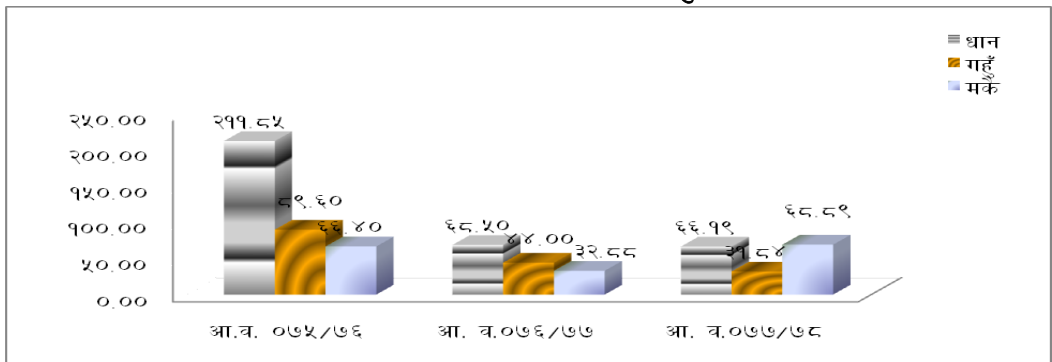
आ.व. २०७७/०७८ मा धानको २१७.८ मे.टन, गहुँको १०६.८० मे. टन, मकै ९०.८६ तथा कोदो २.५२ गरि जम्मा ४१८.०० मे.टन बराबरको बीउको प्रमाणिकरण गरिएको थियो जस्बाट क्रमशः धान, गहुँ, मकै तथा तोरीको ४८४४ हेक्टर, ८९२ हेक्टर, ३६४० हेक्टर तथा २५२ हेक्टर क्षेत्रफलका लागि श्रोत विउ तयार हुने अपेक्षा गरिएको छ ।

चित्र न ३. बीउ प्रमाणिकरण सम्बन्धि विवरण

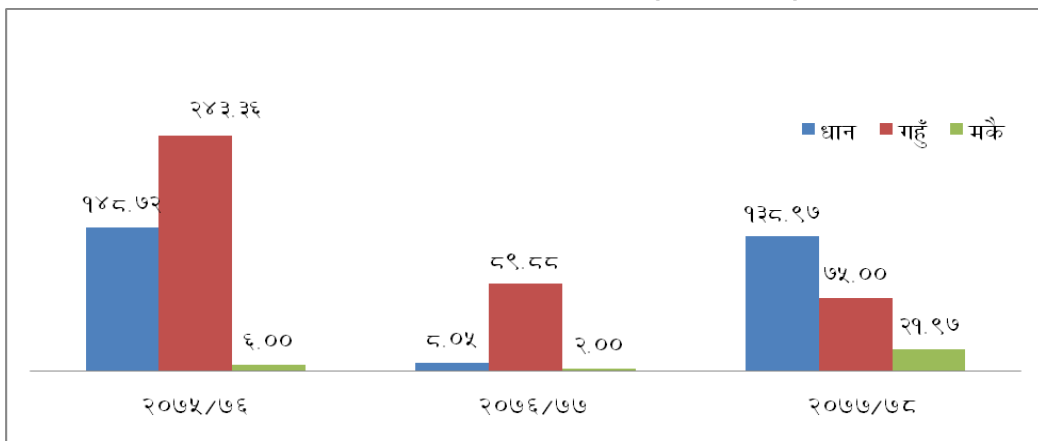
विभिन्न ३ आ.व. मा मुल बीउको प्रमाणिकरणको अवस्था हेर्दा समग्रमा घटदो क्रममा देखिएता पनि मकैको मुल बीउ प्रमाणिकरणको अवस्था बढदो क्रममा देखिन्छ । बालीअनुसार मुल बीउ प्रमाणिकरणको अवस्था चित्र न ४ मा दिइएको छ ।

चित्र न. ४ बीउ प्रमाणीकरण मेटन (मुल बीउ)

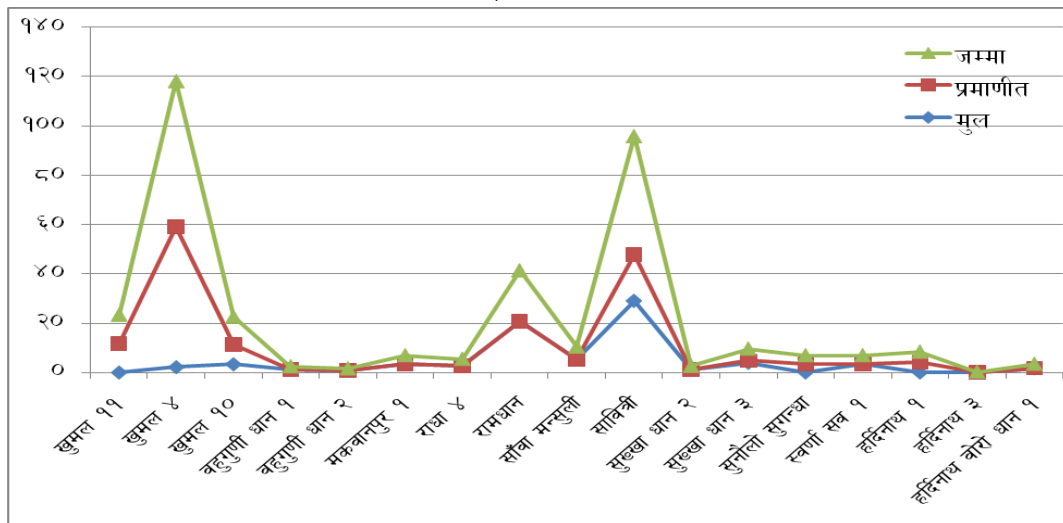
त्यसैगरि प्रमाणीत स्तरको बीउको हकमा गत आ .व.को तुलनामा धान तथा मकैको प्रमाणिकरणको अवस्था सकारात्मक अवस्थामा देखिन्छ भने गं हुबालीको हकमा गत वर्षको तुलनामा यस वर्ष केहि घटेको देखिन्छ ।

चित्र न. ५ बीउ प्रमाणीकरण मे टन (प्रमाणित बीउ)

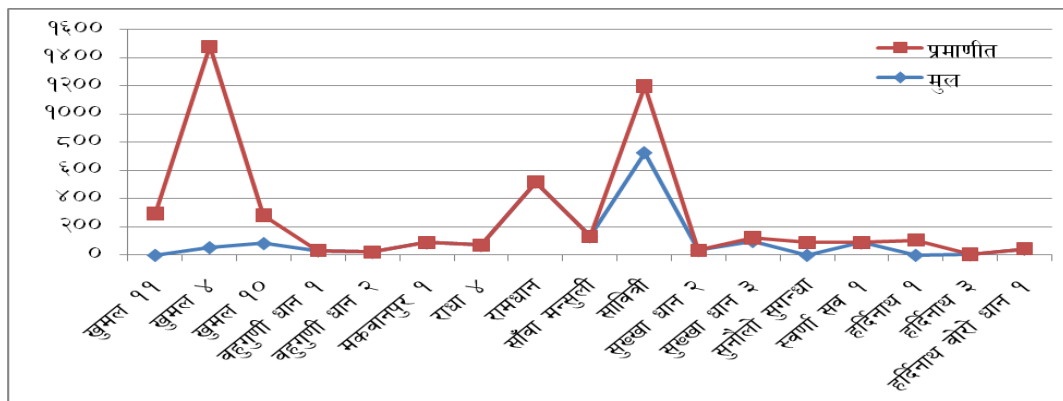
३.२.२ प्रमाणिकरण गरिएको धान बालीको विभिन्न जातहरूको परिमाण तथा ढाकिने क्षेत्रफल यस वर्ष प्रयोगशालाबाट धान बालीका विभिन्न १७ वटा जातहरूको मुल तथा प्रमाणित गरि जम्मा १७१.९ मे.टन धानको बीउको प्रमाणिकरण भएको थियो जसमध्ये खुमल -४ ५९.०९, सावित्री ४७.९२, रामधान २०.६९, खुमल -११ ११.७, तथा खुमल -१० को ११.३ मे. टनको प्रमाणीकरणको सकेतपत्र लगाइएको थियो। बीउ प्रमाणीकरणका आधारमा बागमती प्रदेशको लागि रुचाइएका एंव वढि कारोवार हुने जातहरूमा क्रमशः खुमल ११, सावित्री, रामधान खुमल १०, मकवानपुर १ लगाएतका पर्दछन । प्रमाणिकरण सम्बन्धि विस्तृत विवरण तल चित्र न. ६ मा देखाइएको छ ।

चित्र न. ६ प्रमाणिकरण गरिएको विभिन्न धान्नालीको परिमाण मेटन

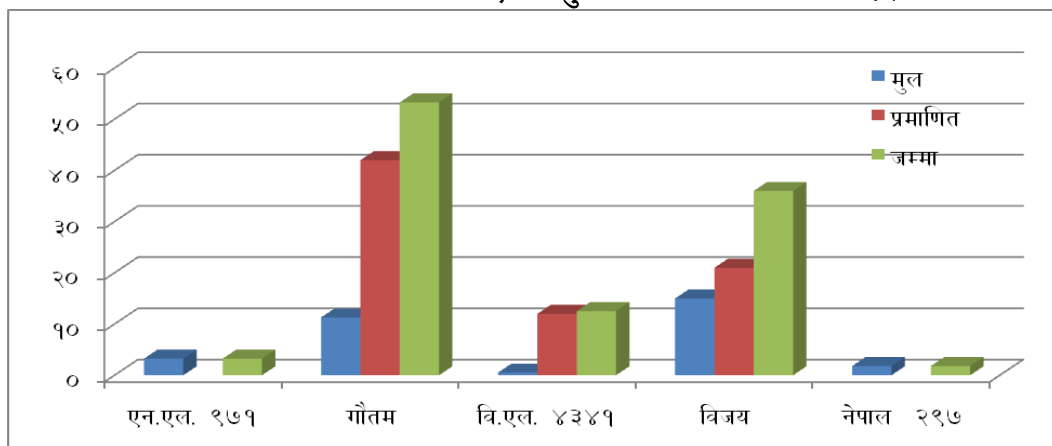
प्रमाणिकरण गरिएको धानको वीउबाट मुल स्तरमा १९८५ तथा प्रमाणित स्तरमा २३१३ गरि जम्मा ४२९७ हेक्टर क्षेत्रफलमा श्रोत वीड उत्पादन हुने प्रक्षेपण गरिएको छ । खुमल ४ ले ढाकिने १४७७ त्यसै गरि साविक्रीले ढाकिने ११९८ तथा रामधानले ढाकिने ५१७.३ हेक्टर क्षेत्रफलमा वीड उत्पादन गरिने अनुमान गरिएको छ । श्रोत वीडले ढाकिने क्षेत्रफल सँग सम्बन्धित विस्तृत विवरण चित्र न. ७ मा देखाइएको छ ।

चित्र न. ७ प्रमाणिकरण गरेको धानको वीडले ढाकिने क्षेत्रफल हेक्टर

३.२.३ प्रमाणिकरण गरिएको गंहु बालीको विभिन्न जातहरूको परिमाण तथा ढाकिने क्षेत्रफल यस वर्ष गंहुका विभिन्न जातहरू क्रमशः विजय, गौतम, एन.एल. ९७१, वि एल ४३४१, नेपाल २९७ लगाएत जम्मा ५ वटा जातहरूको ३१.८४ मे.टन मुल तथा ७५ मे.टन प्रमाणित गरि जम्मा १०६.८४ मे.टन वीउको प्रमाणिकरण गरिएको थियो। प्रमाणिकरण गरिएका जातहरूमध्ये गौतम ५३.२८ मे.टन, विजय ३६ मे.टन, वि.एल.-४३४१ को १२.५२ मे.टन, एन.एल.-९७१ को ३.२४ प्रमाणिकरण गरिएको थियो। प्रमाणिकरण गरिएको वीउको परिमाण सम्बन्धि विवरण चित्र न. ८ मा उल्लेख गरिएको छ ।

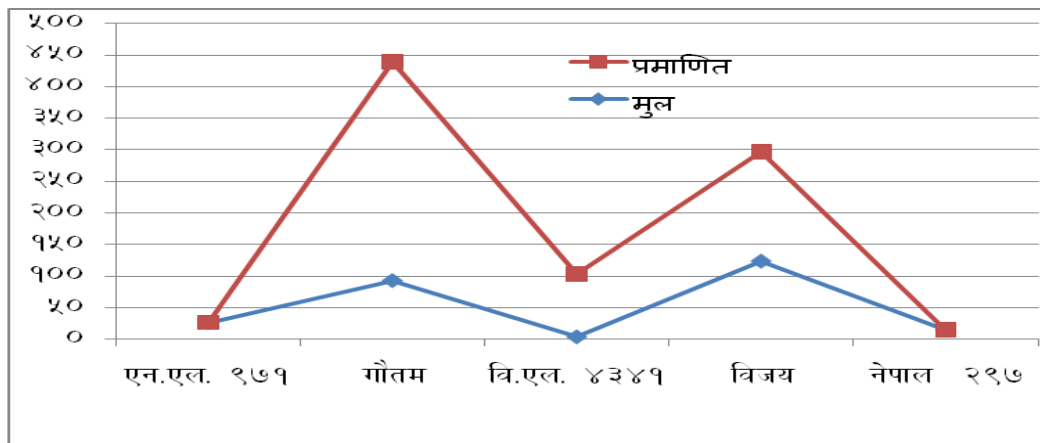
चित्र न. ८ प्रमाणिकरण गरिएको गंहुको स्तर परिमाण तथा जातहरू

त्यसै गरि प्रमाणिकरण गरिएका विभिन्न जातहरूले ढाकिने क्षेत्रफल मध्ये मुल वीउबाट २६२.६८ हेक्टर तथा प्रमाणित वीउबाट ६१८.७५ गरि जम्मा ८८१.४३ हेक्टर क्षेत्रफल रहेको छ। सबै भन्दा वढि गौतमले ढाकेको क्षेत्रफल ४३९.५६ हेक्टर, विजयको २९७ हेक्टर तथा वि एल ४३४१ को क्षेत्रफल १०३.२९ हेक्टर रहेको छ। वीउले ढाकेको क्षेत्रफल सम्बन्धि विस्तृत विवरण चित्र न. ९ मा देखाइएको छ। समग्र प्रदेशबाट प्राप्त पुर्व जानकारी फाराम एवं खडावाली

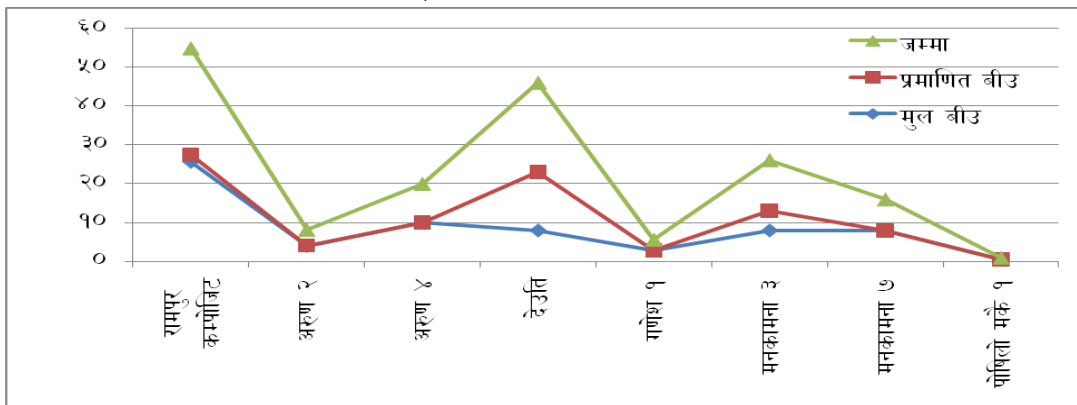
निरिक्षणको प्रतिवेदन अनुसार गौतम, विजय, वि.एल.-४३४१, एन. एल. ९७१ जस्ता जातहरू कृषक माझ लोकप्रिय रहेको देखिन्छ ।

चित्र न. ९ प्रमाणिकरण गरिएको गंहुको विभिन्न स्तरका जातहरूले ढाकेको क्षेत्रफल

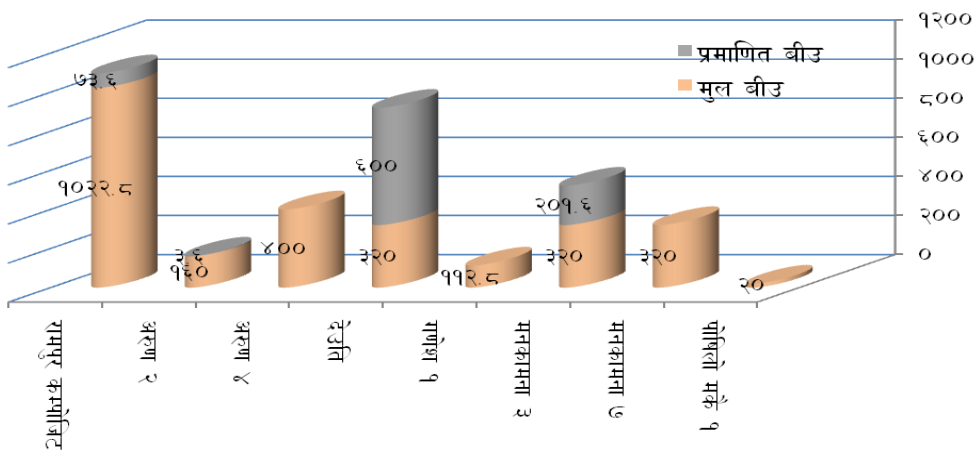
३.२.४ प्रमाणिकरण गरिएको मकै बालीको विभिन्न जातहरूको परिमाण ढाकिने क्षेत्रफल यस वर्ष रामपुर कम्पोजिट, अरुण -२, अरुण -४, मनकामना, देउति लगाएतका जम्मा ७ वटा जातहरूको मुल तथा प्रमाणित गरि जम्मा ८९ मे.टन वीउको प्रमाणित गरिएको थियो। वीउ उत्पादक कम्पनी, कृषक समुह तथा सहकारी एंव एग्रोभेट हरुबाट प्राप्त पुर्व जानकारी फाराम, विभिन्न समयमा भएका खडा बाली निरिक्षण अनुसार रामपुर कम्पोजिटको २७ मे.टन, अरुण -२ को ४ मे. टन तथा देउतिको २३ मे.टन मनकामना ३ को १३ अरुण ४ को १० मे टन मकैको वीउ प्रमाणिकरण गरिएको थियो। प्रमाणिकरण गरिएको मकैको वीउको परिमाण सम्बन्धि विवरण चित्र न. १० मा उल्लेख गरिएको छ ।

चित्र न. १० प्रमाणिकरण गरिएको मकैका वीउका विभिन्न स्तर परिमाण तथा जातहरू

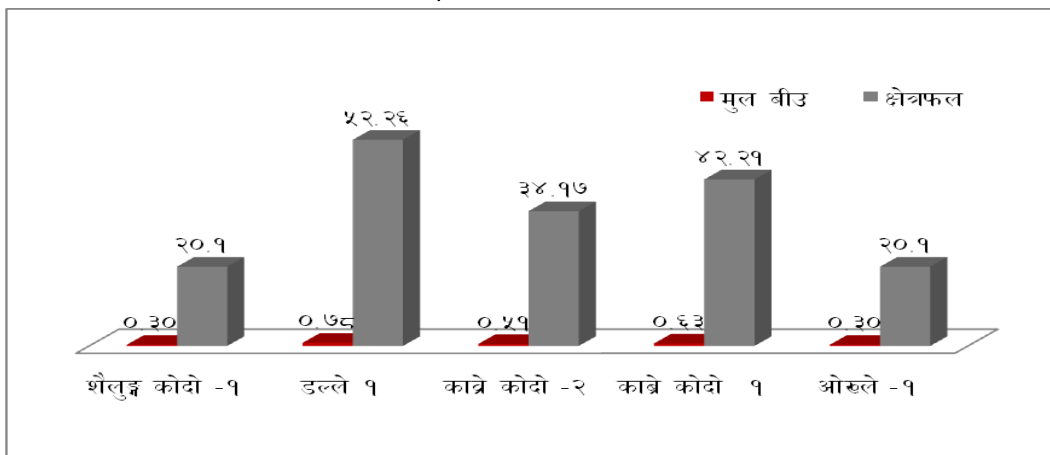
यसै गरि प्रमाणिकरण गरिएका मकैका विभिन्न जातहरूले ढाकेको क्षेत्रफल मुल वीउबाट २६७६ हेक्टर तथा प्रमाणित वीउबाट ८७८.८ हेक्टर गरि जम्मा ३५५४.४ हेक्टर क्षेत्रफल ढाकिएको छ। ढाकिएको क्षेत्रफलमध्ये सबै भन्दा बढि रामपुर कम्पोजिटबाट १०९६.४ हेक्टर, देउतिबाट ९२० हेक्टर तथा मनकामना ३ बाट ५२१ हेक्टर रहेको छ। प्रमाणिकरण गरिएको वीउबाट ढाकिएको क्षेत्रफल सम्बन्धि विवरण तल चित्र न. ११ मा देखाइएको छ।

चित्र न. ११ प्रमाणिकरण गरिएको मकैको विभिन्न स्तरका जातहरूले ढाकेको क्षेत्रफल

३.२.५ प्रमाणिकरण गरिएको कोदोका विभिन्न जातहरूको परिमाण तथा उक्त वीउले ढाकि क्षेत्रफल पहाडी बाली कृषि अनुसन्धान कार्यक्रम कात्रे दोलखाले उत्पादन गरेको कोदोको यसै वर्षदेखि जम्मा २.५२ मे टन वरावरको मुल वीउको वीउ प्रमाणिकरण गरिएको थियो। प्रमाणिकरण भएका विभिन्न जातहरूमध्ये सबैभन्दा बढि डल्ले ०.७८ मे.टन, कात्रे कोदो १ को ०.६३ मे.टन तथा कात्रे कोदो २ को ०.५१ मे.टन रहेको थियो। प्रमाणिकरण गरिएको वीउबाट जम्मा १६९ हेक्टर क्षेत्रफलको लागि प्रमाणित स्तरको वीउ उत्पादन हुने प्रक्षेपण गरिएको छ । प्रमाणिकरण भएका विभिन्न जातका तोरीहरूको परिमाण तथा प्रक्षेपित क्षेत्रफल सम्बन्धि विस्तृत विवरण चित्रन १२ मा देखाइएको छ ।

चित्र न. १२ प्रमाणिकरण गरिएको कोदोका वीउका परिमाण तथा प्रक्षेपित क्षेत्रफल

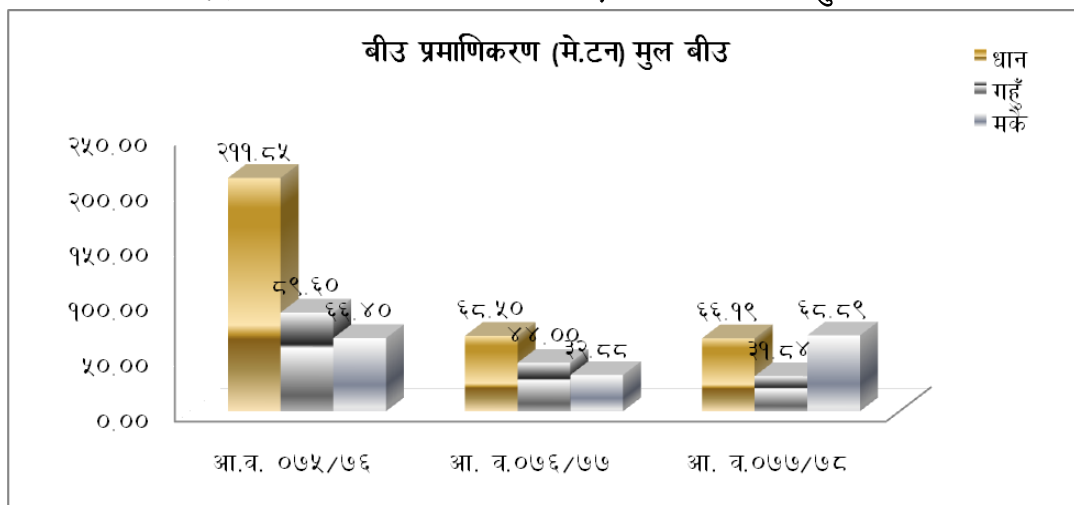

३.२.६ पछिल्लो ३ वर्षको तुलनात्मक मुल वीउ प्रमाणिकरणविवरण (मे.टन.)

यस प्रयोगशालाबाट विभिन्न बालीहरू विशेष गरि खाद्यान्न बालीको प्रमाणिकरण बढि हुने गरेको छ । वीउ प्रमाणिकरण समेत नेपाल कृषि अनुसन्धान परिषद अन्तरगतका अनुसन्धान कार्यक्रम तथा मुल वीउ उत्पादनका लागि इजाजत पत्र प्राप्त वीउ उत्पादक कम्पनी , कृषक समुह, कृषि सहकारीहरूमाफत उत्पादित वीउको प्रमाणिकरण हुने गरेको छ । आ.व. २०७५/०७६ सम्म

हालको २ न. प्रदेशका जिल्लाहरू समेत यस प्रयोगशालाको कमाण्ड क्षेत्र भएका कारण उल्लेख्य मात्रामा बीउ प्रमाणिकरण हुने गरेकोमा प्रादेशिक संरचना पश्चात २ न. प्रदेश अन्तरगतका अनुसन्धान कार्यक्रम, समुह, सहकारी तथा कम्पनीहरूको बीउ प्रमाणिकरण यस प्रयोगशालाबाट नहुने हुँदा परिमाण स मेट घ टेको देखिन्छ । तथापि पहाडी जिल्लाहरू विशेष गरि काभ्रे , सिन्धुपाल्चोक, नुवाकोट, जिल्लाका बीउ उत्पादक समुह /सहकारीहरूले बीउ प्रमाणिकरण गर्न थालेको हुँदा मकैको बीउ प्रमाणिकरणको अवस्था सकारात्मक देखिन्छ । आ.व. २०७५/७६ मा प्रमाणिकरण गरिएको मुल बीउको परिमाण ३६७.८५ मे.टन भएकोमा यस आ .व. मा जम्मा १६६.९२ मे.टन भएको छ । मुल बीउको प्रमाणिकरण सम्बन्धि विवरण तल चित्र न. १३ मा देखाइएको छ ।

चित्र न. १३: विभिन्न आ.व.मा प्रमाणिकरण गरिएको खाद्यान्नबालीको मुल बीउ सेटन

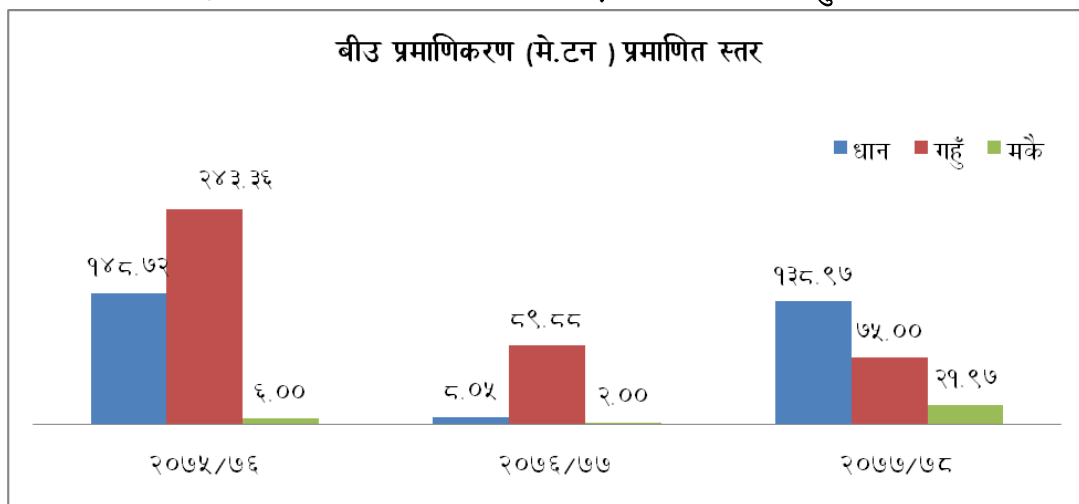

३.२.७ पछिल्लो ३ बर्षको प्रमाणित बीउ प्रमाणिकरणको तुलनात्मक विवरण (मे.टन.)

प्रमाणिकरण पद्धतिबाट बीउको गुणस्तर नियन्त्रण तथा कारोवार गर्नका लागि मुख्यतया यस प्रयोगशालाबाट मुल र प्रमाणित स्तरको बीउको प्रमाणिकरण गर्ने गरिन्छ । सरकारी फार्म, नेपाल कृषि अनुसन्धान परिषद अन्तरगतका अनुसन्धान केन्द्र तथा इजाजत पत्र वाहक बीउ उत्पा दक

कृषक समुह, सहकारी तथा कम्पनीहरूले मुल स्तरको वीड उत्पादन गर्ने गरेका छन । वीडको चक्रको यथोचित प्रयोग गरि गुणस्तरियता कायम गर्दै खाद्यान्न बालीको प्रमाणित स्तरको वीड समेत उत्पादन एवं प्रमाणिकरण गर्ने गरिएको छ । यस प्रयोगशालाबाट यस आ .व. मा जम्मा २३५.९४ मे.टन प्रमाणित स्तरको वीड प्रमाणिकरण गरिएको थियो जसमध्ये धानको १३८.९७ मे.टन, गहुँको ७५ मे.टन तथा मकैको जम्मा २१.९७ मे.टन रहेको छ। विभिन्न आ.व.मा प्रमाणिकरण गरिएको प्रमाणित स्तरको खाद्यान्न बालीको वीड सम्बन्धि विवरण तल चित्र न १४ मा उल्लेख गरिएको छ।

चित्र न. १४: विभिन्न आ.व.मा प्रमाणिकरण गरिएको खाद्यान्नबालीको मुल वीड स्टेन

४. वीड उत्पादन परिक्षण एवं नियमन संग सम्बन्धित प्रचार प्रसार कार्यक्रम

४.१ स्थलगत तालिम

कृषकहरूलाई उत्पादन स्थलमा नै वीड उत्पादनका विविध प्रविधिहरू हस्तान्तरण गर्ने उद्देश्य अनुरूप यस वर्ष जम्मा २ वटा स्थलगत तालिम हरू संचालन गरिएका थिए । उक्त स्थलगत तालिमबाट ४९ जना कृषकहरूले गुणस्तरिय वीड उत्पादनमा वीड छनौटको भुमिका तथा महत्व,

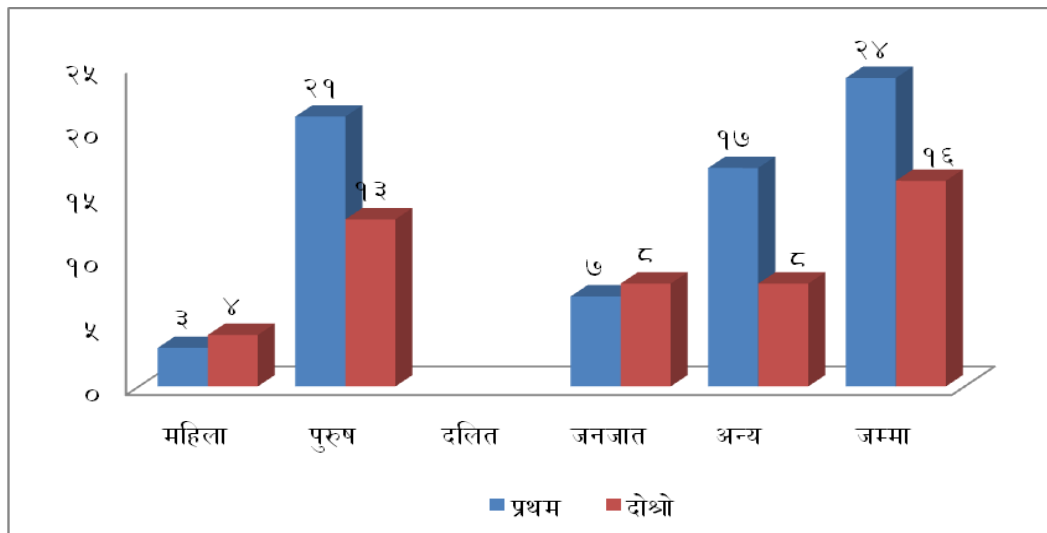
बीउ बालीमा रगिङ्ग तथा गर्ने समय र विधि, बीउ बालीमा देखा पर्ने विभिन्न प्रकारका रोग, किरा तथा खाद्य तत्व सम्बन्धि समस्या र तिनका निदान एवं बीउ भण्डारण सम्बन्धि विविध पक्षहरूमा जानकारी प्रवाह गरिएको थियो। तालिमका सहभागी एवं संचालन स्थल सम्बन्धि विस्तृत विवरण तल तालिका न.२० मा उल्लेख गरिएको छ ।

तालिका न. २० स्थलगत घुम्ति तालिम सम्बन्धि विवरण

क्र.स.	तालिम संचालन गरिएको संस्थाको नाम	ठेगाना	मिति	सहभागी विवरण					
				महिला	पुरुष	जम्मा	दलित	जनजाती	अन्य
१	नालदुङ्गा कृषि सहकारी संस्था लि	वैतेध्वार ४ दोलखा	२०७७/०८/०६	९	१४	२३	१		२२
२	भकुण्डेवेसी कृषि सहकारी संस्था लि.	नमोबुद्ध नगरपालिका भकुण्डेवेसी काभ्रे	२०७७/०९/०१	१०	१६	२६	२		२४
जम्मा				१९	३०	४९	३		४६

४.२ बीउ व्यवसायीहरूलाई बीउ विजन उत्पादन तथा गुणस्तर नियन्त्रण सम्बन्धि तालिम बीउ उत्पादक तथा व्यावसायीहरूलाई गुणस्तरिय बीउ उत्पादन प्रमाणिकरण पद्धति गुणस्तर नियन्त्रण तथा भण्डारण एवं बीउ विजन सम्बन्धि विद्यमान नीति, ऐन नियमका बारेमा सैदान्तिक एवं व्यावहारिक पक्षहरूमा ज्ञान तथा सिप प्रवाह गर्न विभिन्न मितिमा सञ्चालित २ वटा तालिममा विभिन्न जिल्लाका जम्मा ४० वटा सहभागीहरूले सहभागिता जनाएका थिए। तालिमलाई व्यावहारिक एवं परिणाममुलक बनाउनका लागि श्रोत व्यक्तिहरू विभिन्न निकायहरू क्रमशः अनुसन्धान केन्द्र, कृषि ज्ञान केन्द्र एवं बीउ सम्बन्धि नियामक निकाय बीउ विजन गुणस्तर नियन्त्रण केन्द्रबाट आमन्त्रण गरिएको थियो । तालिमका सहभागीहरूका अनुसार तालिमले गुणस्तरिय बीउ उत्पादन, बीउको कारोवार एवं बीउ प्रमाणिकरणका विविध पक्षहरूमा सरल एवं व्यावहारिक ज्ञान प्रवाह भएको थियो तालिमका सहभागी सम्बन्धि विवरण तल चित्र न. १५ मा देखाइएको छ ।

चित्र न. १५ बीउ विजन व्यवस्थापन सम्बन्धि प्रादेशिक तालिमका सहभागी विवरण

४.३ बीउ व्यवसायीहरूलाई बीउ विजनकारोवारको लागि इजाजत पत्रसम्बन्धि तालिम बीउ विजन गुणस्तर नियन्त्रण केन्द्र हरिहरभवन संगको प्राविधिक समन्वय तथा कृषि ज्ञान केन्द्रहरूसँग समन्वय गरि जिल्लामा बीउको कारोवार गर्न इच्छुक /कारोवार गरेका तर बिभिन्न कारणले अनमुति पत्र प्राप्त नगरेका व्यावसायीहरूका लागि काभ्रे मा तालिम सञ्चालन गरिएको थियो। तालिममा १३ वटै जिल्लाबाट गरि जम्मा २८ जना सहभागी रहेको थियो। तालिम पश्चात सहभागी हरूले सम्बन्धित कृषि ज्ञान केन्द्रबाट बीउ विजनको कारोवारका लागि आवश्यक इजाजत पत्र लिन सफल भएका छन। तालिमका सहभागीहरूको विस्तृत विवरण अनुसुचि १ मा संलग्न रहेको छ।

४.४ स्थानिय तहमा कार्यरत प्राविधिक कर्मीलाई बीउ उत्पादनव्यवस्थापन तालिम स्थानिय तहमा कार्यरत प्राविधिक कर्मचारीहरूका लागि गुणस्तरिय बीउ उत्पादन व्यवस्थापन तथा स्थानिय तहमा कृषि संग सम्बन्धि त योजना तर्जुमामा प्राविधिकहरूको क्षमता अभिवृद्धि गर्ने

उद्देश्य अनुरूप प्राविधिकहरू का लागि तालिम स चालन गरिएको थियो । तालिम चितवनको विरेन्द्रनगरमा आयोजना गरिएको थियो भने दक्ष एवं अनुभवि सहजकर्तामार्फत तालिम संचालनका लागि कृषि ज्ञान केन्द्र मकै बाली अनुसन्धान कार्यक्रममा कार्यरत विज्ञ एवं वैज्ञानिकहरूलाई आमन्त्रित गरिएको थियो । तालिममा विभिन्न जिल्लाका १३ वटा स्थानिय तहका कृषि विकास शाखामा कार्यरत कर्म चारीहरूको उपस्थिति रहेको थियो । तालिम पश्चात सहभागि हरुले आफ्नो स्थानिय तहमा श्रोत बीउ उत्पादन तथा प्रमाणिकरण सम्बन्धित क्रियाकलाप संचालनका लागि आगामी वर्षको कार्यक्रममा समावेश गर्न हौसला मिलेको बताएका थिए । तालिमका सहभागिहरूको विस्तृत विवरण अनुसुचि २ मा दिइएको छ ।

४.५ प्रविधि पुस्तिका प्रकाशन तथा वितरण

गुणस्तरिय बीउ उत्पादन प्रमाणिकरण बीउ प्रशोधन तथा भण्डारण एवं प्रयोगशालामा संचालन गरिने विभिन्न किसिमका बीउ परिक्षणका विधिहरू समावेश गरि बीउ संग सम्बन्धित सबै सरोकारवालाहरू क्रमशः बीउ उत्पादक, कृषक बीउ व्यावसायीहरू, कृषिका विद्यार्थीहरू, विकास कार्यमा संलग्न अभियन्ताहरू सबैलाई लक्षित गरि तिन प्रकारका पुस्तिकाहरू क्रमश बीउ उत्पादनका सिद्धान्त एवं मुख्य खाद्यान्न बालीको बीउ उत्पादन प्रविधि, बीउको गुणस्तर नियन्त्रण तथा प्रमाणिकरण प्रक्रिया, प्रयोगशालामा सञ्चालन हुने बीउ परिक्षण प्रक्रिया विधि तथा प्रतिवेदन नामक प्रविधि पुस्तक प्रकाशन गरि सबै प्रदेश स्थित कृषि संग सम्बन्धित सरकारी एवं गैह्र सरकारी निकायहरूमा समेत पठाइएको थियो । उक्त पुस्तिक हरुले बीउ उत्पादन तथा गुणस्तर नियन्त्रणका क्षेत्रमा लाग्ने कृषक प्राविधिक एवं व्यावसायीहरूलाई हाते प्रविधि पुस्तिकाको रूपमा काम गर्ने अपेक्षा समेत गरिएको छ ।

४.६ बीउ बाली जातिय परिक्षण

कृषकको फिल्डमा नै बीउ उत्पादन गर्ने र सिफारिश विभिन्न जातहरूको जातिय गुणहरूको तुलनात्मक अध्ययन गर्ने उद्देश्य अनुरूप गढि गाँउपालिका स्थित गंहुवा लीमा जातिय परिक्षण

गरिएको थियो । जातहरू क्रमश आदित्य विजय , गौतम, भृकुटी, धौलागिरी, तिलोतमा, वाणगंगा, डब्लु के. १२०४, एन.एल.१३०७, एन.एल.१३२७, एन.एल.१३६९, डब्लु के.२७४८ प्रयोग गरिएका थिए । सिफारिश मात्रामो मलको प्रयोग तथा ४ वटा विभिन्न संवेदशिल अवस्थामा सिंचाइको प्रयोग गरिएको थियो । परिक्षण प्लटमा भएको उत्पादनको आंकडा १२ जात मध्ये सब भन्दा राम्रो वाणगंगा , गौतम तथा एन .एल. १३६९ जात राम्रो उत्पादन , वाला लामो र बालाको रड सेतो जस्ता गुण देखियो भन्ने जानकारी भयो ।

५ वीउ गुणस्तर नियन्त्रण तथा नियमन

५.१ बजारबाट नमुना वीउ संकलन तथा परिक्षण

बजारमा विक्री हुने वीउको विभिन्न स्तर पहिचान तथा मापदण्ड अनुरूपका वीउ विक्री वितरण भएका छन वा छैनन सो पत्ता लगाउन साथै विक्री वितरण हुने वीउहरू नेपाल सरकारबाट सुचिकृत वा सिफारिश गरिएका हुन वा होइन न पत्ता लगाउनका लागि बजारबाट वीउको नमुना संकलन तथा परिक्षण गरिएको थियो । विशेष गरि मकवानपुर एवं चितवन जिल्लाको पुर्व पश्चिम राजमार्ग तथा धादिङ्ग जिल्ला अवस्थित विभिन्न विक्रेताहरूकोबाट जम्मा २७७ वटा वीउको नमुनाहरू खरिद गरि परिक्षण गरिएको थियो । परिक्षण अनुरूपको प्रतिवेदन कार्यान्वयनका लागि सम्बन्धित विक्रेता एवं सम्बन्धित जिल्ला स्थित कृषि ज्ञान केन्द्रहरूलाई समेत पत्राचार गरिएको थियो । उक्त कार्यबाट बजारमा अनाधिकृत वीउको बेच विखनमा नियमन हुने अपेक्षा गरिएको छ । बजारबाट वीउ संकलन तथा परिक्षण सम्बन्धि विस्तृत प्रतिवेदन अनुसुचि ३ मा समावेश गरिएको छ ।

५.२ रेफ्री नमूना वीउ परिक्षण

अन्य ल्याबबाट प्राप्त वीउको परिक्षण गरि परिक्षणमा एकरूपता कायम गर्दै वीउको गुणस्तर प्रवर्द्धनका लागि केन्द्रिय वीउ विजन प्रयोगशाला एवं अन्य प्रयोगशालाबाट प्राप्त वीउका नमुनाहरूको परिक्षण गरि प्रतिवेदन समेत पठाइएको थियो ।

५.३. वीउ भण्डार निरिक्षण

वीउको गुणस्तर कायम गर्नमा भण्डारणको महत्वपूर्ण भुमिका हुने हुँदा वीउ प्रमाणिकरणका वखत सम्बन्धित वीउ प्रमाणित कर्ताको वीउ भण्डार निरिक्षण गरिएको थियो । विशेष गरि मकै बाली अनुसन्धान कार्यक्रम रामपुर चितवन, उन्नत वीज वृद्धि कृषक समुह पटिहानी, चितवन, साइपाल वीज वृद्धि कम्पनी पार्वतिपुर चितवन, विज वृद्धि कम्पनी प्रा.लि. चितवन, कृषि सामाग्री कम्पनी लि. हेटौँडा, गुप्तेश्वरी कृषि सहकारी संस्था लि. पदमपोखरी मकवानपुर पहाडीबाली कृषि अनुसन्धान कार्यक्रम कात्रे दोलखा जागरुक कृषि सहकारी संस्था नुवाकोट, ब्रम्हायणी कृषि सहकारी संस्था सिन्धुपाल्चोक आत्म निर्भर कृषि सहकारी संस्था काभ्रे, अभियान कृषि सहकारी संस्था लि सिन्धुपाल्चोकको भण्डारण निरिक्षण गरि भण्डारणमा सरसफाइ, स्वच्छ हावाको प्रवाह, वीउको लट व्यवस्थापन संग सम्बन्धित विविध पक्षहरूमा सुझाव प्रदान गरिएको थियो ।

५.४ वीउ बाली खेत निरिक्षण

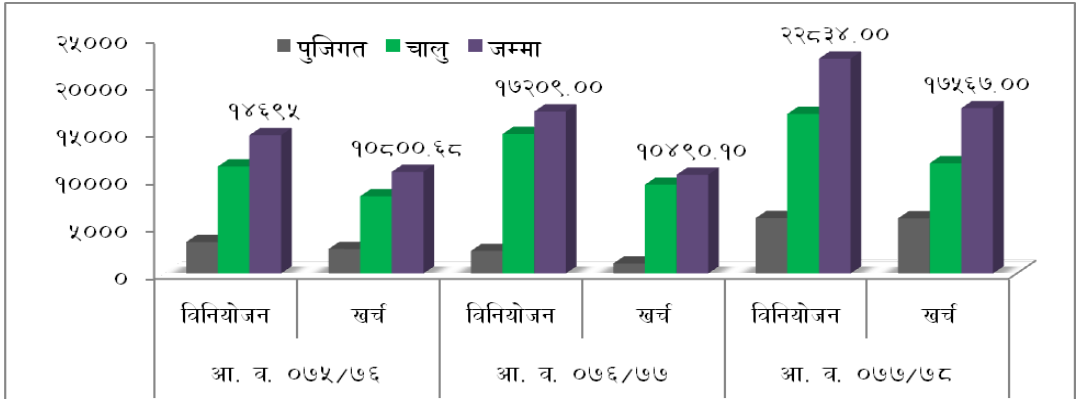
वीउ प्रमाणिकरणका लागि विभिन्न वीउ उत्पादक कम्पनी तथा समुह /सहकारीबाट प्राप्त पुर्व जानकारी फाराम अनुसार यस वर्ष जम्मा ३० वटा वीउ उत्पादकहरूले उत्पादन गरेका धान, गहुँ, मकै घ्यू सिमी जौ भट्मा स मुला तथा मुसुरोको वीउ बाली मध्ये प्रजनन स्तरको ९१ हेक्टर तथा मुल वीउ स्तरको जम्मा ५६९ हेक्टर क्षेत्रफलको वीउ बाली वीउ विजन प्रमाणिकरण निर्देशिका २०७४ बमोजिम खेत निरिक्षण गरि रगिङ्ग, वेजातका बालीहरू हटाउने, खेतमा चिस्यान व्यवस्थापन, खाद्य तत्व व्यवस्थापन एवं रोग किरा व्यवस्थापनका लागि आवश्यक सुझाव प्रदान गरिएको थियो । वीउ बाली खेत निरिक्षण सम्बन्धि विस्तृत विवरण अनुसुचि ४ मा उल्लेख गरिएको छ ।

६. वित्तिय तथा राजश्व सम्बन्धि विवरण

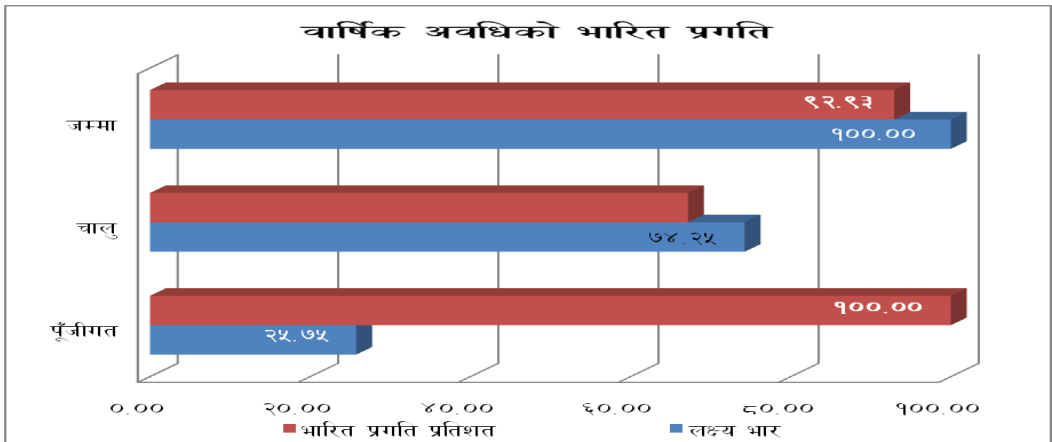
विगत ३ वर्षको तुलनामा यस वर्ष विनियोजित वजेट २ करोड २८ लाख ३४ हजार रहेको मा १ करोड ७५ लाख ६७ हजार खर्च भएको छ । विगत वर्षको तुलनामा यस वर्ष वजेट विनियोजनमा वढोत्तरी भएता पनि विश्व व्यापी रूपमा फैलिएको कोभिड - १९ का कारण चालु

तर्फका केहि तालिम, प्रादेशिक विउ विजन वासलात तयारी सम्बन्धि गोष्ठी एवं केन्द्रिय बीउ विजन प्रयोगशाला सगको समन्वयमा प्राविधिकहरुलाइ तालिम, बीउ संग्रहालय स्थापना जस्ता क्रियाकलापहरु सम्पन्न हुन नसक्दा वित्तिय प्रगति मा केहि कमि भएको छ । विगत ३ वर्षको विनियोजन एवं खर्च सम्बन्धि विस्तृत विवरण तल चित्र न.१६ मा उल्लेख गरिएको छ ।

चित्र न. १६ : विगत ३ आ.व.को विनियोजित तथा खर्च भएको बजेट सम्बन्धि विवरण

यस वर्षको भारित प्रगति ९२.९३ प्रतिशत तथा वित्तिय प्रगति प्रतिशत ७६.९३ प्रतिशत रहेको छ ।

७. राजस्व सम्बन्धि विवरण

प्रयोगशालाले प्रवाह गर्ने बीउ परिक्षण एवं प्रमाणिकरण संग सम्बन्धित क्रियाकलापहरू सशुल्क रूपमा प्रवाह हुने गर्दछ । प्राप्त बीउको नमुना परिक्षण एवं पूर्व जानकारी फाराम अनुरूप प्रमाणिकरणबाट जम्मा रु ६ लाख ६० हजार ८ सय ८७ रुपैया मात्र संकलन भएको छ । विभिन्न परिक्षण अनुसार संकलन भएको राजस्व सम्बन्धि विवरण तल तालिका न २१ मा उल्लेख गरिएको छ ।

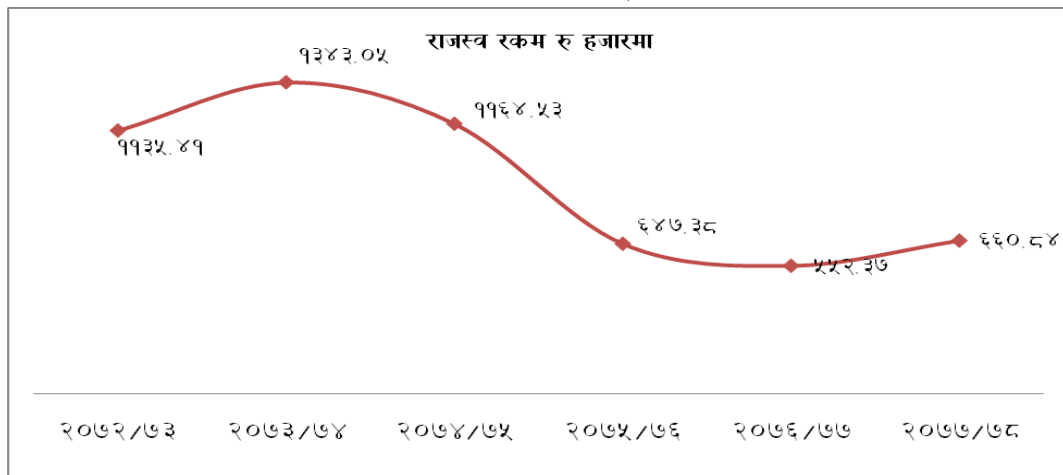
तालिका न २१ राजस्व संकलन सम्बन्धि विवरण

क्र.स.	आम्दानीको विवरण	राजस्व शिर्षक	कुल आम्दानी
१	उमारशक्ति परीक्षण	१४२११	१,१२,०७८.००
२	सम्पूर्ण विल्लेषण	१४२११	२,९३,६१६.००
३	चिस्यान	१४२११	३०८.००
४	शुद्धता	१४२११	१९१४.००
५	खेत निरिक्षण	१४२११	१९०५०१.४०
६	बीउ प्रमाणिकरण	१४२११	४३,९१६.००
७	नमुना संकलन	१४२११	१३,०५४.००
८	अन्य	१५१११	५,५००.००
जम्मा			६६०,८८७.४०

राजस्व संकलन विगत ५ वर्षको तुलना गर्दा आ .व. २०७४/७५ पुर्व हालका प्रदेश २ अन्तरगतका जिल्लाहरूको समेत उल्लेख्य परिमाणमा बीउ परिक्षण हुने गरेको तथा सोहि मात्रामा बीउ प्रमाणिकरण हुँदै आएकोमा आ.व. २०७५/०७६ पछि प्रादेशिक स्तरमा बीउ विजन प्रयोगशाला स्थापना भइ कार्य क्षेत्र घटन गइ बीउको नमुना एवं प्रमाणिकरण समेत घटेका कारण राजस्व संकलन घटन गएको छ । प्रयोगशालाले अबका दिनमा पहाडी क्षेत्रहरू विशेष गरि व्यावसायिक बीउ उत्पादनका लागि सम्भावना वोकैका जिल्ला हरू क्रमशः सिन्धुपाल्चोक, दोलखा नुवाकोट, काभ्रे, धादिंग लगाएतका जिल्लाहरूमा बीउ उत्पादन एवं प्रमाणिकरण संग सम्बन्धित जानकारी प्रवाह गर्ने तालिम /गोष्ठिका माध्यमबाट सुचना प्रवाह गरि कार्य क्षेत्र विस्तार गर्नुपर्ने

आवश्यकता समेत देखिएको छ । विगत ५ वर्षमा प्रयोगशालामा राजस्व वापत संकलन भएको रकम सम्बन्धि विवरण तल चित्र न. १७ मा देखाइएको छ ।

चित्र न. १७ विभिन्न आ.व. मा संकलन भएको राजस्व सम्बन्धि विवरण

द. प्रयोगशालामा उपलब्ध सामाग्री औजार तथा भौतिक पुर्वाधारहरु

यस वीउ विजन प्रयोगशालामा संचालन हुने नियमित परि क्षण, क्रस चेक नमुना परिक्षण तथा प्रोफीसियन्सी नमुना परिक्षणका लागि स्तरिय प्रयोगशाला सेवा रहेको छ । वीउ परिक्षणका लागि अन्तरराष्ट्रिय संस्था International Seed Testing Association का अनुसार वीउ परिक्षणका लागि अलगगै Dry Room, Wet Room , Seed Registration room and Sample Storage room हरू रहेका छन् । प्रयोगशालामा कार्यरत कर्मचारीहरु समेत विगत लामो समयदेखि प्रयोगशालामा कार्य गरेका अनुभव प्राप्त कर्मचारीहरु रहेका छन् । प्रयोगशालामा Water Distillation Plant, Water Bath, Incubator/Oven लगाएतका अत्यावश्यक सामाग्रीहरु समेत उपलब्ध छन् । प्रयोगशालामा उपलब्ध भौतिक सुविधा तथा सामाग्रीहरुको विवरण तल तालिका न २२ मा उल्लेख गरिएको छ ।

तालिका न. २२ प्रयोगशालामा रहेका मेशिनरी औजार सम्बन्धि विवरण

क्र सं	मेशिनरी/ यन्त्र उपकरणको नाम	स्पेशिफिकेशन	प्राप्तिको श्रोत	संख्या	कैफियत
१	जर्मिनेटर	Coltan Double chamber	बीउ विजन गुणस्तर नियन्त्रण केन्द्र	१	
२	जर्मिनेटर	Coltan Single chamber	बाली विकास निर्देशनालय	१	
३	जर्मिनेटर	BPL-134	सिचाई तथा जलस्रोत व्यवस्थापन आयोजना	१	
४	जर्मिनेटर	Accumax India	सिचाई तथा जलस्रोत व्यवस्थापन आयोजना	१	
५	Oven	Accumax India	बाली विकास निर्देशनालय	१	
६	Oven	Esco Isotherm	सिचाई तथा जलस्रोत व्यवस्थापन आयोजना	१	
७	Oven		कृषि सेवा विभगा	१	
८	Oven		खरिद मिति ०३८-९-६	१	
९	Grinder	Laboratory Mill 3310	खरिद मिति ०७१-३-६	१	
१०	Grinder	2HP (SIP)	खरिद मिति ०६१-७-३०	१	
११	Electric balance		खरिद मिति २०५९-८-३९	१	
१२	Electric balance		खरिद मिति ०७१-३-६	१	
१३	Electric balance		खरिद मिति ०७३-१२-२४	१	
१४	Microscope		खरिद मिति ०७१-३-६	१	
१५	रफ्रिजेरेटर		खरिद मिति ०६८-१०-२७	१	

क्र सं	मेशिनरी/ यन्त्र उपकरणको नाम	स्पेशिफिकेशन	प्राप्तिको श्रोत	संख्या	कैफियत
१६	रफ्रिजरेटर		खरिद मिति ०७१-८-१९	१	
१७	रफ्रिजरेटर		खरिद मिति ०७३-६-१६	१	
१८	डि फ्रिज	डिप्लको	खरिद मिति ०६२-०६-०६	१	
१९	बाटर् बाथ		खरिद मिति ०६६-१०-१४	१	
२०	Distillation machine		खरिद मिति ०६७-१२-३१	१	
२१	Distillation Plant	Double chamber	खरिद मिति ०७७-१०-०९	१	
२२	Digital Balance	Bel Italy Model MG214A	खरिद मिति ०७८-०३-१३	१	
२३	CC Camera		खरिद मिति ०७८-०३-१३	१	
२४	Temp. & RH Data Logger	Model MX 2302A,	खरिद मिति ०७७-१०-०९	२	
२५	Temperature Data Logger	Model UX100-014 M	खरिद मिति ०७७-१०-०९	१	
२६	Double Chamber Seed Storage /Room Germinator		खरिद मिति ०७७-१०-०९		
	<ul style="list-style-type: none"> • Germination Chamberr • Air Conditioner • Humidifier • Storage Chamber • Compressor • Evaporator • Control Panel • Thermostat Controller • Dehumidifier 			१ ३ १ १ १ १ १ १ १	

९. सूशासन तथा समन्वय

कार्यालयले प्रवाह गर्ने सेवालाइ गुणस्तरिय चुस्त एव पारदर्शी बनाउनका लागि कार्यालय परिसरमा नागरिक वडापत्रको व्यवस्था सूचना अधिकारीको व्यवस्था सुझाव पेटिकाको व्यवस्था आदि गरिएको छ । कार्यालयका क्रियाकलापहरु सरोकारवालाहरु सबैको पहुँचमा पुगोस भन्ने हेतुले कार्यालयको वेभसाइट तथा फेसबुक पेज मार्फत पनि सूचना तथा जानकारीमुलक क्रियाकलापहरु नियमित रुपमा सम्प्रेषण गर्ने गरिएको छ ।

प्रदेशभरमा आलुको बीउको उल्लेख्य परिमाणमा बिक्री वितरण हुने तर आधिकारीक रुपमा बीउको प्रमाणिकरण नभइरहेको सन्दर्भमा आलुको बीउमा गुणस्तरियता कायम

गर्ने उद्देश्य अनुरूप बीउ विजन गुणस्तर नियन्त्रण केन्द्र हरिहरभवन लाइ आलु बीउ प्रमाणिकरण मापदण्ड तथा फिल्ड निरीक्षण एंव प्रयोगशाला परिक्षण सम्बन्धमा एकरूपता कायम गर्न प्रयोगशालामा आवश्यक पर्ने रसायन तथा सामग्रीहरुको सुचि तयारीका लागि अन्तरक्रिया गोष्ठी आयोजना गर्न समन्वय गरिएको । अन्तरक्रिया पश्चात बीउ आलुको प्रमाणिकरण मापदण्ड तयारि तथा प्रयोगशालामा आवश्यक पर्ने रसायन तथा उपकरणहरु व्यवस्थापन गर्न सहज भएको छ ।

आलु बीउ प्रमाणिकरण सम्बन्धि अन्तरक्रियागोष्ठी

१०. आ.व. ०७७/७८ को मुख्य मुख्य प्रतिफलहरु

- विभिन्न बालीको जम्मा ९५० मे. टन वरावर लटको बीउ परिक्षण भइ बीउको गुणस्तर कायम गर्न सहयोग पुगेको । करिव २१० हे क्षेत्रफलमा लगाइएको विभिन्न बालीको फिल्ड निरीक्षण मार्फत गुणस्तर प्रवर्द्धनमा टेवा पुगेको ।
- विभिन्न बालीको करिव ४१८ मे. टन बीउको ट्यागिंग भइ आगामी वर्ष गुणस्तरिय रुपमा मुल बीउ तथा प्रमाणिकरण बीउ उत्पादनमा टेवा पुग्ने ।

- प्रदेश स्तरिय २ वटा तालिम मार्फत विभिन्न जिल्लाका करिव ५४ जना बीउ उत्पादक कृषकहरूले गुणस्तरिय बीउ उत्पादन तथा व्यवस्थापन सम्बन्धि प्राविधिक जानकारी हासिल गरेका ।
- प्रदेश स्तरका व्यावसायिक रूपमा बीउ उत्पादन गर्ने जम्मा ४८ जना बीउ उत्पादक कृषकहरूको बीउ उत्पादन तथा व्यवस्थापनको विविध पक्षहरूमा ज्ञान तथा सिप वृद्धि भइ बीउ व्यवसाय संचालनमा थप टेवा पुगेको ।
- चितवन, मकवानपुर, धादिङ्ग, नुवाकोट जिल्लाका विभिन्न १० वटा एग्रोभेटहरू बाट सिजन अनुसारको विभिन्न बालीको बीउको संकलन गरि गरिएको परिक्षण जसबाट बजारमा विक्री वितरण हुने बीउको गुणस्तर नियन्त्रण तथा नियमन गर्न सहज भएको ।
- विभिन्न बालीको बीउ उत्पादनका उपयुक्त पकेटहरू पहिचान भइ सम्बन्धित ज्ञान केन्द्र तथा स्थानिय तहहरूलाई समेत उक्त प्रतिवेदनका आधारमा बीउ उत्पादन सम्बन्धि क्रियाकलापहरू संचालन गर्न सहज पुग्ने देखिएको ।
- मुख्य खाद्यान्न एवं तरकारी बालीको बीउ उत्पादन भण्डारण तथा गुणस्तर नियन्त्रण प्रविधि पुस्तक मार्फत कृषक प्राविधिकहरूको बीउका विविध पक्षहरूमा रहेको ज्ञान सिप तथा क्षमतालाई परिष्कृत गर्न सहज पुगेको ।
- कृषक स्तरमा संचालित सहभागितात्मक जातिय परिक्षणका कारण उत्कृष्ट जातको छनौट गरि गुणस्तरिय बीउ उत्पादन गर्न सहयोग पुगेको ।
- प्रदेश स्तरका स्थानिय तहमा कार्यरत १३ जना प्राविधिक कर्मचारीहरू लाई बीउ उत्पादन तथा व्यवस्थापनको विविध पक्षहरूमा ज्ञान तथा सिप वृद्धि भइ बीउ व्यवसायमा थप टेवा पुगेको साथै स्थानिय तहमा कृषिका क्रियाकलापहरू छनौट सहित योजना तर्जुमा गर्न सहजता प्रदान गरेको ।
- विभिन्न जिल्लाका जम्मा २८ जना बीउ व्यावसायीहरूले तालिममा सहभागिता जनाइ बीउ व्यवसाय संचालन अनुमति पत्र प्राप्तिका लागि योग्य भएका ।
- Laboratory Management Information System सफ्टवेयरको प्रयोगबाट बीउ परिक्षण प्रतिवेदनहरू पुर्व जानकारी विवरणहरू तथा बाली निरिक्षण प्रतिवेदनहरू सम्बन्धित

सेवाग्राहिले छिटो छरितो रूपमा प्राप्त गरेका साथै प्रयोगशालाको कार्यक्षमतामा समेत उल्लेख्य सुधार भएको

- Walk in germinator & Seed Storage Chamber तयार भइसकेको आगामी दिनमा बीउ परिक्षण तथा नमुना संरक्षण कार्य सहज रूपमा संचालन गर्न सकिने
- नियमित रूपमा गरिएको बीउ बाली खेत निरिक्षण मार्फत गुणस्तरिय बीउ उत्पादन एवं प्रवर्दनमाम टेवा पुगेको छ ।
- बीउ प्रमाणिकरका कारण बीउ चक्रको पुर्ण प्रयोगमा सुनिश्चतता कायम भएको छ साथै सम्बन्धित बालीहरुको बीउ प्रतिस्थापन दरमा वृद्धि भएको छ।
- प्रोफीसियन्सी नमुना परिक्षणका माध्यमबाट यस प्रयोगशालाले प्रवाह गर्ने बीउ परिक्षण संग सम्बन्धित क्रियाकलापहरु गुणस्तरयुक्त तवरबाट सम्पादन हुने गरेको तथ्यलाइ पुष्टि गरेको छ।
- विभिन्न प्रकारका तालिम गोष्ठिहरुले बीउ संग सम्बन्धि जनचेतना प्रवाह गर्न सफल भएको छ । साथै बीउ विजन प्रयोगशालाले बीउ परिक्षण मात्र नभएर गुणस्तर नियन्त्रण तथा प्रवर्दनमा समेत उल्लेख्य भुमिका खेल्ने गरेको तथ्य पुष्टि गरेको छ ।

११. समस्या तथा समाधानका लागि सुझावहरू

क्र.स.	कार्यक्रम कार्यान्वयनमा देखिएका मुख्य मुख्य समस्याहरू	समस्या देखापर्नुका कारणहरू	समस्या समाधान गर्न गरिएका प्रयासहरू	मन्त्रालयमा प्रस्तुत गर्नु पर्ने देखिएका समस्याहरू	समस्या समाधानको लागि सुझाव
१	केन्द्रिय प्रयोगशाला तथा वीउ विजन गुणस्तर नियन्त्रण केन्द्रसंगको सिधा सम्पर्क तथा समन्वय	संघिय संरचनाका कारण सिधा सम्पर्कमा कठिनाइ	मन्त्रालय/निर्देशनालय मार्फत समन्वय गर्ने गरिएको	अर्को व्यवस्था नभएसम्मका लागि गुणस्तर नियन्त्रणका सन्दर्भमा वीउ विजन गुणस्तर नियन्त्रण केन्द्र संग सिधा सम्पर्क एंव समन्वयको व्यवस्थाका लागि आवश्यक पहल	
२	वीउ व्यवसायीहरूलाई तालिम तथा वीउका कारण उत्पन्न हुने समस्या समाधानमा व्यवधान	प्रदेशस्तरिय वीउ विजन नियमावलीको अभाव	संघिय मन्त्रालय तथा वीउ विजन गुणस्तर नियन्त्रण केन्द्र संग समन्वय गरि गरिने गरिएको	प्रादेशिक वीउ विजन नियमावलीको अभाव	प्रदेश स्तरमा वीउ विजन नियमावली तयार गरि जािर गर्नुपर्ने
३	विउ परिक्षण प्रमाणिकरण तथा गुणस्तर नियन्त्रण संग सम्बन्धित परिमार्जित एंव परिष्कृत अन्तराष्ट्रिय स्तरको मापदण्डहरूको प्रयोगका लागि सिधा समन्वय नभएको	वीउ विजन प्रयोगशालाले अन्तराष्ट्रिय वीउ परिक्षण संस्थाको संस्थाको सदस्यता प्राप्त नगरेको	वीउ विजन गुणस्तर नियन्त्रण केन्द्र संग समन्वय गरि प्रचलित अन्तराष्ट्रिय मापदण्ड एंव अन्य Documents हरू प्रयोग गर्ने गरिएको	प्रयोगशाला स्वयंले सदस्यता सम्बन्धि कार्य गर्न प्राविधिक एंव प्रशासनिक कठिनाइ	अन्तराष्ट्रिय वीउ परिक्षण संस्थाको सदस्यताका लागि मन्त्रालयले आवश्यक पहल गरिदिनुपर्ने

क्र.स.	कार्यक्रम कार्यान्वयनमा देखिएका मुख्य मुख्य समस्याहरू	समस्या देखापर्नुका कारणहरू	समस्या समाधान गर्न गरिएका प्रयासहरू	मन्त्रालयमा प्रस्तुत गर्नु पर्ने देखिएका समस्याहरू	समस्या समाधानको लागि सुझाव
४	न्युन बाली निरिक्षण तथा प्रमाणिकरण	बीउ उत्पादन तथा व्यवस्थापन कार्यमा स्थानिय तहहरूको न्युन प्राथमिकता	स्थानिय तहहरूलाई बीउ उत्पादन तथा प्रमाणिकरण संग सम्बन्धित कार्यका लागि मौखिक अनुरोध गर्ने गरिएको	बीउ उत्पादन तथा प्रमाणिकरण कार्य बजेट कार्यक्रममा न्युन प्राथमिकता पाउने गरेको	कृषि ज्ञान केन्द्रहरूले व्यावसायिक विज वृदि कार्यक्रमहरूलाई प्राथमिकता साथ वार्षिक कार्यक्रममा समावेशका लागि आवश्यक सहजिकरण

अनुसुचिहरु

अनुसुचि १ बीउ बिजन कारोवारका लागि इजाजत पत्र सम्बन्धि तालिमका सहभागीहरुको विवरण

क्र स	नाम/थर	ठेगाना	सम्पर्क नं.	कैफियत
१	नारायण प्रसाद धिमाल	सुर्य विनायक -1 भत्तपुर	९८६००३७७९०	
२	जिवन न्यौपाने	सुर्य विनायक -1 भत्तपुर	९८१८४९३४८३	
३	तारा कुमार तमाङ	वैतेश्वर -3 दोलखा	९८५१२२१०६५	
४	राज कुमार भट	किस्पाङ -2 नुवाकोट	९८४३३५५३२२	
५	पुर्ण दत्त जैशि	खैरेनी-1 चितवन	९८४५०४३४८९	
६	वेल बहादुर महत्त	चैतारा साँगाचोकगढी-10 सि.पा.	९८५१०९५०८५	
७	दुर्गा सुनुवर	स्वर्णावती 8 रोल्पा	९८४५३१५८५६	
८	रानी शाहा रौनियार	चन्द्रपुर-5रौतहट	९८४५३७५१३०	
९	राजेश प्रसाद शाहा रौनियार	हेटौडा मकवानपुर	९८०२९७५१३०	
१०	राम बहादुर बस्नेत	सिन्धुली	९८१२०५९५५१	
११	ज्ञान बहादुर तामाङ	विदुर नुवाकोट	९८६०६३०८७७	
१२	शैलेन्द्र कुमार शाह	दुधैली सिन्धुली	९८०३१६८३९०	
१३	बिबेक त्रिपाठी	काठमाण्डौ	९८५६०५९९६१	
१४	पार्वता भुसाल	काठमाण्डौ	९८४१७९६२२२	
१५	रञ्जना थापा	काभ्रे	९८४३०९१९०७	
१६	दिपक कुमार पैडेल	रामेछाप	९८५११७४४७५	
१७	लक्ष्मण के.सी.	गोकुलगंगा रामेछाप	९८५११७४४७५	
१८	अनिश सुवेदी	मन्थलि -1 रामेछाप	९८६४०१५८२५	
१९	राममणी अधिकारी	सुर्यगढी-3 नुवाकोट	९८५११४३०२२	

२०	बाबुराम गिरी	चौरीदेउराली काभ्रे	९७४१०४३९१९	
२१	मणिराम अधिकारी	ललितपुर	९८४१६९९२९७	
२२	प्रतिभा न्यौपाने	पाँचखाल-४ काभ्रे	९८६९९८७५४३	
२३	नारायण प्रसाद धमला	लिखु-२, नुवाकोट	९८५१२०६८७५	
२४	प्रज्वल तिमिल्सिना	कमलामाई सिन्धुली	९८६४०१७१२०	
२५	जगन्नाथ अधिकारी	टोखा -११ काठमाण्डौ	९८४१३९०८४३	
२६	किसोर पन्त	गैशाला काठमाण्डौ	९८४१५२१७०६	
२७	हेमन्त प्रसाद वली	कलकी काठमाण्डौ	९८५१२४५१४६	
२८	विष्णु प्रसाद लामिछाने	भरतपुर चितवन	९८४५६५५७३५	

अनुसुचि २ स्थानिय तहमा कार्यरत कर्मचारीका लागि सञ्चित तालिमका सहभागिहरुको विवरण

क्र.स.	नाम/थर	पद	ठेगाना	सम्पर्क नं.
१	किरण प्रसाद उपाध्याय	अधिकृत छैठौं	माडी नगरपालिका चितवन	९८५५०८२२०४
२	दिपेन्द्र अर्याल	अधिकृत छैठौं	खैरहनी नगरपालिका चितवन	९८४५८६५२२२
३	प्रविन तामाङ	अधिकृत सातौं	रत्ननगर नगरपालिका चितवन	९८४५८१७०१३
४	बालकुमारी खड्का	ना.प्रा.स.पाचौं	तीनपाटन गाउँपालिका सिन्धुली	९८४२९५५१६१
५	अमरनाथ आचार्य	प्रा.स. पाचौं	मैलम्ची नगरपालिका सिन्धुपाल्चोक	९८४५७७५०३१
६	प्रकास देबकोटा	ना.प्रा.स.पाचौं	कालीका गाउँपालिका रसुवा	९८४९११२६६३
७	शनि स्याङतान	प्रा.स. पाचौं	बैक्या गाउँपालिका मकवानपुर	९८४५४६३६१४
८	प्रविन अधिकारी	ना.प्रा.स.चैथौं	मकवानपुरगढी गाउँपालिका मकवानपुर	९८६११५७७१६
९	रुपा खतिवडा	ना.प्रा.स.पाचौं	हेटौडा उपमहानगरपालिका मकवानपुर	९८४५६२२४४४
१०	योबन कुमार सुनुवार	प्रा.स. पाचौं	मन्थली नगरपालिका रामेछाप	९८४७६९६२४८
११	अन्जना चैलागाई	ना.प्रा.स.चैथौं	चैरीदेउराली गाउँपालिका काभ्रे	९८६१४८१००३
१२	विजय डल्लाकोटी	अधिकृत छैठौं	राप्ति नगरपालिका चितवन	९८४६९९४६८
१३	बिष्णु श्रेष्ठ	ना.प्रा.स.	ज्वालामुखी गाउँपालिका धादिङ	९८४३५११३२९

अनुसुचि ३. बजारबाट नमुना वीउ संकलन तथा परिक्षण प्रतिवेदन २०७७ कार्तिक

वीउ संकलन गरिएका आपूर्तिकर्ता /विक्रेता सम्बन्धि विवरण

क्र.स.	आपूर्तिकर्ता/विक्रेता	ठेगाना	सम्पर्क न.	बिल नं./मिति	कैफियत
१	नेपाल बहुधदेशीय कृषि सहकारी संस्था लि.	कालीमाटी, काठमाडौं	०१-५९०४५६२	१५५०२१५५१ २०७७/५/२९	
२	न्यू आर.एस.इन्टरप्राइजेज	गजुरी -१, धादिङ	०१०-४०२५००	०८५ २०७७/५/३०	
३	माउन्ट एभरेट्ट एग्रो सिड सेन्टर प्रा.ली	कालीमाटी, काठमाडौं	३०२८१६९९४	१०७ २०७७/५/२९	
४	निरन्जना एग्रो सप्लायर्स	बट्टार, नुवाकोट	०१०-५६१८५०	१६८८ २०७७/६/२	
५	हिमालयएग्रो इन्टरप्राइजेज सेन्टर	कालीमाटी, काठमाडौं	०१४६७०८२१	२७६४२२७५७ २०७७/५/२९	
६	सुर्यमती एग्रो भेट	खानिगाउँ-४ ढिकुरे, नुवाकोट	९८४३०४८८२०	१० २०७७/५/३०	
७	कृषक भेट फर्म	बि.न.पा.१, ढुङ्गे, नुवाकोट	०१०-५६०८१९	२७६३ २०७७/५/२९	
८	श्री जागरुक कृषि सहकारी संस्था लि.	शिवपुरी-८ थानपती, नुवाकोट	६०१६८२२३४	१२०९ २०७७/५/२९	

बजार अनुगमनको नतिजा तथा निष्कर्ष

वीउ बजार अनुगमनका लागि संकलन गरिएका जम्मा ८ वटा वीउ विक्रेताको बाट विभिन्न तरकारी बालीका जम्मा ७८ वटा नमुनाहरू संकलन गरिएको थियो। संकलित नमुनाहरू सबैको वीउ उमारशक्ति परिक्षण गर्दा नेपाल बहुधदेशीय कृषि सहकारी संस्था लि. कालीमाटी काठमाडौं

बाट संकलन गरिएको गोलभेडा भेडे खुर्सानी बक्सर , लौका स्थानीय ,प्याज रेडक्रियोल ,रायो मनकामना,रायो खुमल,ब्रो कउली स्थानिय,चम्सुर स्थानिय,ग्यान्टे मुला रातो काठमाडौं लोकल, न्यू आ.एस.इन्टरप्राईजेज गजुरी- १ धादिङ बाट संकलन गरि एको रायो मर्फा ,प्याज रेड क्रियोल,गोलभेडा बि.एल.४१०, माउन्ट एभरेष्ट एग्रो सिड सेन्टर प्र.लि.कालीमाटी काठमाडौं बाट संकलन गरिएको काक्रो भक्तपुर लोकल,प्याज रेड क्रियोल, हिमालयन एग्रो इन्टरप्राईजेज सेन्टर कालिमाटी काठमाडौं बाट संकलन गरिएको प्याज रेड क्रियोल ,भक्तपुर लोकल, निरञ्जना एग्रो सप्लायर्स बट्टार नुवाकोटबाट संकलन गरिएको गोलभेडा बि .एल.४१०,बन्दा कोपनहेगन मार्केट, ब्रो काउली ग्रीन स्पाउन्टिड ,रायो मर्फा, कृषक भेट फर्मा बिदुर न .पा.१ दुङ्गे नुवाकोटबाट संकलन गरिएको काउली स्थानिय , ब्रो काउली ग्रीन स्पाउन्टिड , सुर्यमती एग्रोभेट खानिगाँउ- ४ ढिकुरे नुवाकोटबाट संकलन गरिएको प्याज रेड क्रियोल,रायो मर्फा,जागरुक कृषि सहकारी संस्था लि.नुवाकोटबाट संकलन गरिएको सिमि चौमासे को उमारशक्ति सम्बन्धित बालीको लागि आवश्यक पर्ने न्यूनतम उमारशक्ति भन्दा पनि कम देखियो।

न्यूनतम उमारशक्ति भन्दा कम उमारशक्ति भएका उपरोक्त बालीका विभिन्न जातहरूको विक्री वितरण नगर्न हुन साथै नेपाल सरकारबाट सूचिकृत जातहरूको मात्र विक्री वितरण तथा आपूर्ति हुनु पर्ने देखिन्छ। विक्री वितरित वीउको वारेमा कुनै प्रकारका गुनासो एवं उजुरी पर्न आएको खण्डमा वीउ विजन ऐन २०४५ को दफा १९ तथा वीउ विजन नियमावली २०६९ को नियम ३६ बमोजिम कारवाहीको प्रक्रिया अगाडी बढाउन सकिने प्रावधान हुँदा सबै विक्रेता एवं आपूर्तिकर्ताहरूले उच्च गुणस्तरका वीउहरूको मात्र विक्री वितरण गर्दा कृषकहरूला प्रतिकुल असर नपर्ने तथा सम्बन्धित बालीको उत्पादनका कारण कृषकको आयश्रोत तथा समग्र रूपमा खाद्य एवं पोषण सुरक्षा समेतमा प्रभाव पर्ने देखिन्छ ।

अनुसुचि ४. बीउ प्रमाणिकरण सम्बन्धि विवरण

क. धान

क्रस	संस्थाको नाम	ठेगाना	जात	ट्यागिंग गरेको बीउको स्तर	बीउको परिमाण (मे.टन)	ट्याग संख्या	बीउको उपचार	ट्यागिंग गरेको मिति
१	राष्ट्रिय मकैवाली अनुस्धान कार्यक्रम रामपुर	भरतपुर १५ चितवन	सावित्री	मूल बीउ	३.५०	१००	नगरेको	२०७८-०२-०६
			सावित्री	मूल बीउ	८.७५	२५०	नगरेको	२०७७-१२-२७
			राम	मूल बीउ	८.४४	२४१	नगरेको	२०७७-१२-२७
२	ओमश्री बीज वृद्धि कम्पनी प्रा.लि.	भरतपुर २१ चितवन	राम	प्रमाणित बीउ	१७.५०	५००	नगरेको	२०७८-०१-२८
३	प्रगति बिजवृद्धि कृषक समुह	भरतपुर २० चितवन	सावित्री	प्रमाणित बीउ	४.९७	१४२	नगरेको	२०७८-०१-२५
४	किसान जागृति विज वृद्धि समुह	माडी १ चितवन	राम	प्रमाणित बीउ	२.८०	८०	नगरेको	२०७८-०१-२४
५	बिज वृद्धि कम्पनी प्रा लि	रत्ननगर १५ चितवन	मकवानपुर १	प्रमाणित बीउ	१.०५	३०	Bavistin @ 2 gm	२०७८-०१-२३
			राधा ४	प्रमाणित बीउ	१.५१	४३	Bavistin @ 2 gm	२०७८-०१-२३
			हर्दिनाथ १	प्रमाणित बीउ	०.६०	१७	Bavistin @ 2 gm	२०७८-०१-२३
			सावित्री	प्रमाणित बीउ	२.९१	८३	Bavistin @ 2 gm	२०७८-०१-२३
			राम	प्रमाणित बीउ	१.५१	४३	Bavistin @ 2 gm	२०७८-०१-२३
६	मसला वाली विकास केन्द्र	पाँचखाल काभ्रे	मकवानपुर १	प्रमाणित बीउ	३.००	७५	Bavistin @ 2 gm	२०७८-०१-१५
			सुख्खा धान -३	प्रमाणित बीउ	०.९२	२३	Bavistin @ 2 gm	२०७८-०१-१५

७	ब्राह्मणायणी प्रगतिशिल कृषि सहकारी संस्था लि	वलेफि २ सिन्धुपाल्चोक	खुमल ४	प्रमाणित बीउ	०.९६	३२	नगरेको	२०७८-०१-१५
८	उन्नत बिज वृद्धि कृषक समूह	भरतपुर २१ चितवन	मकवानपुर १	प्रमाणित बीउ	२.४५	७०	नगरेको	२०७८-०१-१५
			बहुगुणी धान १	मूल बीउ	१.२६	३६	नगरेको	२०७८-०१-१५
			सावित्री	मूल बीउ	९.७०	२७७	नगरेको	२०७८-०१-१५
			हर्दिनाथ १	प्रमाणित बीउ	३.६१	१०३	नगरेको	२०७८-०१-१५
			बहुगुणी धान २	मूल बीउ	०.८४	२४	नगरेको	२०७८-०१-१५
			मकवानपुर १	मूल बीउ	३.५०	१००	नगरेको	२०७८-०१-१५
			हर्दिनाथ बोरो धान-१	मूल बीउ	१.७५	५०	नगरेको	२०७८-०१-१५
			हर्दिनाथ ३	मूल बीउ	०.१४	४	नगरेको	२०७८-०१-१५
			राम	मूल बीउ	५.२५	१५०	नगरेको	२०७८-०१-१५
			स्वर्णा सब -१	मूल बीउ	३.५०	१००	नगरेको	२०७८-०१-१५
			सुख्खा धान - २	मूल बीउ	१.३३	३८	नगरेको	२०७८-०१-१५
			सावित्री	प्रमाणित बीउ	१४.००	४००	नगरेको	२०७८-०१-१५
			राधा ४	मूल बीउ	२.७७	७९	नगरेको	२०७८-०१-१५
			राम	प्रमाणित बीउ	१४.९५	४२७	नगरेको	२०७८-०१-१५
			सुख्खा धान - ३	मूल बीउ	२.१७	६२	नगरेको	२०७८-०१-१५
९	पहाडीवाली कृषि अनुसन्धान कार्यक्रम	वैतेश्वर ४ दोलखा	खुमल-१०	मूल बीउ	२.८७	८२	Bavistin @ 2 gm	२०७८-०१-१४
			खुमल ४	मूल बीउ	१.४७	४२	Bavistin @ 2 gm	२०७८-०१-१४

१०	हरियाली सामुदायिक बीउ विजन कम्पनी	सुनकोशी ६ सिन्धुपाल्चोक	खुमल ४	मूल बीउ	०.७०	२८	नगरेको	२०७८-०१-१४
			खुमल-१०	मूल बीउ	०.४५	१८	नगरेको	२०७८-०१-१४
११	साइपाल विज वृद्धि कम्पनी प्रा लि	भरतपुर २१ चितवन	सुनौलो सुगन्धा	प्रमाणित बीउ	३.५०	१००	नगरेको	२०७७-१२-१७
			राम	मूल बीउ	७.००	२००	नगरेको	२०७७-१२-१७
			सावाँ मन्सुली	मूल बीउ	५.२५	१५०	नगरेको	२०७७-१२-१७
			सुख्खा धान - ३	मूल बीउ	१.७५	५०	नगरेको	२०७७-१२-१७
			सावित्री	मूल बीउ	७.००	२००	नगरेको	२०७७-१२-१७
१२	फुलबारी तरकारी बीउ उत्पादन सहकारी संस्था	तेमाल १ काभ्रे	खुमल ४	प्रमाणित बीउ	१६.९८	४८५	नगरेको	२०७७-१०-२८
१३	भकुण्डे कृषि बीउ विजन सहकारी संस्था लि.	नमोवुद्ध ७ काभ्रे	खुमल-१०	प्रमाणित बीउ	७.९८	३९९	नगरेको	२०७७-१०-२७
			खुमल ४	प्रमाणित बीउ	८.००	४००	नगरेको	२०७७-१०-२७
			खुमल ११	प्रमाणित बीउ	१.७०	८५	नगरेको	२०७७-१०-२७
१४	रातोपुल कृषि सहकारी संस्था लि	हेलम्बु २ सिन्धुपाल्चोक	खुमल ४	प्रमाणित बीउ	१६.९८	४८५	नगरेको	२०७७-१०-२७
१५	आँसीखोला अर्गानिक कफी उत्पादक सहकारी संस्था लि	मण्डनदेउपुर ४ काभ्रे	खुमल ४	प्रमाणित बीउ	७.००	२००	नगरेको	२०७७-१०-२६
१६	आत्मनिर्भर बहुउद्देशिय सहकारी संस्था लि.	पाँचखाल १० काभ्रे	खुमल ४	प्रमाणित बीउ	७.००	२००	नगरेको	२०७७-१०-२६
	जम्मा				२२१.२७	६७०३		

ख मकै

क्र स	संस्थाको नाम	ठेगाना	जातको नाम	ट्यागिंग गरेको बीउको स्तर	बीउको परिमाण (मे.टन)	जम्मा ट्याग संख्या	बीउको उपचार	ट्यागिंग गरेको मिति
१	राष्ट्रिय मकैवाली अनुस्थान कार्यक्रम रामपुर, चितवन	भरतपुर १५ चितवन	मनकामना ७	मूल बीउ	८.००	२००	Bavistin @ 2 gm	२०७८-०२-०६
			देउती	मूल बीउ	४.००	१००	Bavistin @ 2 gm	२०७८-०२-०६
			देउती	मूल बीउ	४.००	१००	Bavistin @ 2 gm	२०७८-०२-०६
			मनकामना ३	मूल बीउ	८.००	२००	Bavistin @ 2 gm	२०७८-०२-०६
			पोसिलो मकै १	मूल बीउ	०.५०	१३	Bavistin @ 2 gm	२०७७-११-११
			रामपुर कम्पोजिट	मूल बीउ	१५.००	३७५	Bavistin @ 2 gm	२०७७-११-११
			अरुण २	मूल बीउ	४.००	१००	Bavistin @ 2 gm	२०७७-११-११
			अरुण ४	मूल बीउ	१०.००	२५	Bavistin @ 2 gm	२०७७-११-११
२	हरियाली सामुदायिक बीउ विजन कम्पनी	सुनकोशी ६ सिन्धुपाल्चोक	रामपुर कम्पोजिट	मूल बीउ	०.९९	३३	Thiram @ 2 gm	२०७८-०१-१४
३	उन्नत विज वृद्धि कृषक समूह	भरतपुर २१ चितवन	रामपुर कम्पोजिट	मूल बीउ	२.००	५०	Bavistin @ 2 gm	२०७७-१२-२०
			रामपुर कम्पोजिट	मूल बीउ	१.६८	४२	Bavistin @ 2 gm	२०७७-१२-२०
४	विज वृद्धि कम्पनी प्रा लि	रत्ननगर १५ चितवन	अरुण २	प्रमाणित बीउ	०.०९	३	Bavistin @ 2 gm	२०७७-१२-०९
			रामपुर कम्पोजिट	प्रमाणित बीउ	१.८४	४६	Bavistin @ 2 gm	२०७७-१२-०९
५	फुल्चोकी बीउ उत्पादन कृषक समुह	पनौति १ काभ्रे	मनकामना ३	प्रमाणित बीउ	५.०४	१२६	नगरेको	२०७७-१०-२८

६	आत्म निर्भर बहुउद्देशिय सहकारी संस्था लि.	पांचखाल १० काभ्रे	देउती	प्रमाणित बीउ	१५.००	३७५	नगरेको	२०७७-१०-२६
७	पहाडीवाली कृषि अनुसन्धान कार्यक्रम	वैतेश्वर ४ दोलखा	रामपुर कम्पोजिट	मूल बीउ	३.१८	१०६	Bavistin @ 2 gm	२०७७-१०-२४
			गणेश १	मूल बीउ	२.८२	९४	Bavistin @ 2 gm	२०७७-१०-२४
८	श्री गुप्तेश्वरी कृषि सहकारी संस्था लि.	हेटौडा १२ मकवानपुर	रामपुर कम्पोजिट	मूल बीउ	४.७२	११८	नगरेको	२०७७-१०-१५
	जम्मा				९०.८६	२१०६		

ग गहुँ

क्र स	संस्थाको नाम	ठेगाना	जातको नाम	ट्यागिग गरेको बीउको स्तर	बीउको परिमाण (मे.टन)	प्रयोग भएको जम्मा ट्याग संख्या	बीउको उपचार	ट्यागिग गरेको मिति
१	उन्नत विज वृद्धि कृषक समूह	भरतपुर २१ चितवन	एन.एल. ९७१	मूल बीउ	३	८१	Vitavax @ 2 gm	२०७७-०७-१६
			गौतम	प्रमाणित बीउ	४२	९००	Vitavax @ 2 gm	२०७७-०७-१६
			वि.एल. ४३४१	प्रमाणित बीउ	१२	३००	Vitavax @ 2 gm	२०७७-०७-१६
			विजय	मूल बीउ	१५	३७५	Vitavax @ 2 gm	२०७७-०७-१६
			विजय	प्रमाणित बीउ	२१	५२५	Vitavax @ 2 gm	२०७७-०७-१६
			वि.एल. ४३४१	मूल बीउ	१	१३	Vitavax @ 2 gm	२०७७-०७-१६

			नेपाल २९७	मूल बीउ	२	४५	Vitavax @ 2 gm	२०७७-०७-१६
			गौतम	मूल बीउ	१	३२	Vitavax @ 2 gm	२०७७-०७-१६
२	साइपाल विज वृद्धि कम्पनी प्रा लि	भरतपुर २१ चितवन	गौतम	मूल बीउ	१०	२५०	Vitavax @ 2 gm	२०७७-०६-२९

घ कोदो

क्रस	संस्थाको नाम	ठेगाना	जातको नाम	ट्यागिंग गरेको बीउको स्तर	बीउको परिमाण (मे.टन)	जम्मा ट्याग संख्या	बीउको उपचार	ट्यागिंग गरेको मिति
१	पहाडीवाली कृषि अनुसन्धान कार्यक्रम	वैतेधर ४ दोलखा	शैलुङ्ग कोदो -1	मूल बीउ	०.३०	३०	छैन	२०७८-०१-१४
			डल्ले १	मूल बीउ	०.७८	५६	छैन	२०७८-०१-१४
			काब्रे कोदो -2	मूल बीउ	०.५१	१७	छैन	२०७८-०१-१४
			काब्रे कोदो १	मूल बीउ	०.६३	२१	छैन	२०७८-०१-१४
			ओख्ले -१	मूल बीउ	०.३०	१०	छैन	२०७८-०१-१४
	जम्मा				२.५२	१३४		

अनुसुचि ५. बीउको न्युनतम स्तर(Minimum Seed Standards)

क्र.स.	वालीको नाम	शुद्ध बीउ (न्युनतम) प्रतिशत		निष्कृत्य पदार्थ (अधिकतम) प्रतिशत		अरु वालीको बीउ (अधिकतम संख्या) (प्रति के.जी.)		झारपातको बीउ (अधिकतम संख्या) (प्रति के.जी.)		अरु जातको बीउ (अधिकतम संख्या) (प्रति के.जी.)		उमारशक्ति (न्युनतम) प्रतिशत		चिस्यान (अधिकतम) प्रतिशत	
		मुल	प्रमाणित	मुल	प्रमाणित	मुल	प्रमाणित	मुल	प्रमाणित	मुल	प्रमाणित	मुल	प्रमाणित	मुल	प्रमाणित
१. खाद्यान्न वाली															
१.१	धान	९८	९८	२	२	१०	२०	२	५	१०	२०	८०	८०	१३	१३
१.२	गहुँ	९८	९८	२	२	१०	२०	२	५	१०	२०	८५	८५	१२	१२
१.३	मकै	९८	९८	२	२	५	१०	०	०	१०	२०	८५	८५	१२	१२
१.४	कोदो	९७	९७	३	३	१०	२०	१०	२०	१०	२०	७५	७५	११	११
१.५	जौ	९८	९८	२	२	१०	२०	१०	२०	१०	२०	८५	८५	१२	१२
२. तेलहन वाली															
२.१	तोरी ससोँ	९७	९७	३	३	१०	२०	५	१०	१०	२०	८५	८५	८	८
२.२	रायो	९७	९७	३	३	१०	२०	१०	२०	१०	२०	८५	८५	८	८
२.३	बदाम	९६	९६	४	४	०	०	०	०	०	०	७०	७०	९	९
२.४	भटमास	९८	९८	२	२	५	१०	५	१०	५	१०	७५	७५	९	९
३. दलहन वाली															
३.१	मुसुरो	९८	९८	२	२	५	१०	५	१०	१०	२०	७५	७५	९	९
३.२	चना	९८	९८	२	२	५	१०	०	०	५	१०	७५	७५	९	९
३.३	मास	९८	९८	२	२	५	५	५	१०	१०	२०	७५	७५	९	९

३.४	बोडी	९८	९८	२	२	०	१०	०	१०	५	१०	७५	७५	९	९
३.५	अरहर	९८	९८	२	२	०	५	०	०	५	१०	७५	७५	९	९
३.६	मङ्ग	९८	९८	२	२	०	१०	०	१०	५	१०	७५	७५	९	९
४. रेशावाली :															
४.१	जुट	९७	९७	३	३	५	१०	५	१०	५	१०	८०	८०	९	९
४.२	कपास	९८	९८	२	२	५	१०	५	१०	०	०	६५	६५	१०	१०
५. तरकारी वाली															
५.१	काउली	९८	९८	२	२	०	०	०	०	०	०	७५	७५	८	८
५.२	बन्दा	९८	९८	२	२	०	०	०	०	०	०	७५	७५	८	८
५.३	गोलभेडा	९८	९८	२	२	५	१०	०	०	०	०	७०	७०	९	९
५.४	भण्टा	९८	९८	२	२	०	०	०	०	०	०	७०	७०	९	९
५.५	खुर्सानी	९८	९८	२	२	५	५	५	५	०	०	६५	६५	९	९
५.६	भेडेखुर्सानी	९८	९८	२	२	५	५	५	५	०	०	६५	६५	९	९
५.७	काँक्रो	९८	९८	२	२	०	०	०	०	०	०	६५	६५	९	९
५.८	लौका	९८	९८									६५	६५	९	९
५.९	तिते करेला	९८	९८	२	२	०	०	०	०	५	५	६५	६५	९	९
५.१०	घिरौला	९८	९८	२	२	०	०	०	०	५	५	६५	६५	९	९
५.११	फर्सी/ स्कवास	९८	९८	२	२	०	०	०	०	५	५	६५	६५	९	९
५.१२	रायो	९८	९८	२	२	५	५	५	१०	०	०	७५	७५	९	९
५.१३	मुला	९८	९८	२	२	५	१०	५	१०	०	०	७५	७५	८	८
५.१४	गाँजर	९६	९६	४	४	५	५	५	५	५	५	६५	६५	९	९

५.१५	सलगम	९८	९८	२	२	५	१०	५	१०	०	०	७५	७५	९	९
५.१६	स्वीसचार्ड	९७	९७	३	३	५	१०	५	१०	०	०	६५	६५	९	९
५.१७	पालुङ्गो	९६	९६	४	४	५	५	५	५	०	०	६५	६५	९	९
५.१८	मेथी	९८	९८	२	२	५	१०	२	२	५	१०	७०	७०	९	९
५.१९	रामतोरिया	९९	९९	१	१	०	०	०	०	५	५	७०	७०	१०	१०
५.२०	तनेबोडी	९८	९८	२	२	०	१०	०	१०	५	१०	७५	७५	९	९
५.२१	केराउ	९८	९८	२	२	०	०	०	०	५	१०	७५	७५	१०	१०
५.२२	प्याज	९८	९८	२	२	५	१०	५	१०	०	०	७०	७०	९	९
५.२३	घिउ सिमि	९८	९८	२	२	०	०	०	०	५	५	७५	७५	१०	१०
५.२४	तर्बुजा	९८	९८	२	२	५	५	५	५	०	०	६५	६५	९	९

६. घाँसेवाली

६.१	जै घाँस	९७	९७	३	३	१०	२०	१२	२५	१०	२०	८५	८५	१२	१२
६.२	राई घाँस	९७	९७	३	३	१०	१०	१०	१०	०	०	६५	६५	१०	१०
६.३	बर्सिम	९८	९८	२	२	१०	२०	१५	३०	०	०	८०	८०	१०	१०
६.४	लुसर्न	९८	९८	२	२	१०	२०	१५	३०	०	०	८०	८०	१०	१०
६.५	हाइट क्लोभर	९३	९३	७	७	१०	२०	१०	२०	१०	२०	६५	६५	१०	१०
६.६	स्टाइलो	९०	९०	१०	१०	१०	२०	१०	२०	१०	२०	४५	४५	१०	१०
६.७	टियोसिन्टे	९८	९८	२	२	५	१०	०	०	०	०	८५	८५	१२	१२

अनुसुचि ६. बालीको न्यूनतम स्तर (Minimum Field Standards)

क्र.सं.	बालीको नाम	न्यूनतम पृथकता दूरी (मिटर)		अधिकतम बेजात बोटहरू (प्रतिशत)		अधिकतम रोगी बोटहरू (प्रतिशत)		निषेधित गरिएका रोगहरू
		मूल	प्रमाणित	मूल	प्रमाणित	मूल	प्रमाणित	
(क) खाद्यान्न बाली								
१.	धान	३	३	०.०५	०.२०	०.२०	०.५०	नेक ब्लाष्ट
२.	गहुँ	३	३	०.०५	०.३०	०.१०	०.५०	कालो पोके
३.	मकै	३००	२००	१.००	२.०	-	-	-
४.	कोदो	५	५	०.१०	०.२०	-	-	-
५.	जौ	३	३	०.०५	०.३०	०.१०	०.५०	कालो पोके
(ख) दलहन बाली:								
१.	मुसुरो	१०	५	०.१०	०.२०	-	-	-
२.	चना	१०	५	०.१०	०.२०	०.१०	०.५०	फयुजारियम विल्ट
३.	मास	१०	५	०.१०	०.२०	-	-	-
४.	बोडी	१०	५	०.१०	०.२०	०.१०	०.५०	एन्थ्राक्नोज, वीन कमन मोजाइक भाईरस

५.	रहर	२००	५	०.१०	०.२०	-	-	-
(ग) तेलहन बाली								
१.	तोरी	५०	२५	०.१०	०.५०	०.२०	०.२०	स्क्लोरोटिनिया
२.	रायो	३००	२००	०.१०	०.५०	०.२०	०.५०	अल्टरनेरिया लिफ स्पट
३.	बदाम	३	३	०.१०	०.२०	-	-	-
४.	भटमास	३	३	०.१०	०.५०	०.१०	०.५०	एन्थ्राकनोज
(घ) तरकारी बाली								
१.	काउली	१६००	१०००	०.१०	०.२०	०.१०	०.५०	अल्टरनेरिया लिफस्पट
						०.१०	०.२०	कोशामा लागेको ब्याकस्पट
२.	बन्दा	१६००	१०००	०.१०	०.२०	०.१०	०.५०	अल्टरनेरिया लिफस्पट
						०.१०	०.२०	कोशामा लागेको ब्याक स्पट
३.	गोलभेडा	५०	२५	०.१०	०.५०	०.२०	०.५०	टोमैटो मोज्याक भाइरस
४.	मुला	१६००	१०००	०.१०	०.२०	०.१०	०.५०	कोशामा लागेको अल्टरनेरिया लिफ स्पट र ब्याक रट
५.	सलगम	१६००	१०००	०.१०	०.२०	०.१०	०.२०	कोशामा लागेको अल्टरनेरिया लिफ स्पट र ब्याक रट
६.	गाजर	१०००	५००	०.१०	०.२०	-	-	कोशामा लागेको अल्टरनेरिया लिफ स्पट र ब्याक रट

७.	प्याज	१६००	१०००	०.१०	०.२०	०.२०	०.५०	पर्पल ब्लच र एल्लो डवार्फ रोग
८.	बोडी	१०	५	०.१०	०.२०	०.१०	०.२०	बीन कमन मोज्याक भाइरस
						०.१०	०.५०	एन्थ्राक्नोज
९.	घिड सिमी	५०	२५	०.१०	०.५०		०.२०	बीन कमन मोज्याक भाइरस
							०.५०	एन्थ्राक्नोज
१०.	भेडे खोर्सानी	४००	२००	०.१०	०.२०	०.१०	०.२०	ब्याक्टेरियल लिफ स्पट
११.	पिरो खोर्सानी	४००	२००	०.१०	०.२०	०.१०	०.५०	एन्थ्राक्नोज
१२.	रायो	१५००	१०००	०.१०	०.२०	०.२०	०.५०	अल्टरनेरिया ब्लाइट
१३.	काँक्रो	१०००	५००	०.१०	०.२०	०.१०	०.२०	मोज्याक
१४.	भाण्टा	४००	२००	०.१०	०.२०	०.२०	०.५०	फलमा लागने फोमोपसिस ब्लाइट
१५.	रामतोरीयाँ	४००	२००	०.१०	०.२०	-	-	
१६.	करेला	१०००	५००	०.१०	०.२०	०.१०	०.२०	मोज्याक भाइरस
१७.	घिरौला	१०००	५००	०.१०	०.२०	-	-	
१८.	केराउ	१०	५	०.१०	०.२०	०.१०	०.२०	पी मोज्याक
१९.	स्वीसचार्ड	१०००	५००	०.१०	०.२०	-	-	
२०.	स्कवायस	१०००	५००	०.१०	०.२०	०.१०	०.२०	मोज्याक भाइरस
२१.	पालुडो	१६००	१०००	०.१०	०.२०	०.१०	०.५०	

२२.	मेथी	१०	५	०.१०	०.२०	-	-	
२३.	खरबुजा	१०००	५००	०.१०	०.२०	-	-	
(ड) रेशा बाली :								
१.	कपास	५०	२५	०.१०	०.२०	-	-	
२.	जुट	५०	२५	०.५०	०.१०			
(च) घाँस बाली :								
१.	जै	३	३	०.०६	०.२५	०.१०	०.५०	कालोपोके
२.	राई घाँस	३	३	०.०६	०.२५	०.१०	०.५०	कालोपोके
३.	बर्सिम	४००	४००	०.२०	१.०			
४.	लुसर्न	४००	४००	०.२०	१.०			
५.	हवाइटक्लोभर	५०	२५	०.२०				
६.	स्टाइलो	५०	२५	०.१०	१.०			
७.	टियोसेन्टि	२००	१००	०.१०	०.५			

अनुसुचि ७. विभिन्न बालीहरूको लागि निर्धारित नमूनाको तौल

क्र.स.	बालीको नाम	अंग्रेजी नाम	बालीको वैज्ञानिक नाम	लटको अधिकतम तौल (के.जी.)	परीक्षणार्थ पठाइने नमूनाको न्युनतम तौल (ग्राम)	कार्य नमूनाको न्युनतम तौल (ग्राम)
क. खाद्यान्न वाली						
१.	धान	Paddy/ Rice	<i>Oryza sativa</i> L.	३००००	७००	७०
२.	मकै	Maize	<i>Zea mays</i> L.	४००००	१०००	९००
३.	गहुँ	Wheat	<i>Triticum aestivum</i> L.	३००००	१०००	१२०
४.	कोदो	Millet	<i>Eleusine coracana</i> (L.) Gaertn.	१००००	६०	६
५.	जौ	Barley	<i>Hordeum vulgare</i> L.	२००००	१०००	१२०
६.	मिठे फापर	Buckwheat	<i>Fagopyrum esculentum</i>	१००००	६००	६०
७.	तिते फापर	Buckwheat	<i>Fagopyrum tataricum</i>	१००००	६००	६०
ख. दलहन वाली						
१.	भटमास	Soybean	<i>Glycine max</i> (L.)	३००००	१०००	५००
२.	मुसुरो	Lentil	<i>Lens culinaris</i>	३००००	६००	६०
३.	चना	Chick Pea	<i>Cicer arietinum</i> L.	२००००	१०००	१०००
४.	बोडी	Cowpea	<i>Vigna unguiculata</i> (L.)	२००००	१०००	४००
५.	रहर	Pigeonpea	<i>Cajanus cajan</i> (L.)	२००००	१०००	३००
६.	मास	Black Gram	<i>Vigna mungo</i> (L.)	२००००	१०००	७००
७.	मुड	Green Gram	<i>Phaseolus aureus</i>	२००००	१०००	१२०

क्र.स.	बालीको नाम	अंग्रेजी नाम	बालीको वैज्ञानिक नाम	लटको अधिक्तम तौल (के.जी.)	परीक्षणार्थ पठाइने नमुनाको न्युनतम तौल (ग्राम)	कार्य नमुनाको न्युनतम तौल (ग्राम)
ग. तेलवाली						
१.	बदाम	Groundnut	<i>Arachis hypogaea</i> L.	३००००	१०००	१०००
२.	तोरी/सुस्यु/रायो	Mustard and Rape	<i>Brassica</i> spp.	१००००	७०/४०	७/४
३.	तील	Sesame seed	<i>Sesamum indicum</i> L.	१००००	७०	७
४.	झुसेतील	Niger	<i>Guizotia abyssinica</i>	१००००	१५०	१५
५.	कुसुम (स्याफ फलावर)	Safflower seed	<i>Carthamus tinctorius</i> L.	२५०००	९००	९०
६.	सुर्यमुखी ^२	Sunflower	<i>Helianthus annuus</i> L.	२००००	१०००	२००
७.	आलस ^२	Linseed	<i>Linum usitatissimum</i> L.	१००००	१५०	१५
घ. औद्योगिक वाली						
१.	सुती	Tobacco	<i>Nicotiana tabacum</i> L.	१००००	५	०.५
२.	कपास	Cotton	<i>Gossypium</i> spp.	२००००	१०००	३५०
३.	जुट	Jute	<i>Corchorus</i> spp.	१००००	१५०	१५
ङ. तरकारी वाली						
१.	आलु	Potato	<i>Solanum tuberosum</i> L.	१००००	२५	१०
२.	काउली	Cauliflower	<i>Brassica oleracea</i> var. <i>botrytis</i>	१००००	१००	१०
३.	बन्दागोवी	Cabbage	<i>Brassica oleracea</i> var. <i>capitata</i>	१००००	१००	१०

क्र.स.	बालीको नाम	अंग्रेजी नाम	बालीको वैज्ञानिक नाम	लटको अधिक्तम तौल (के.जी.)	परीक्षणार्थ पठाइने नमुनाको न्युनतम तौल (ग्राम)	कार्य नमुनाको न्युनतम तौल (ग्राम)
४.	ग्याँठगोवी	Knol Knol	<i>Brassica oleracea</i> L. var <i>gangylodes</i>	१००००	१००	१०
५.	ब्रोकाउली	Broccoli	<i>Brassica oleracea</i> L.	१००००	१००	१०
६.	मुला	Radish	<i>Raphanus sativus</i> L.	१००००	३००	३०
७.	सलगम	Turnip	<i>Brassica rapa</i> L.	१००००	७०	७
८.	रायो साग	Broad Leaved Mustard	<i>Brassica juncea</i>	१००००	१६०	१६
९.	प्याज	Onion	<i>Allium cepa</i> L.	१००००	८०	८
१०.	गोलभेंडा	Tomato	<i>Lycopersicon esculentum</i> Mill.	१००००	१५०	१७
११.	गाजर	Carrot	<i>Daucus carota</i> L.	१००००	३०	३
१२.	तनेबोडी	Asparagus bean	<i>Vigna sesquipedalis</i>	२००००	१०००	४००
१३.	घिउसिमि	Hyacinth bean	<i>Dolichos lablab</i>	२००००	१०००	६००
१४.	केराउ	Pea	<i>Pisum sativum</i> L. s.l.	२५०००	१०००	९००
१५.	खुर्सानी/भेडेखुर्सानी	Chilli/ Hot-pepper	<i>Capsicum</i> spp.	१००००	१५०	१५
१६.	भण्टा	Egg Plant	<i>Solanum melongena</i> L.	१००००	१५०	१५
१७.	घिरोँला	Sponge Gourd	<i>Luffa acutangula</i> (L.)	२००००	१०००	४००
१८.	काँक्रो	Cucumber	<i>Cucumis sativus</i> L.	१००००	१५०	७०
१९.	फर्सी	Pumpkin	<i>Cucurbita pepo</i> L.	२००००	१०००	७००

क्र.स.	बालीको नाम	अंग्रेजी नाम	बालीको वैज्ञानिक नाम	लटको अधिक्तम तौल (के.जी.)	परीक्षणार्थ पठाइने नमुनाको न्युनतम तौल (ग्राम)	कार्य नमुनाको न्युनतम तौल (ग्राम)
२०.	स्क्वास फर्सी	Squash	<i>Cucurbita maxima</i>	२००००	१०००	७००
२१.	स्वीस चार्ड	Swisschard	<i>Beta vulgaris L.</i>	२००००	५००	५०
२२.	तीतेकरेला	Bitter Gourd	<i>Momordica charantia</i>	२००००	१०००	४५०
२३.	रामतोरिया	Okra	<i>Abelmoschus esculentus (L.)</i>	२००००	१०००	१४०
२४.	पालुङ्गो	Spinach	<i>Spinacia oleracea L.</i>	१००००	२५०	२५
२५.	तर्बुजा	Water Melon	<i>Citrullus lanatus (Thunb.)</i>	२००००	१०००	२५०
२६.	लौका	Bottle Gourd	<i>Lagenaria siceraria</i>	२००००	७००	७०
२७.	पाटेघिरौला	Ridge Gourd	<i>Luffa acutangula</i>	२००००	१०००	४००
२८.	धर्निया	Corriander	<i>Coriandrum sativum</i>	१००००	५००	५०
२९.	चिचिण्डा	Snake Gourd	<i>Trichosanthus anguina</i>	२००००	१०००	२५०
३०.	कुरिलो	Asparagus	<i>Asparagus officinalis</i>	२००००	१०००	१००
३१.	पासले	Parsley	<i>Petroselinum crispum</i>	१००००	४०	४
३२.	पाकचोय	Pakchoya				
३३.	जिरीको साग	Lettuce	<i>Lactuca sativa L.</i>	१००००	३०	३
३४.	चुकन्दर	Chukander	<i>Ipomea batatas (L.)</i>	२००००	५००	५०
३५.	चाईनिज बन्दा	Chinese Cabbage	<i>B.pekinensis/ B.chinensis</i>			
३६.	वकुल्ला	Broad Bean	<i>Vicia faba L.</i>	२५०००	१०००	७००

क्र.स.	बालीको नाम	अंग्रेजी नाम	बालीको वैज्ञानिक नाम	लटको अधिकतम तौल (के.जी.)	परीक्षणार्थ पठाइने नमुनाको न्युनतम तौल (ग्राम)	कार्य नमुनाको न्युनतम तौल (ग्राम)
३७.	झाँगिसिमी	Pole Bean	<i>Phaseolus vulgaris</i> L.	३००००	१०००	७००
च. घाँसेवाली						
१.	जै	Oat	<i>Avena sativa</i> L.	२००००	१०००	१२०
२.	क्लोभार	Clover	<i>Trifolium repens</i>	१००००	२५	२
३.	कोउच घाँस	Couch grass	<i>Agropyron</i> spp.	१००००	६०	६
४.	सिलिण्डर घाँस	Black grass	<i>Alopecurus pratensis</i> L.	१००००	३०	३
५.	बेन्ट घाँस	Bent grass	<i>Agrostis</i> spp.	१००००	१०	१
६.	अम्रिसो	Brome/Amriso	<i>Bromus</i> spp.	१००००	२००	२०
७.	जंगली जै	Wild oat	<i>Avena</i> spp.	३००००	१०००	१२०
८.	कास्नी	Kasni	<i>Cichorium intybus</i> L.	१००००	५०	५
९.	राई घाँस	Rye grass	<i>Lolium</i> spp.	१००००	६०	६
१०.	फर्चा घाँस	Phurcha grass	<i>Elymus</i> spp.	१००००	८०	८
११.	बर्सिम	Berseem	<i>Trifolium alexandrinum</i> L.	१००००	६०	६
१२.	टियोसिन्टे	Teosinte	<i>Euchlaena maxicana</i>	२००००	१०००	९००
१३.	भेच	Vetch	<i>Vicia sativa</i> L.	३००००	१०००	१४०
१४.	दिनानाथ घाँस	Dinanath grass	<i>Pennisetum clandestinum</i>	१००००	७०	७
१५.	सुडान:घाँस	Sudan grass	<i>Sorghum sudanense</i>	१००००	२५०	२५
१६.	शाफ्टल	Shaftal	<i>Trifolium resupinatum</i> L.	१००००	२०	२

क्र.स.	बालीको नाम	अंग्रेजी नाम	बालीको वैज्ञानिक नाम	लटको अधिक्तम तौल (के.जी.)	परीक्षणार्थ पठाइने नमुनाको न्युनतम तौल (ग्राम)	कार्य नमुनाको न्युनतम तौल (ग्राम)
१७.	दुवो	Doob/Dubo	<i>Cynodon dactylon</i> (L.)	१००००	१०	१
१८.	भेल्भेट बीन	Velvet bean	<i>Stizolobium spp.</i>	२००००	५००	५०
१९.	सेटारिया घाँस	Nandi grass/Pigeon grass/Setaria ghans	<i>Setaria spp.</i>	१००००	९०	९
२०.	राईस बिन	Rice bean/Red bean	<i>Vigna umbellate</i>	३००००	१०००	७००
२१.	लालचरी	Lal chari/Lekali banso	<i>Poa pratensis</i> L.	१००००	५	१
२२.	रोड्स घाँस	Rhodos ghans	<i>Chloris gayana</i> Kunth	१००००	१०	१
२३.	धामन घाँस	Chare ghans/Bird wood grass	<i>Cenchrus setiger</i> Vahl	२००००	१५०	१५
२४.	गुवार	Cluster bean/Guar	<i>Cyamopsis tetragonoloba</i> (L.)	१००००	१०००	१००
२५.	बफेल घाँस	Buffel grass	<i>Cenchrus ciliaris</i> L.	१००००	६०	६
२६.	एम पी चरी	MP chari	<i>Digitaria spp.</i>	१००००	१२	१.२
२७.	स्टाइला	Stylo	<i>Stylosanthes spp.</i>	१००००	७०	७
२८.	ल्याव ल्याव बीन	Lab lab bean	<i>Lablab purpureus</i> (L.) Sweet	२००००	१०००	६००
२९.	कोक्सफुट	Cock's foot	<i>Dactylis glomerata</i> L.	१००००	३०	३

क्र.स.	बालीको नाम	अंग्रेजी नाम	बालीको वैज्ञानिक नाम	लटको अधिक्तम तौल (के.जी.)	परीक्षणार्थ पठाइने नमुनाको न्युनतम तौल (ग्राम)	कार्य नमुनाको न्युनतम तौल (ग्राम)
३०.	डेस्मोडियम	Desmodium	<i>Desmodium intortum</i>	१००००	४०	४
३१.	जोहन्सन घाँस	Johnson grass	<i>Sorghum halepense</i> (L.)	१००००	९०	९
३२.	धराफ घाँस	Dharaf grass	<i>Andropogen</i> spp.	१००००	१००	१०
३३.	लुसर्न	Lucern	<i>Medicago sativa</i> L.	१००००	५०	५
३४.	नेपियर	Napier grass/Elephant grass	<i>Pennisium</i> spp.	१००००	१५०	१५

अनुसुचि ८. न्यूनतम खेत निरिक्षण (Field Inspection) पटक र समय

क्र.स.	बाली	निरिक्षण पटक	निरिक्षण गर्ने समय
१.	धान	२	बाला निस्किक सके पछि
			बाली पाकी सके पछि तर काट्नु अघि
२.	गहुँ	२	बाला निस्किक सके पछि
			बाली पाकी सके पछि तर काट्नु अघि
३.	मकै	३	धानचमरा आउनु अघि
			धानचमरा पूर्णरूपले निस्किक सके पछि
			घोगा निरिक्षण
४.	कोदो	२	बाला निस्किक सके पछि
			बाली पाकी सके पछि तर काट्नु अघि
५.	जौ	२	बाला निस्किक सके पछि
			बाली पाकी सके पछि तर काट्नु अघि
६.	मुसुरो	२	फूल फुल्ने वेलामा वा फूल फुल्नु अघि
			कोशा लागे देखि कोशा पाक्ने समयसम्म
७.	चना	२	फूल फुल्ने वेलामा वा फूल फुल्नु अघि
			कोशा लागे देखि कोशा पाक्ने समयसम्म
८.	मास	२	फूल फुल्ने वेलामा वा फूल फुल्नु अघि
			कोशा लागे देखि कोशा पाक्ने समयसम्म
९.	मुङ्ग	२	फूल फुल्ने वेलामा वा फूल फुल्नु अघि
			कोशा लागे देखि कोशा पाक्ने समयसम्म
१०.	तोरी	२	फूल फुल्ने वेलामा वा फूल फुल्नु अघि
			कोशा लागे देखि कोशा पाक्ने समयसम्म

क्र.स.	बाली	निरिक्षण पटक	निरिक्षण गर्ने समय
११.	रायो	२	फूल फुल्ने वेलामा वा फूल फुल्नु अघि
			कोशा लागे देखि कोशा पाक्ने समयसम्म
१२.	वदाम	२	फूल फुल्ने वेलामा वा फूल फुल्नु अघि
			कोशा लागे देखि कोशा पाक्ने समयसम्म
१३.	भटमास	२	फूल फुल्ने वेलामा वा फूल फुल्नु अघि
			कोशा लागे देखि कोशा पाक्ने समयसम्म
१४.	मुला सलगम	३	बीउ छरेको २०-३० दिन पछि
			जरा सार्ने वेलामा
			बीउ उत्पादन अवस्थामा
१५.	गाजर	४	फूल फुल्नु अघि
			फूल फुलिरहेको अवस्थामा
			फूल फुलिरहेको अवस्थामा
			बाली पाकी सके पछि
१६.	गोलभेडा	३	फूल फुल्नु अघि
			फूल खेल्ने बेला वा फल लाग्ने बेला
			फल पाके पछि र फल टिप्न अघि
१७.	प्याज	६	बेर्ना सारी सके पछि
			गानो उखेल्दा
			फूल फुल्नु अघि
			फूल फुलिरहेको अवस्थामा
			फूल फुलिरहेको अवस्थामा
१८.	काउली वन्दा	३	बाली पाकि सके पछि
			फूल ग्याँठ तयार हुनु अघि

क्र.स.	बाली	निरिक्षण पटक	निरिक्षण गर्ने समय
			फूल ग्याँठ तयार भई बजारमा पठाउने अवस्थमा फूल खेल्ने बेलामा
१९.	बोडी घिउसिमि	२	फूल फुल्ने बेलामा वा फूल फुल्नु अघि कोशा लागे देखि कोशा पाक्ने समयसम्म
२०.	भेडे/पिरो खुर्सानी	३	फूल फुल्नु अघि फूल फूले देखि फल लागिरहेको बेला फल लागे देखि फल पाक्ने समयसम्म
२१.	काँक्रो	३	फूल फुल्नु अघि फूल फूले देखि फल लागिरहेको बेला फल लागे देखि फल पाक्ने समयसम्म
२२.	भाण्टा/रामतोरिया	३	फूल फुल्नु अघि फूल फूले देखि फल लागिरहेको बेला फल लागे देखि फल पाक्ने समयसम्म
२३.	मेथी	२	फूल फुल्ने बेलामा वा फूल फुल्नु अघि कोशा लागे देखि कोशा पाक्ने समयसम्म
२४.	केराउ	२	फूल फुल्नु अघि कोशा लागे देखि कोशा पाक्ने समयसम्म
२५.	करेला र घिरौला	३	फूल फुल्नु अघि फूल फूले देखि फल लागेसम्म फल लागे देखि फल पाक्ने समयसम्म
२६.	स्वीसचार्ड पालुङ्गो	२	फूल फुल्नु अघि कोशा लागे देखि कोशा पाक्ने समयसम्म
२७.	जुट	३	फूल फुल्नु अघि

क्र.स.	बाली	निरिक्षण पटक	निरिक्षण गर्ने समय
			फूल फूली कोशा लाग्न थाले पछि
			फूल फुल्नु अघि
२८.	जै राई घाँस	२	फूल फुल्ने वेलामा वा फूल फुल्नु अघि
			बाला लागे देखि बाला पाक्ने समयसम्म
२९.	वर्सिम लुर्सन र हार्डट क्लोभार	२	फूल फुल्ने वेलामा वा फूल फुल्नु अघि
			कोशा लागे देखि कोशा पाक्ने समयसम्म
३०.	स्टार्डलो टियोसिन्टे	३	फूल फुल्नु अघि
			फूल पुले देखि बाला लाग्ने समयसम्म
			बाला लागे देखि बाला पाक्ने समयसम्म

अनुसुचि ९. बागमती प्रदेश स्थित विभिन्न कार्यालय एंव वीड विजन क्षेत्र सं सम्बन्धित कार्यालयहरुको विवरण

क्र.स.	कार्यालयको नाम	सम्पर्क न.	मोवाइल न	ईमेल / वेभसाइट
१	कृषि तथा पशुपन्छी विकास मन्त्रालय	०५७-५२५६४७		molmac@bagamati.gov.np
	सचिवज्यूको सचिवालय	०५७-५२५६४२		Secretary.molmac@bagamati.gov.np
	योजना तथा अनुगमन महाशाखा			
	खाद्य सुरक्षा तथा कृषि व्यवसाय प्रवर्द्धन महाशाखा	०५७-५२५९४५		
	प्रशासन तथा सहकारी विकास महाशाखा	०५७-५२५९४७		
२	कृषि विकास निर्देशनालय हेटौडा	०५७-५२०४६६,		adddetaudap3@gmail.com

क्र. स.	कार्यालयको नाम	सम्पर्क न.	मोवाइल न	ईमेल / वेबसाइट
		५२११०४, ५९०५८८	९८५५०१६४६६	rbpradhan1964@gmail.com
३	कृषि ज्ञान केन्द्रहरू			
३.१	कृषि ज्ञान केन्द्र, भरतपुर, चितवन (चितवन र मकवानपुर)	०५६-५२०११५	९८५५०५९५७०	akcchitwan@gmail.com
३.२	कृषि ज्ञान केन्द्र, सिन्धुलीमाडी, सिन्धुली (सिन्धुली)	०४७-५२०१६६	९८५११४५४०४	akcsindhuli@gmail.com
३.३	कृषि ज्ञान केन्द्र, धुलिखेल, काभ्रेपलान्चोक (काभ्रे र सिन्धुपलान्चोक)	०११-४९०५८९	९८५११२७०१०	dadokavre@gmail.com
३.४	कृषि ज्ञान केन्द्र, ललितपुर (ललितपुर, काठमाडौं र भक्तपुर)	०१-५५३४५७३	९८५१०७३६७१	dadolalitpur@gmail.com
३.५	कृषि ज्ञान केन्द्र, धादिङ्गबेशी, धादिङ्ग (धादिङ्ग)	०१०-५२०१२८	९८५११५८६३०	akcdhading@gmail.com
३.६	कृषि ज्ञान केन्द्र, विदुर, नुवाकोट (नुवाकोट र रसुवा)	०१०-५६०१२८	९८४३१५२११३	akcnuwakot@gmail.com
३.७	कृषि ज्ञान केन्द्र, मन्थली, रामेछाप (रामेछाप र दोलखा)	०४८-५४००६३	९८४१५४८२८४	akc.ramechhap2075@gmail.com
४.०	फार्मकेन्द्रहरू			
४.१	शितोष्ण फलफूल रुटस्टक विकास केन्द्र बोच दोलखा		९८५४०४५४१२	boanch.gov@gmail.com
४.२	पुष्प विकास केन्द्र गोदावरी	०१-५१७४२६०	९८५१२०४२६०	pbkgodawari@gmail.com
४.३	उपोष्ण प्रदेशिय वागवानी विकास केन्द्र त्रिशुली	०१०-५६००६९		horticentrettrishuli@gmail.com
४.४	शीतोष्ण वागवानी नर्सरी केन्द्र दामन	०५७-६२०४४९		thncdaman@gmail.com

क्र. स.	कार्यालयको नाम	सम्पर्क न.	मोवाइल न	ईमेल / वेबसाइट
४.५	कन्दमुल तरकारी विकास केन्द्र सिन्धुलीमाडी	०४७-५२०१२२		kandamulsindhuli@gmail.com
४.६	मसलावाली विकास केन्द्र पाँचखाल काभ्रे	०११-४९९०५५		scdcpanchkhal@gmail.com
४.७	प्रजननपिढि विजकोया श्रोत केन्द्र धुनीवेशी धादिङ्ग	०१०-४०११११		pssc.dhunibesi@gmail.com
४.८	किम्बु नर्सरी विकास केन्द्र भण्डारा चितवन	०५६-५८००९१		kimbunurserybhandara@gmail.com
४.९	मौरीपालन विकास कार्यक्रम भण्डारा चितवन	०५६-५५०६५३		beekeeping_bhandara@yahoo.com
४.१०	व्यावसायिक ग्रेनेज केन्द्र चित्तपोल भक्तपुर	०१-५११६०२४		silkbhaktapur024@gmail.com
५	संघियमन्त्रालय अन्तरगतका निकायहरू			
५.१	कृषि तथा पशुपन्छी विकास मन्त्रालय			
५.२	वीउ विज्ञान गुणस्तर नियन्त्रण केन्द्र	०१-५५२१३५९	९८५१२२१३५९	sqccnepal@gmail.com
५.३	बाली विकास तथा कृषि जैविक विविधता संरक्षण केन्द्र श्रीमहल ललितपुर	०१-५५५०२२६	९८५१२१६९५१	cdabc2018@gmail.com
५.४	तरकारी विकास केन्द्र कीर्तिपुर	०१-५९०७०१५	९८५१२२३७०१	vdd.gov.np@gmail.com
५.५	फलफूल विकास केन्द्र कीर्तिपुर	०१-५९०५०३७		ncfd.gov.np@gmail.com
६	नेपालकृषि अनुसन्धान परिषद अन्तरगतका निकायहरू			
६.१	राष्ट्रिय वीउ विज्ञान प्रविधि अनुसन्धान केन्द्र ललितपुर	०१-५५२३०४०	९८५१०२३०४०	seedtechnarc@gmail.com
६.२	राष्ट्रिय बाली विज्ञान अनुसन्धान	०१-५५२११६९	९८५११२१००२	agronomydivision@gmail.com

क्र. स.	कार्यालयको नाम	सम्पर्क न.	मोवाइल न	ईमेल / वेबसाइट
	केन्द्र खुमलटार ललितपुर			
६.३	चरन तथा घासवाली अनुसन्धान केन्द्र धुन्चे रसुवा	०१०-५४०१३७	९८५११६४२०४	arspasture@live.com
६.४	राष्ट्रिय मकै बाली अनुसन्धान कार्यक्रम रामपुर चितवन	०५६-५९१००१	९८५११४०६१६	nmrp2012@gmail.com
७	विभिन्न प्रदेश अन्तरगत वीउ विजन प्रयोगशालाहरु			
७.१	वीउ विजन प्रयोगशाला १ न प्रदेश झुम्का, सुनसरी	०२५-५६२००४	९८५२०६३१३५	seedlabp1jumka@gmail.com
७.२	वीउ विजन प्रयोगशाला मशेस प्रदेश जलेश्वर, महोत्तरी		९८५४०२२४२५	seedlabprovince2@gmail.com
७.३	वीउ विजन प्रयोगशाला गण्डकी प्रदेश पोखरा	०६१-४६८१०१	९८५६०१३१०१	seedlabkaski@gmail.com
७.४	वीउ विजन प्रयोगशाला लुम्बिनी प्रदेश भैरहवा	०७१-५२१७६९	९८५७०११२५५	bhirahawaseedlab@gmail.com
७.५	वीउ विजन प्रयोगशाला लुम्बिनी प्रदेश खजुरा बाँके	०८१-६२१२३४	९८५८०४०२३४	seedlabkhajura@gmail.com
७.६	वीउ विजन प्रयोगशाला कर्णाली प्रदेश सुर्खेत		९८४९१३८२५३	milan.new2007@gmail.com
७.७	वीउ विजन प्रयोगशाला सुदूरपश्चिम प्रदेश सुन्दरपुर, कन्चनपुर	०९९-५२०५८४	९८४८४७७४७७	-

फोटोहरु

मकैको घोगा निरिक्षण, कात्रे, दोलखा

कोदोको खडाबाली निरिक्षण, दोलखा

स्थलगत तालिमका सहभागिहरु

बीउ उत्पादन तथा व्यवस्थापन तालिमका सहभागिहरु

गहुको खडाबाली निरिक्षण, चौरीदेउराली, काभ्रे

गहुको खडाबाली निरिक्षण, कल्लेरीटार, धादिङ्ग

बीउ व्यावसायीहरुको तालिमको उदघाटन सत्र, चितवन

बीउ व्यावसायीहरुको तालिमका सहभागिहरु

मकैको खडाबाली निरीक्षण, चौतारा, सिन्धुपाल्चोक

धानको अन्तिम खेत निरीक्षण, पार्वतिपुर, चितवन

मकैको घोगा निरीक्षण, पनौती, काभ्रे

धानको बोरा ट्यागिङ्ग, पटिहानी, चितवन